

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про культурне надбання****РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ****Стаття 1. Визначення термінів**

Автентичність — характеристика об'єкта культурного надбання, яка визначає збереженість його історичної матеріально-технічної структури та первинного вигляду, в тому числі цінні історичні нашарування, і дозволяє розглядати об'єкт як такий, що є об'єктом культурного надбання за своїми властивостями;

атрибуція — установлення науково-дослідними методами авторства об'єкта культурного надбання, його належності до певної цивілізації, культури, часу, місця його створення, стилю, матеріалу, техніки виконання з фіксацією в установленому законодавством порядку його фізичних параметрів (розмірів, ваги, форми, кольору, тощо), розпізнавальних особливостей, стану збереження та інших особливих властивостей;

археолог — фізична особа, професіонал в галузі археології, акредитований на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

археологічна пам'ятка — археологічний об'єкт, включений до Єдиного державного реєстру культурного надбання;

археологічна розвідка — вид наукового дослідження археологічної спадщини, не пов'язаний з руйнуванням культурного шару (крім обмеженого шурфування для визначення товщини культурного шару) об'єкта археологічної спадщини і спрямований на виявлення, локалізацію (картографування), інтерпретацію об'єктів археологічної спадщини, уточнення даних про вже відомі об'єкти археологічної спадщини;

археологічні розкопки — вид наукового дослідження археологічної спадщини, спрямований на пошук і вивчення археологічних залишків на території об'єкта археологічної спадщини, що здійснюється шляхом систематичного обстеження земної чи підводної поверхні та включає земляні і підводні роботи, наслідком яких може бути часткове або повне руйнування досліджуваного об'єкта;

археологічні предмети — рухомі об'єкти культурного надбання, які зберігають сліди людської діяльності минулих епох і цивілізацій, чи пов'язані з історичними подіями, містять явну чи приховану інформацію про таку діяльність та/або події, перебувають чи знайдені в межах археологічних об'єктів або походять з них та потребують археологічних методів для їх атрибуції та інтерпретації;

археологічний об'єкт — нерухоми́й об'єкт культурного надбання, що являє собою сукупність матеріальних залишків, які можуть включати археологічні предмети, що зберігають сліди людської діяльності минулих епох і цивілізацій, вміщують явну або приховану інформацію про таку діяльність, потребують археологічних методів для їх дослідження і знаходяться на поверхні, у поверхневому шарі, під поверхнею земель, в тому числі земель водного фонду, у надрах, в територіальних водах України, в виключній морській економічній зоні України та на континентальному шельфі України;

археологічна спадщина — сукупність археологічних об'єктів, археологічних предметів та археологічних територій що підлягають охороні відповідно до цього Закону.

буферна зона — виділена відповідно до міжнародних вимог та вимог цього Закону топографічно визначена територія навколо об'єкта культурної спадщини, включеного до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, в межах якої встановлюється відповідний режим використання цієї території з метою забезпечення збереження такого об'єкта;

ввезення об'єктів культурного надбання — фактичне переміщення юридичними чи фізичними особами з будь-якою метою через митний кордон України об'єктів культурного надбання з території іноземної держави в Україну у відповідному митному режимі без зобов'язання їх зворотного вивезення з України;

вивезення об'єктів культурного надбання — фактичне переміщення юридичними чи фізичними особами з будь-якою метою через митний кордон України об'єктів культурного надбання з території України без зобов'язання їх зворотного ввезення в Україну;

виявлення — сукупність визначених законодавством адміністративних та науково-дослідних заходів спрямованих на визначення речей, майна, примірників творів або явищ, як таких що можуть мати властивості об'єкта культурного надбання та проведення їх Державної експертизи та Державної реєстрації;

Державна реєстрація об'єктів культурного надбання — визнання і підтвердження державою того факту, що річ, майно, примірник твору або явище є об'єктом культурного надбання, фактів виникнення, переходу або припинення прав на об'єкт культурного надбання, обтяження таких прав, встановлення грошової оцінки та стану збереження об'єкта культурного надбання, визначення режимів зберігання, охорони та використання об'єкта культурного надбання шляхом ведення Єдиного державного реєстру культурного надбання та внесення до нього відповідних записів;

Державна експертиза об'єктів культурного надбання (далі — Державна експертиза) — наукова діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та грошова оцінка об'єкта культурного надбання або об'єкта, що підлягає виявленню, (далі — об'єкти експертизи) і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів.

Єдиний державний реєстр культурного надбання — єдина державна інформаційна система, яка діє у відповідності до цього Закону і містить опис об'єктів культурного надбання, відомості про їх місце знаходження, правовий статус, обмеження прав на об'єкти культурного надбання, суб'єктів цих прав, грошову оцінку об'єкта культурного надбання, встановлені режими його зберігання, охорони та використання та відображає обіг об'єктів культурного надбання;

колекція — впорядкована сукупність однорідних або підібраних за певними ознаками різнорідних об'єктів культурного надбання та/або предметів, що не є об'єктами культурного надбання, цінність та вартість якої перевищує сукупну цінність та вартість її складових частин;

Конвенція про охорону археологічної спадщини — Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) ратифікована Законом України «Про ратифікацію Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини (переглянутої)»;

Конвенція про охорону культурної спадщини — Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, прийняту ЮНЕСКО 16 листопада 1972 року, ратифікована Указом Президії Верховної Ради № 6673-XI від 04.10.1988 р;

Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини – Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, прийнята 17 жовтня 2003 року у м. Парижі, до якої Україна приєдналась Законом України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини»;

Конвенція про охорону підводної культурної спадщини — Конвенція про охорону підводної культурної спадщини, укладена та підписана від імені України 6 листопада 2001 року у м. Парижі, ратифікована законом України «Про ратифікацію Конвенції про охорону підводної культурної спадщини»;

Конвенція про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності — Конвенція про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, прийнята ЮНЕСКО 14 листопада 1970 р., ратифікована з заявою указом Президії Верховної Ради Української РСР «Про ратифікацію Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності» від 10.02.1988 р. № 5396-XI;

консервація — сукупність науково обґрунтованих заходів, які дозволяють захистити об'єкти культурного надбання від подальших руйнувань і забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням у їхній існуючий вигляд;

музеєфікація — сукупність науково обґрунтованих виробничих заходів щодо приведення об'єктів культурної спадщини у стан, придатний для екскурсійного відвідування;

обіг об'єктів культурного надбання — набуття особою, на яку поширюється дія цього Закону, цивільних прав та обов'язків, об'єктом яких є об'єкти культурного надбання або речі, майно, примірники творів, що мають властивості об'єкта культурного надбання, з моменту, коли про існування таких властивостей стало відомо цій особі, та перебування цих об'єктів у цивільному обороті;

об'єкт культурного надбання — річ, майно, примірник твору або їх упорядкована сукупність (колекція, зібрання, фонд), або явище, цінність яких для людства або народу України та їх вартість визначається їх особливими властивостями, а саме: зв'язками з історичними подіями, народними звичаями та релігійними обрядами, попередніми власниками, автором та/або виробником, часом та/або обставинами виникнення, виготовлення чи виявлення, кількістю існуючих екземплярів, неповторними індивідуальними ознаками, що відрізняють їх серед однорідних предметів, проектним вирішенням, матеріалами і конструкцією, функціональним призначенням і використанням, технологіями, що використовувались при їх створенні, розміщенням і зв'язком з довкіллям, художнім та/або естетичним впливом на людську свідомість, науковим значенням;

об'єкти, що підлягають виявленню — не внесені до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання речі, майно, примірники творів або їх упорядковані сукупності, які за своїми особливими властивостями можуть бути віднесені до об'єктів культурного надбання;

обіг об'єктів культурного надбання — набуття особою, на яку поширюється дія цього Закону, цивільних прав та обов'язків, об'єктом яких є об'єкти культурного надбання або надбання речі, майно, примірники творів або їх упорядковані сукупності, що мають властивості об'єктів культурного надбання, з моменту, коли про існування таких властивостей стало відомо цій особі, та перебування цих об'єктів у цивільному обороті;

обтяження — обмеження оборотоздатності об'єктів культурного надбання та обмеження в розпорядженні та/або користуванні об'єктами культурного надбання, яке встановлено законом, або актами уповноважених на це органів державної влади, їх посадових осіб, або яке виникає на підставі договорів.

охорона об'єктів культурного надбання — визначена законодавством система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіяння шкоди, забезпечення захисту, відтворення, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування, музеєфікації, регулювання обігу об'єктів культурного надбання та права власності на них;

підводна культурна спадщина — археологічні об'єкти, що знаходяться у внутрішніх водах, виключній морській економічній зоні України та на континентальному шельфі України і містять сліди людського існування, які мають культурний, історичний або археологічний характер і частково або цілком, періодично або постійно знаходяться під водою протягом не менше 100 років, як-от: об'єкти, споруди, будинки, артефакти й людські останки разом з їхнім археологічним і природним оточенням, судна, літальні апарати, інші транспортні засоби чи будь-які їхні частини, їхній вантаж або інший вміст, разом із їхнім археологічним і природним оточенням та предмети доісторичного характеру, за винятком трубопроводів і кабелів, прокладених по дну моря, та інших установок, що розміщені на дні моря й продовжують використовуватися;

предмет охорони об'єкта культурного надбання (далі — предмет охорони) — матеріальна форма об'єкта культурного надбання або складові частини такої форми, які не можуть бути змінені або відокремлені від об'єкта культурного надбання без втрати ним особливих властивостей, що визначають його як об'єкт культурного надбання.

приспосування — сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурного надбання без зміни його предмета охорони;

реабілітація — сукупність науково обґрунтованих заходів по відновленню споживацьких та функціональних властивостей об'єктів культурного надбання, які проводяться відповідно до встановлених законодавством норм і стандартів;

Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини України — складова частина Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства, який складається відповідно до вимог Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини;

реставрація — сукупність науково обґрунтованих заходів по укріпленню (консервації) фізичного стану об'єкта культурного надбання, розкриттю найбільш характерних його ознак, відновленню втрачених або пошкоджених елементів із забезпеченням збереження їх автентичності, заснованих на принципах найменшого втручання, змін та реверсивності, тобто можливості видалення змін без пошкодження автентичного матеріалу, які проводяться відповідно до встановлених законодавством норм і стандартів;

Список всесвітньої спадщини — список цінностей культурної і природної спадщини визначений статтею 11 Конвенції про охорону культурної спадщини;

Список пам'ятників архітектури — Список пам'ятників архітектури Української РСР, що перебувають під охороною держави, затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 24 серпня 1963 р. № 970

тимчасове ввезення об'єктів культурного надбання — переміщення юридичними чи фізичними особами з будь-якою законною метою через митний

кордон України об'єктів культурного надбання з території іноземної держави в Україну із зобов'язанням їх зворотного вивезення з території України в обумовлений термін;

тимчасове вивезення об'єктів культурного надбання — переміщення юридичними чи фізичними особами з будь-якою законною метою через митний кордон України об'єктів культурного надбання з території України із зобов'язанням їх зворотного ввезення в Україну в обумовлений термін;

традиційний характер середовища — історично успадкований вигляд та об'ємно-просторова структура історичного населеного місця, територій та зон охорони пам'яток;

В цьому законі терміни «науковий, науково-дослідний» вживаються в розумінні Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Стаття 2. Сфера дії закону

Цей Закон регулює суспільні відносини, пов'язані з виявленням, збереженням, обліком, обігом, використанням та охороною об'єктів культурного надбання, здійсненням права власності на об'єкти культурного надбання, захистом традиційного характеру середовища, використанням та охороною земель історико-культурного призначення, міжнародним співробітництвом в сфері культурного надбання та встановлює відповідальність за порушення законодавства про культурне надбання.

Дія цього Закону поширюється на органи державної влади та місцевого самоврядування, об'єднання громадян, фізичних та юридичних осіб, іноземні держави, міжнародні організації, що є суб'єктами відносин, зазначених в частині 1 цієї статті, які здійснюють діяльність на території України та в виключній морській економічній зоні України.

Дія цього Закону не поширюється на сувенірні вироби, предмети культурного і ужиткового призначення серійного і масового виробництва.

Об'єкти культурного надбання, які знаходяться на території України, у внутрішніх водах України, в виключній морській економічній зоні України та на континентальному шельфі України незалежно від їх походження, власника та правового режиму чи статусу, а також ті, які знаходяться в режимі тимчасового вивезення або незаконно вивезені з митної території України, охороняються державою.

Стаття 3. Законодавство про культурне надбання

Законодавство про культурне надбання складається з Конституції України, цього Закону, законів України «Основи законодавства України про культуру», «Про культуру», «Про музеї та музейну справу», «Про Національний архівний фонд та архівні установи», інших законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України і виданих відповідно до них нормативно-правових

актів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 4. Склад культурного надбання

Культурне надбання складається з культурної спадщини, археологічної спадщини, нематеріальної культурної спадщини та культурних цінностей.

Культурна спадщина складається з визначених цим Законом споруд (витворів), комплексів (ансамблів), визначних місць.

Археологічна спадщина складається з визначених цим Законом археологічних охоронюваних територій, археологічних об'єктів, археологічних предметів.

Нематеріальна культурна спадщина складається з визначених цим Законом об'єктів культурного надбання, що являють собою явища безпосередньо не втілені в матеріальній формі, які можливо ідентифікувати, описати та зберегти повністю, чи в вигляді опису, чи в вигляді аудіо та/або відео запису на матеріальних носіях інформації.

Культурними цінностями є визначені відповідно до цього Закону рухомі об'єкти культурного надбання, а саме:

археологічні предмети;

оригінальні примірники творів живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва, творів, що становлять художні композиції та монтажі з будь-яких матеріалів;

оригінальні та рідкісні примірники інших творів;

речі, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва, в тому числі автографи, щоденники, мемуари, листування, негативи на склі, плівці та інших матеріалах, фотовідбитки на папері, кераміці, металі та інших матеріалах, діапозитиви на склі чи плівці, воскові валики для фонографів, платівки для грамофонів, патефонів, електрофонів, магнітні стрічки, електронні носії інформації та інше;

складові частини, елементи та фрагменти нерухомих об'єктів культурного надбання;

рідкісні видання всіх видів друку (періодичні видання та ілюстрації до них, відозви, листівки тощо);

важливі архівні матеріали (рукописні, друковані, кіно-, фото- і фотодокументи, електронні документи);

рукописи, рукописні книги, манускрипти та інкунабули, стародруки, архівні документи, включаючи кіно-, фото- і фонодокументи, окремо чи в колекції;

унікальні та рідкісні музичні інструменти;

зброя, що має художню, історичну, етнографічну та наукову цінність окремо чи в колекції;

рідкісні поштові марки, інші філателістичні матеріали, окремо чи в колекції;

рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування;

зоологічні колекції, що становлять наукову, культурно-освітню, навчально-виховну або естетичну цінність;

рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології;

родинні цінності — об'єкти культурного надбання, що мають характер особистих або родинних предметів;

інші рухомі об'єкти, які мають властивості об'єктів культурного надбання, і можуть бути виявлені як об'єкти культурного надбання в установленому цим Законом та законодавством порядку.

Об'єкти культурного надбання поділяються на матеріальні та нематеріальні.

Матеріальними об'єктами культурного надбання є об'єкти культурної спадщини, об'єкти археологічної спадщини та культурні цінності.

Нематеріальними об'єктами культурного надбання є об'єкти нематеріальної культурної спадщини.

Матеріальні об'єкти культурного надбання поділяються на рухомі і нерухомі.

Нерухомими об'єктами культурного надбання є об'єкти культурного надбання, які не можуть бути переміщені в просторі повністю або частково без втрати або зміни предмету охорони та/або автентичності.

Рухомими об'єктами культурного надбання є об'єкти культурного надбання, які можуть бути переміщені в просторі без втрати або зміни предмету охорони та/або автентичності.

Нерухомими об'єктами культурного надбання є об'єкти культурної спадщини, археологічні охоронювані території, та археологічні об'єкти.

Рухомими об'єктами культурного надбання є культурні цінності та археологічні предмети.

Стаття 5. Визначення категорій об'єктів культурного надбання

1. Об'єкти культурного надбання за своїм значенням поділяються на такі категорії:

об'єкти культурного надбання світового значення;

об'єкти культурного надбання національного значення;

об'єкти культурного надбання місцевого значення;

об'єкти культурного надбання приватного значення.

2. Об'єктами культурного надбання світового значення є об'єкти культурного надбання, внесені до Списку всесвітньої спадщини та інші об'єкти культурного надбання, віднесені до об'єктів культурного надбання світового значення рішенням Кабінету міністрів України;

3. Об'єктами культурного надбання національного значення є:

об'єкти культурного надбання, внесені, або ті що підлягають внесенню до Державного реєстру національного культурного надбання, до Списку пам'ятників архітектури, до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як пам'ятки національного значення, до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України;

об'єкти, що складають археологічну спадщину;

музейні колекції загальнодержавного значення, які зберігаються або підлягають зберіганню у музеях, що мають статус національного музею України, музейні предмети колекції та зібрання, що входять до музейного фонду України і віднесені до об'єктів культурного надбання національного значення рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання;

документи та колекції бібліотечних фондів національних бібліотек України, фондів бібліотек-депозитаріїв та ті, що підлягають віднесенню до таких фондів;

вихідні матеріали фільмів та фільмокопії, які зберігаються або підлягають зберіганню у державному фонді фільмів та в державному кінофотофоноархіві;

документи Національного архівного фонду загальнодержавного значення, що зберігаються або підлягають зберіганню в Центральних державних архівах України;

оригінальні примірники творів живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва, творів, що становлять художні композиції та монтажі з будь-яких матеріалів, відзначені державними преміями, преміями, відзнаками, дипломами міжнародних організацій, та інших держав;

об'єкти нематеріальної культурної спадщини;

інші об'єкти культурного надбання, що є особливою історичною або культурною цінністю і значною мірою зберегли свою автентичність, та справили значний вплив на розвиток культури, архітектури, містобудування, мистецтва країни, або безпосередньо пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей, або репрезентують шедевр творчого генія, стали етапними творами видатних митців, або були витворами зниклої цивілізації чи мистецького стилю, віднесені до об'єктів культурного надбання національного значення.

4. Об'єктами культурного надбання місцевого значення є:

об'єкти культурного надбання, внесені, або ті що підлягають внесенню до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як пам'ятки місцевого значення;

музейні предмети, колекції та зібрання, що зберігаються, або підлягають збереженню у музеях, які належать до сфери управління місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також зберігаються на підприємствах, в установах, організаціях і навчальних закладах, які належать до сфери управління місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, та створених на таких підприємствах, установах та організаціях музеях;

музейні предмети колекції та зібрання, що включені або підлягають включенню до складу музейного фонду України крім тих, що віднесені до об'єктів культурного надбання світового та національного значення;

інші об'єкти культурного надбання, що зберегли автентичність та вплинули на розвиток культури, архітектури, містобудування, мистецтва певного населеного пункту чи регіону або пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей певного населеного пункту чи регіону, або є творами відомих митців, або є культурною спадщиною національної меншини чи регіональної етнічної групи, віднесені до об'єктів культурного надбання місцевого значення.

5. Об'єктами культурного надбання приватного значення є:

родинні культурні цінності;

культурні цінності, що не є унікальними;

культурні цінності, інші від зазначених в частинах 3 — 5 цієї статті.

6. Об'єкти культурного надбання світового значення та нерухомі об'єкти культурного надбання національного значення визначаються рішенням Кабінету Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Рухомі об'єкти культурного надбання національного значення та нерухомі об'єкти культурного надбання місцевого значення визначаються рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Рухомі об'єкти культурного надбання місцевого значення визначаються рішенням місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання.

Віднесення об'єктів культурного надбання до визначеної категорії та зміна визначеної категорії об'єкта культурного надбання здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання на підставі рішень органів управління у сфері охорони культурного надбання, зазначених в абзацах другому-третьому частини сьомої цієї статті, шляхом внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру культурного надбання.

Порядок віднесення об'єктів культурного надбання до об'єктів культурного надбання світового, національного та місцевого значення і зміни визначених категорій об'єктів культурного надбання встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Охорона культурного надбання

1. Основними принципами охорони культурного надбання є:

збереження автентичності об'єктів культурного надбання;

забезпечення найменшого втручання, мінімальних змін та реверсивності при збереженні об'єктів культурного надбання;

публічність використання об'єктів культурного надбання;

рівноправність фізичних осіб щодо використання та обмеження в використанні культурного надбання;

охорона державою об'єктів культурного надбання від впливу господарської, управлінської, науково-дослідницької та іншої діяльності на їх автентичність;

ведення єдиного державного обліку об'єктів культурного надбання та державного контролю за їх обігом;

своєчасність вжиття заходів щодо запобігання та усунення загрози предмету охорони об'єктів культурного надбання;

забезпечення державою прозорості процесу прийняття рішень, реалізація яких може вплинути на стан збереження та охорони об'єктів культурного надбання і урахування громадської думки при прийнятті таких рішень;

урахування громадської думки при здійсненні державного регулювання та управління у сфері охорони культурного надбання та участь громадськості в охороні культурного надбання;

науково обґрунтоване планування та обмеження впливу господарської та іншої діяльності на об'єкти культурного надбання;

відновлення предмету охорони об'єктів культурного надбання в разі заподіяння їм шкоди та відшкодування збитків особами, що заподіяли шкоду об'єктам культурного надбання;

поєднання заходів стимулювання і відповідальності у сфері охорони культурного надбання;

вирішення питань охорони культурного надбання на основі широкого міжнародного співробітництва.

2. Основними засадами державної політики у сфері охорони культурного надбання є:

забезпечення правових, організаційних і фінансових умов для збереження та охорони об'єктів культурного надбання, їх належного утримання та упорядкування;

усунення загроз, що можуть заподіяти шкоду об'єктам культурного надбання;

запобігання пошкодженню, руйнуванню, знищенню об'єктів культурного надбання та їх невідповідному використанню;

облік об'єктів культурного надбання та контроль за станом збереження, охорони та використання об'єктів культурного надбання;

протидія розкраданню, втраті та незаконному вивезенню за кордон об'єктів культурного надбання, повернення в Україну об'єктів культурного надбання;

врахування вимог охорони культурного надбання при плануванні територій на державному, регіональному та місцевому рівнях, розробленні, планів управління земельними ресурсами, затвердженні і виконанні відповідних програм економічного і соціального розвитку;

забезпечення охорони, збереження, відродження та розповсюдження надбань традиційної культури;

учать громадськості в реалізації державної політики у сфері охорони культурного надбання, залучення різних верств населення до охорони культурного надбання, збереження цінностей традиційної культури;

забезпечення умов для:

наукового дослідження та документування об'єктів культурного надбання;

здійснення консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурного надбання для сучасних потреб;

використання матеріалів, методів і технологій, заснованих на традиціях, дослідження можливості їх застосування в сучасних умовах;

забезпечення високої якості роботи на через системи професійної кваліфікації та акредитації окремих осіб, підприємств та установ.

використання об'єктів культурного надбання у спосіб, що забезпечує збереження їх предмета охорони;

популяризація і поширення знань про об'єкти культурного надбання та їх значення для історії та культури;

реалізація прав фізичних та юридичних осіб на інформацію про об'єкти культурного надбання та доступ до них;

забезпечення розвитку міжнародного співробітництва у сфері охорони культурного надбання;

3. Охорона культурного надбання здійснюється шляхом:

обліку об'єктів культурного надбання;

контролю за обігом об'єктів культурного надбання;

встановлення обмежень права власності на об'єкти культурного надбання;

встановлення режимів збереження, охорони, використання об'єктів культурного надбання та контролю за їх дотриманням;

встановлення режимів використання земель історико-культурного призначення;

регулювання та контролю за здійсненням господарської та іншої діяльності на об'єктах культурного надбання, в їх охоронних зонах та на землях історико-культурного призначення;

розроблення та виконання державних цільових програм по охороні культурного надбання;

укладення охоронних договорів на об'єкти культурного надбання та контролю за їх виконанням;

встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на нерухомих об'єктах культурного надбання або в межах їх територій;

забезпечення захисту, відтворення, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування, музеєфікації об'єктів культурного надбання;

РОЗДІЛ II. УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 7. Органи управління у сфері охорони культурного надбання

1. Державне управління у сфері охорони культурного надбання здійснює Кабінет Міністрів України, уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання.

2. Уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання є:

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання — головний орган у системі центральних органів виконавчої влади щодо формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей.

Місцеві уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання:

орган управління у сфері охорони культурного надбання Автономної Республіки Крим — орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, на який покладено здійснення виконавчих функцій та повноваження у сфері організації та розвитку культури, мистецтва, охорони пам'яток історії та культури;

органи управління у сфері охорони культурного надбання обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних державних адміністрацій — структурні підрозділи відповідних державних адміністрацій, на які покладено завдання реалізації державної політики у сфері культури, охорони культурної спадщини;

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;

Адміністрації об'єктів, включених до Списку всесвітньої спадщини, створені відповідно до цього Закону.

Органи управління у сфері охорони культурного надбання місцевого самоврядування — виконавчі органи, створені міськими радами відповідно до цього Закону.

Міські ради обласних центрів, міст обласного та республіканського значення, за виключенням міських рад міст Києва та Севастополя, створюють управління охорони культурного надбання.

Міські ради районних центрів та міст районного значення створюють відділи охорони культурного надбання.

3. На території міст Києва та Севастополя державне управління у сфері культурного надбання здійснюють уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

На території селищ і сіл, а також міст, міськими радами яких не створено уповноважених органів управління у сфері культурного надбання, державне управління у сфері культурного надбання здійснюють уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання районних державних адміністрацій.

4. Типове положення про управління, відділ охорони культурного надбання обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних державних адміністрацій, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, міських рад, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Керівники місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання призначаються на посаду і звільняються з посади за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

5. Місцеві уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання підконтрольні і підзвітні центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

6. Рішення центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання юридичними і фізичними особами, місцевими уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Рішення місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, прийняті в межах їх повноважень, є обов'язковими для виконання юридичними і фізичними особами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

7. Рішення місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, що суперечать законодавству, підлягають скасуванню центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 8. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони культурного надбання

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері охорони культурного надбання належить:

здійснення державної політики;

здійснення державного контролю;

спрямування і координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади у сфер охорони, вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання;

визначення порядку Державної реєстрації та її оплати;

визначення порядку ведення Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання;

визначення порядку ведення Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

визначення порядку ведення Державного реєстру національного культурного надбання;

визначення порядку ведення Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України;

прийняття рішення про визначення об'єктів культурного надбання світового значення;

прийняття рішення про визначення нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення;

подання до Комітету з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини при ЮНЕСКО пропозиції про занесення об'єкту культурного надбання до Списку всесвітньої спадщини;

подання Міжурядовому комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини, що діє в рамках ЮНЕСКО, переліків нематеріальних об'єктів культурного надбання для включення до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства;

надання дозволу на переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання світового та національного значення;

надання дозволу на вивезення з України об'єктів культурного надбання світового значення;

затвердження Списку історичних населених місць України та змін, внесених до нього;

визначення порядку оголошення територій чи водних об'єктів охоронюваними археологічними територіями;

визначення переліку документів, необхідних для прийняття рішення про оголошення комплексу (ансамблю) історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією;

оголошення комплексів (ансамблів) історико-культурними заповідниками державного значення та територій історико-культурними заповідними територіями;

встановлення порядку здійснення наукової археологічної експертизи, та вартості послуг такої експертизи;

встановлення порядку надання дозволів на проведення польових (підводних) археологічних досліджень, інших земляних робіт;

встановлення порядку відчуження об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності;

затвердження порядку методик грошової оцінки об'єктів культурного надбання;

встановлення порядку управління археологічними предметами та колекціями;

затвердження типового положення про адміністрацію історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території;

визначення органу, що забезпечує дотримання режиму історико-культурної заповідної території;

затвердження типової форми охоронних договорів та порядку їх укладання;

встановлення переліку пошукової техніки та технологій, на які поширюється дія цього Закону, порядку їх придбання і обліку та порядку надання дозволів на їх використання;

встановлення порядку реалізації державою преважного права придбання об'єктів культурного надбання;

встановлення порядку розпорядження вилучених митними або правоохоронними органами з незаконного обігу чи конфіскованих за рішенням суду та обернених відповідно до закону в дохід держави об'єктів культурного надбання;

затвердження складу Міжвідомчої ради з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання і положення про неї;

затвердження зразка свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) об'єктів культурного надбання з території України;

затвердження порядку проведення Державної експертизи та розмірів плати за неї;

затвердження переліку незалежних експертів з оцінки об'єктів культурного надбання;

затвердження типового договору на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання;

затвердження видів дозволів на наукове дослідження об'єктів культурного надбання, їх форми, порядку видачі, анулювання та продовження;

затвердження видів акредитації на проведення польових (підводних) археологічних досліджень, умов такої акредитації, порядку її проведення, форм сертифікатів про акредитацію порядку їх оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку;

затвердження типових договорів земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання, сервітуту на користування нерухомим майном на проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання, безоплатного земельного сервітуту на проведення Державної експертизи;

затвердження порядку здійснення попереднього документального контролю за ввезенням на митну територію України культурних цінностей;

встановлення форм та порядку видачі кваліфікаційних листів;

затвердження плану управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини;

встановлення порядку формування державного фонду археологічних територій та державного фонду археологічних об'єктів;

встановлення порядку віднесення об'єктів культурного надбання до об'єктів культурного надбання світового, національного та місцевого значення і зміни визначних категорій об'єктів культурного надбання;

встановлення вимог до програмно-технічних засобів, які забезпечують взаємодію між Єдиним державним реєстром об'єктів культурного надбання, Державним реєстром нерухомих пам'яток України, Державним реєстром національного культурного надбання, Репрезентативним списком нематеріальної культурної спадщини України, використання даних та здійснення операцій з їх оброблення;

затвердження типових положення про управління, відділ охорони культурного надбання обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних державних адміністрацій, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, міських рад;

затвердження порядку, нормативів і методик грошової оцінки об'єктів культурного надбання;

розроблення та встановлення порядку управління археологічними об'єктами;

встановлення порядку видачі свідоцтв на право вивезення (тимчасового вивезення) рухомих об'єктів культурної спадщини з території України;

затвердження положення про адміністрацію об'єкту, включеного до Списку всесвітньої спадщини;

затвердження переліку платних послуг, які може надавати адміністрація історико-культурного заповідника.

Стаття 9. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання належить:

1.1. реалізація державної політики з питань охорони культурного надбання;

1.2. визначення пріоритетних напрямів розвитку у сферах виявлення, охорони, збереження, обліку, обігу, вивезення, ввезення і повернення об'єктів культурного надбання, і забезпечення нормативно-правового регулювання у цих сферах;

1.3. контроль за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурного надбання;

1.4. розроблення, затвердження та погодження нормативно-правових актів, розроблення та погодження державних програм охорони культурного надбання;

1.5. ведення Єдиного державного реєстру культурного надбання, Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Державного реєстру національного культурного надбання, Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України;

1.6. координація робіт з виявлення, дослідження та документування об'єктів культурного надбання;

1.7. здійснення координації та контролю за паспортизацією об'єктів культурної спадщини;

1.8. здійснення відповідно до законодавства контролю за охороною вивезенням, ввезенням та поверненням об'єктів культурного надбання;

1.9. вжиття заходів до повернення власникам їх незаконно вивезених (ввезених) рухомих об'єктів культурного надбання відповідно до законодавства;

1.10. розроблення та здійснення заходів, спрямованих на забезпечення виконання міжнародних угод з питань рухомих об'єктів культурного надбання, переміщених із території України під час та внаслідок Другої світової війни та запобігання їхньому незаконному переміщенню, сприяння їх поверненню державам, яким вони належать;

1.11. затвердження:

типового положення про консультативні ради для погодженого вирішення питань щодо охорони культурної спадщини на територіях областей, міст Києва та Севастополя, інших населених пунктів;

форм дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт на території пам'ятки, охоронюваної археологічної території, у зонах охорони, в історичних ареалах населених місць, а також досліджень залишків життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею, під водою;

порядку передачі на тимчасове зберігання та тимчасового зберігання археологічних предметів та колекцій;

порядку передачі на постійне зберігання, постійного зберігання, консервації, реставрації та наукових досліджень археологічних предметів та колекцій та вимог до сховищ археологічних предметів та колекцій встановлюються;

порядку оформлення звіту про роботи, виконані відповідно до дозволу на проведення археологічних вишукувань, розкопок, інших земляних робіт на території нерухомого об'єкту культурного надбання, охоронюваної археологічної території, у зонах охорони, в історичних ареалах населених місць;

форми акта технічного стану пам'ятки;

форми звітності (адміністративні дані) про пам'ятки і об'єкти культурної спадщини та інструкцію щодо її заповнення;

порядку розробки плану організації території історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території;

порядку визначення та затвердження меж і режимів використання зон охорони пам'яток та внесення змін до них;

складу науково-методичної ради з питань охорони культурної спадщини і положення про неї;

переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення Державної експертизи;

переліку товарів із зазначенням їх кодів згідно з УКТЗЕД, на які центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання видається свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України;

правил встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на нерухомих об'єктах культурного надбання або в межах їх територій, затвердження їх зразків;

складу Міжвідомчої консультативної ради з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини та положення про неї;

1.12. надання дозволів на:

переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;

вивезення за межі України об'єктів культурного надбання національного значення;

тимчасове вивезення за межі України об'єктів культурного надбання національного значення;

проведення робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання національного значення, їх територіях та в зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць;

відновлення земляних робіт;

проведення польових (підводних) археологічних досліджень;

1.13. погодження:

проектів нормативно-правових актів, які стосуються питань охорони об'єктів культурного надбання;

програм та проектів містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання національного значення, їх територіях, в історико-культурних заповідниках, на історико-культурних заповідних територіях, у зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, а також програм і проектів, реалізація яких може позначитися на об'єктах культурного надбання;

відчуження або передачі об'єктів культурного надбання національного значення їх власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління;

проектів відведення земельних ділянок, у тому числі тих, що призначаються для сільськогосподарських потреб, на території нерухомих об'єктів культурного надбання світового та національного значення та в їх охоронних зонах, на охоронюваних археологічних територіях;

проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування та регенерації (включно із санацією і впорядкуванням території) а також земляних, шляхових, інженерних робіт на об'єктах культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини;

1.14. визначення:

рухомих об'єктів культурного надбання національного значення та нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;

нематеріальних культурних цінностей та їх включення до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України;

меж територій нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення та затвердження їх зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць;

режиму ведення господарської діяльності на охоронюваних археологічних територіях;

охоронних заходів щодо об'єктів культурного надбання національного значення та їх територій у разі виникнення загрози їх руйнування або пошкодження внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт;

порядку державної акредитації на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання, форми свідоцтва про акредитацію і перелік осіб, які мають право на здійснення Державної експертизи об'єктів культурного надбання без отримання свідоцтва;

1.15. встановлення:

режиму використання нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення, їх територій, зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць;

обмежень господарської діяльності відносно об'єктів культурного надбання;

порядку винагороди осіб, що виявили об'єкти археологічного характеру та вжили необхідні заходи по їх збереженню та повідомленню відповідних уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання;

порядку призначення громадських інспекторів;

порядку винагороди громадських інспекторів та відшкодування їх витрат пов'язаних з виконанням доручень щодо охорони культурного надбання;

змісту, складу, порядку розроблення і затвердження історико-містобудівної документації;

форми повідомлення про виявлення об'єктів культурного надбання;

форми заяви на виявлення об'єктів культурного надбання;

форми клопотання на вивезення (тимчасове вивезення) об'єктів культурного надбання;

критеріїв визначення предметів, на які не поширюється дія цього Закону;

порядку доступу до даних державного фонду археологічних територій та державного фонду археологічних об'єктів;

порядку визначення підвідомчості заходів з виявлення об'єктів культурного надбання;

порядку надання та форми повідомлення органами державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, судами, посадовими особами, підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами про не внесені до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання речі, майно, примірники творів або їх упорядковані сукупності, які за своїми властивостями можуть бути віднесені до об'єктів культурного надбання;

порядку подання та форми заяви про призначення Державної експертизи;

вимог до експертного висновку Державної експертизи та порядку його надання;

порядку та форми подання нових відомостей про об'єкти культурного надбання, внесені до Єдиного державного реєстру культурного надбання;

вимог до сховищ археологічних предметів та колекцій;

порядку передачі на тимчасове зберігання та тимчасового зберігання археологічних предметів та колекцій;

додаткових даних для Державної реєстрації певних видів об'єктів культурного надбання;

повноважень місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання щодо Державної реєстрації об'єктів культурного надбання;

1.16. забезпечення проведення Державної експертизи;

- 1.17. прийняття рішення про придбання у власність держави об'єктів культурного надбання, заявлених до вивезення;
- 1.18. оголошення топографічно визначених територій чи водних об'єктів, в яких містяться об'єкти культурної спадщини або можлива їх наявність, охоронюваними археологічними територіями;
- 1.19. здійснення нагляду за виконанням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування й музеєфікації об'єктів культурного надбання та інших робіт на об'єктах культурного надбання;
- 1.20. здійснення науково-методичного керівництва у питаннях охорони культурного надбання, затвердження правил дослідження об'єктів культурного надбання;
- 1.21. заборона діяльності, яка створює загрозу об'єктам культурного надбання або порушує законодавство у сфері охорони культурного надбання;
- 1.22. видання розпоряджень та приписів щодо охорони об'єктів культурного надбання національного значення, припинення робіт на цих пам'ятках, їх територіях та в зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, якщо ці роботи здійснюються за відсутності затверджених або погоджених із відповідними уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;
- 1.23. управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного значення;
- 1.24. укладання охоронних договорів на нерухомі об'єкти культурного надбання світового та національного значення;
- 1.25. застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону;
- 1.26. формування і розміщення державного замовлення, укладення з цією метою контрактів на виявлення, експертизу, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурного надбання та інші заходи щодо охорони об'єктів культурного надбання;
- 1.27. скасування рішень місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, що суперечать законодавству;
- 1.28. прийняття рішення про віднесення земель до категорії земель історико-культурного призначення;
- 1.29. виявлення об'єктів культурного надбання в порядку, встановленому цим Законом;

1.30. прийняття рішення про викуп для суспільних потреб у державну власність земельної ділянки або нерухомого майна, необхідних для проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання.

1.31. підготовка плану управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини;

2. забезпечення здійснення комплексу заходів щодо моніторингу об'єкта культурної спадщини включеного до Списку всесвітньої спадщини;

2.1.

2.2. подання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо:

визначення об'єктів культурного надбання світового значення;

пропозицій про визначення нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення;

внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання щодо об'єктів культурного надбання світового значення;

виключення об'єктів культурного надбання світового значення та нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення з Єдиного державного реєстру культурного надбання;

визначення об'єктів культурного надбання національного значення та нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;

переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання світового та національного значення;

затвердження Списку історичних населених місць України та про внесення змін до нього;

3. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання здійснює інші повноваження покладені на нього законодавством.

Стаття 10. Повноваження місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання

1. До повноважень місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного відповідно до їхньої компетенції належить:

1.1. здійснення контролю за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурного надбання;

1.2. забезпечення:

виконання цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону об'єктів культурного надбання на відповідній території;

дотримання режиму використання об'єктів культурного надбання місцевого значення, їх територій, зон охорони;

захисту об'єктів культурного надбання від загрози знищення, руйнування або пошкодження;

захисту об'єктів культурного надбання від загрози знищення, руйнування або пошкодження;

в установленому законодавством порядку виготовлення, встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на нерухомих об'єктах культурного надбання або в межах їх територій;

1.3. надання дозволів на:

використання детекторів неоднорідності структури ґрунтів (детекторів металу, сканерів тощо);

проведення робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання місцевого значення, їх територіях та в зонах охорони, на щойно виявлених об'єктах культурної спадщини;

відновлення земляних робіт;

1.4. реєстрація дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок;

1.5. визначення рухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;

1.6. надання висновків щодо відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на об'єктах культурного надбання місцевого значення, історико-культурних заповідних територіях та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, а також програм та проектів, реалізація яких може позначитися на стані об'єктів культурного надбання;

1.7. організація відповідних охоронних заходів щодо об'єктів культурного надбання місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт;

1.8. підготовка пропозицій та проектів розпоряджень щодо проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурного надбання, відповідного використання об'єктів культурного надбання та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади;

- 1.9. популяризація справи охорони культурного надбання на відповідній території, організація науково-методичної, експозиційно-виставкової та видавничої діяльності у цій сфері;
- 1.10. підготовка пропозицій до програм соціально-економічного розвитку відповідної території і проектів місцевого бюджету та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади;
- 1.11. подання пропозицій центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання про визначення об'єктів культурного надбання національного значення та нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;
- 1.12. виявлення об'єктів культурного надбання в порядку, встановленому цим Законом;
- 1.13. визначення меж територій нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення та затвердження їх зон охорони;
- 1.14. встановлення режиму використання нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення, їх територій, зон охорони;
- 1.15. організація розроблення та погодження відповідних програм охорони культурного надбання;
- 1.16. погодження відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт, реалізація яких може позначитися на стані об'єктів культурного надбання місцевого значення, їх територій і зон охорони, та виконання інших повноважень, делегованих центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання відповідно до закону;
- 1.17. погодження проектів відведення земельних ділянок, у тому числі тих, що призначаються для сільськогосподарських потреб на території нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення, в їх охоронних зонах та в історичних ареалах населених місць;
- 1.18. виконання функцій замовника, укладення з цією метою договорів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурного надбання та інші заходи щодо охорони об'єктів культурного надбання;
- 1.19. призначення відповідних охоронних заходів щодо об'єктів культурного надбання місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх руйнування або пошкодження внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт;

- 1.20. видання розпоряджень та приписів щодо охорони об'єктів культурного надбання місцевого значення, припинення робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання, їх територіях та в зонах охорони, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідним уповноваженим органом у сфері охорони культурного надбання програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;
- 1.21. укладення охоронних договорів щодо нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;
- 1.22. управління історико-культурними заповідниками;
- 1.23. подання пропозиції центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання про занесення відповідної території до Списку історичних населених місць України;
- 1.24. застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону;
- 1.25. інформування центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування об'єктів культурного надбання, що знаходяться на їх території;
- 1.26. прийняття рішення про віднесення об'єктів культурного надбання до об'єктів культурного надбання місцевого значення;
- 1.27. участь в організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони культурного надбання;
- 1.28. організація досліджень об'єктів культурного надбання, які потребують рятувальних робіт;
- 1.29. подання центральному органу виконавчої влади пропозицій щодо:
- визначення об'єктів культурного надбання світового та національного значення;
  - визначення нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;
  - внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання щодо об'єктів культурного надбання світового та національного значення та нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;
  - виключення об'єктів культурного надбання світового та національного значення з Єдиного державного реєстру культурного надбання;
  - виключення нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення з Єдиного державного реєстру культурного надбання;

переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання світового та національного значення;

переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення;

внесення змін до Списку історичних населених місць України;

1.30. здійснення інших повноважень відповідно до законодавства.

2. Розподіл повноважень місцевих органів управління у сфері охорони культурного надбання та межі їх повноважень визначаються цим Законом та законодавством.

РОЗДІЛ III. МІЖВІДОМЧІ, КОНСУЛЬТАТИВНІ ТА ГРОМАДСЬКІ ОРГАНИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 11. Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання

Для координації роботи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо управління та здійснення контролю за вивезенням, ввезенням і поверненням об'єктів культурного надбання створюється Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання. Склад Міжвідомчої ради з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання і положення про неї затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України.

Основними завданнями Міжвідомчої ради з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання є:

сприяння координації дій органів виконавчої влади з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання;

підготовка пропозицій про формування і реалізацію державної політики щодо вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання, удосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до її компетенції.

надання Кабінету Міністрів України висновків та пропозицій по відчуженню та вивезенню об'єктів культурного надбання світового значення.

Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання:

за дорученням Кабінету Міністрів України або за ініціативою Голови Ради надає Кабінету Міністрів України пропозиції з питань вивезення, ввезення та повернення в Україну об'єктів культурного надбання;

за дорученням Кабінету Міністрів України розглядає питання, віднесені до її повноважень та надає консультативні висновки з цих питань;

проводить аналіз стану справ стосовно реалізації державної політики щодо вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання, результатів діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій та узагальнює практику такої діяльності;

вносить в установленому порядку центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання пропозиції про удосконалення законодавства з питань вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання;

бере участь у розробленні нормативно-правових актів з питань, що належать до її повноважень;

готує на підставі висновку Державної експертизи рекомендації щодо необхідності придбання для державної частини музейного, бібліотечного та архівного фондів об'єктів культурного надбання, заявлених до вивезення;

вирішує питання щодо безоплатної передачі вилучених митними або правоохоронними органами чи конфіскованих за рішенням суду та обернених відповідно до закону в дохід держави об'єктів культурного надбання для постійного зберігання;

подає Кабінетові Міністрів України розроблені за результатами своєї роботи консультативні висновки рекомендації та пропозиції;

виконує інші завдання, передбачені її положенням.

Стаття 12. Міжвідомча консультативна рада з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини

Для координації роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування наукових, науково-дослідних установ щодо виявлення, ідентифікації, документування об'єктів нематеріальної культурної спадщини, їх державної реєстрації в центральному органі виконавчої влади у сфері культури створюється Міжвідомча консультативна рада з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини. Склад Міжвідомчої консультативної ради з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини та положення про неї затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Міжвідомча консультативна рада з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при центральному органі виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Міжвідомча консультативна рада з питань охорони та збереження нематеріальної культурної спадщини:

за дорученням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання або за ініціативою Голови Ради надає центральному органу

виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання пропозиції з питань, віднесених до її повноважень;

за дорученням Кабінету Міністрів України розглядає питання, віднесені до її повноважень та надає консультативні висновки з цих питань;

вносить в установленому порядку центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання пропозиції про удосконалення законодавства в сфері культурного надбання;

бере участь у розробленні нормативно-правових актів з питань, що належать до її повноважень;

подає Кабінетові Міністрів України розроблені за результатами своєї роботи консультативні висновки рекомендації та пропозиції;

виконує інші завдання, передбачені її положенням.

Стаття 13. Консультативні органи з питань охорони культурного надбання

Уповноважені органи у сфері охорони культурного надбання створюють консультативні органи з представників Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, інших громадських організацій, до статутних завдань яких належать питання, пов'язані з охороною культурної спадщини, провідних учених і висококваліфікованих фахівців-практиків.

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання створює науково-методичну раду, основними завданнями якої є розгляд наукових рекомендацій та пропозицій щодо розроблення основних напрямів розвитку охорони культурного надбання, обговорення найважливіших програм, проектів з питань охорони культурного надбання.

Склад науково-методичної ради і положення про неї затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. Витрати на роботу науково-методичної ради здійснюються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

В Автономній Республіці Крим, на територіях областей, міст Києва та Севастополя, інших населених пунктів відповідні місцеві уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання створюють консультативні ради.

Основними завданнями консультативних рад є забезпечення професійного вирішення питань дослідження, охорони, реставрації, відтворення об'єктів культурного надбання, збереження традиційного характеру середовища населених місць шляхом опрацювання висновків, рішень, рекомендацій і пропозицій для органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, а також вирішення спірних питань науково-методичного характеру, що стосуються сфери охорони, обліку, реставрації, відтворення, регенерації об'єктів культурної спадщини, історичних населених місць.

Консультативні ради діють на підставі типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Склад консультативної ради затверджується керівником відповідного місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання. Витрати на роботу цих рад здійснюються зазначеними органами управління у сфері охорони культурного надбання.

Науково-методична рада та консультативні ради залучаються до вирішення питань виявлення, охорони, збереження, обліку та обігу об'єктів культурного надбання шляхом надання їм на розгляд матеріалів щодо прийняття рішень, віднесених до повноважень відповідних уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання. За результатами розгляду зазначених матеріалів науково-методична рада та консультативні ради надають висновки та рекомендації, які враховуються при прийнятті рішень відповідними уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 14. Участь представників громадськості в охороні культурного надбання

Фахівці, установи науки, освіти, культури, громадські організації, громадяни, підприємства взаємодіють з уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання при вирішенні питань, пов'язаних з об'єктами культурного надбання.

Фахівці, установи науки, освіти, культури за власною ініціативою проводять незалежні експертизи, надають уповноваженим органам управління у сфері охорони культурного надбання органам державної влади та місцевого самоврядування пропозиції з питань виявлення, збереження охорони та обліку об'єктів культурного надбання, за зверненням відповідних уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, органів державної влади та місцевого самоврядування надають висновки з питань виявлення, збереження, охорони та обліку об'єктів культурного надбання, спеціалізовані заклади освіти, науки, культури та їх фахівці на договірних засадах залучаються до проведення експертиз, наукових робіт, розробляють та впроваджують методичні рекомендації з питань виявлення, збереження охорони та обліку об'єктів культурного надбання.

Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, інші громадські організації, до статутних завдань яких належать питання, пов'язані з охороною культурного надбання, сприяють роботі уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання та залученню широких верств населення до участі в охороні культурного надбання, здійснюють пропаганду культурного надбання і законодавства про його охорону, громадський контроль за збереженням, використанням, консервацією, реставрацією, реабілітацією, музеєфікацією та ремонтом об'єктів культурного надбання.

Підприємства та інші юридичні особи за власною ініціативою або за зверненням уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, органів державної влади та місцевого самоврядування надають допомогу

у вирішенні питань, пов'язаних з виявленням, збереженням, охороною та обліком об'єктів культурного надбання.

Незалежні групи спеціалістів з ініціативи об'єднань громадян, уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, а також інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах можуть здійснювати громадську експертизу з питань охорони культурного надбання. Висновки цієї експертизи враховуються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при прийнятті відповідних рішень згідно із законодавством.

Громадяни можуть:

на правах громадських інспекторів з охорони культурного надбання брати участь у проведенні спільно з представниками уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами вимог законодавства про охорону культурного надбання;

надавати допомогу уповноваженим органам управління у сфері охорони культурного надбання по запобіганню правопорушенням у сфері охорони культурного надбання;

отримувати достовірну інформацію про об'єкти культурного надбання;

брати участь у громадських обговореннях питань, пов'язаних з охороною культурного надбання;

брати участь у популяризації культурної спадщини серед населення, сприяти її вивченню дітьми та молоддю;

іншим чином сприяти державі у здійсненні заходів з охорони культурного надбання.

Громадські інспектори можуть:

спільно з працівниками уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, можуть брати участь у проведенні перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами вимог законодавства про охорону культурного надбання;

за направленням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання, який призначив громадського інспектора, проводити рейди та перевірки і складати акти перевірок, складати протоколи про адміністративні правопорушення при виявленні порушень законодавства про охорону культурного надбання, відповідальність за які передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення, і подавати їх відповідному уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання для притягнення винних до відповідальності;

проводити у випадках, установлених законом, фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку як допоміжний засіб для попередження і розкриття порушень законодавства в галузі охорони культурного надбання.

Порядок призначення громадських інспекторів встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання можуть винагороджувати залучуваних фахівців та громадян на правах громадських інспекторів, а також відшкодовувати їм витрати, пов'язані з виконанням доручень щодо охорони об'єктів культурного надбання, за рахунок коштів, призначених для фінансування охорони культурного надбання в порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

РОЗДІЛ ІV. ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 15. Набуття права власності на об'єкти культурного надбання

Право власності на об'єкти культурного надбання набувається у відповідності з законом.

Особливості набуття та здійснення права власності на об'єкти культурного надбання встановлюються цим Законом.

Власники об'єктів культурного надбання можуть надавати іншим особам право користування та управління об'єктами культурного надбання з дотриманням вимог цього Закону.

Об'єкти культурного надбання можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Право власності на об'єкти культурного надбання здійснюється з урахуванням обмежень, встановлених цим Законом.

Стаття 16. Право державної власності на об'єкти культурного надбання

Право власності на об'єкти культурного надбання набувається у відповідності з законом.

1. Державною власністю є:

археологічні об'єкти, незалежно від форми власності на земельну ділянку чи водний об'єкт в межах яких вони розташовані;

об'єкти підводної культурної спадщини;

не знайдені археологічні предмети;

археологічні предмети, які знаходяться в незаконному обігу;

невиявлені археологічні предмети, на які іншими особами не набуто права власності на законних підставах;

об'єкти культурного надбання, що належать до державної частини Музейного фонду України;

об'єкти культурного надбання Національного архівного фонду, які належать державі;

бібліотечні фонди національних бібліотек України, фонди бібліотек-депозитаріїв;

вихідні матеріали фільмів та фільмокопії, які зберігаються у державному фонді фільмів та в державному кінофотофоноархіві;

2. У державній власності можуть перебувати інші об'єкти культурного надбання, набуті на законних підставах.

3. Право державної власності на об'єкти культурного надбання здійснюють Кабінет міністрів України та уповноважені органи у сфері охорони культурного надбання відповідно до покладених на них повноважень.

Стаття 17. Право комунальної власності на об'єкти культурного надбання

У комунальній власності є об'єкти культурного надбання, набуті територіальною громадою на законних підставах.

Від імені територіальної громади право власності на об'єкти культурного надбання здійснюють утворені нею органи місцевого самоврядування.

Стаття 18. Право приватної власності на об'єкти культурного надбання

У приватній власності є об'єкти культурного надбання, набуті суб'єктами права приватної власності на законних підставах.

Стаття 19. Обмеження права власності на об'єкти культурного надбання

1. Власникам об'єктів культурного надбання та особам, в управлінні, розпорядженні та користуванні яких перебувають об'єкти культурного надбання, забороняється:

знищувати об'єкти культурного надбання або умисно погіршувати їх стан;

вивозити за межі України об'єкти культурного надбання без дотримання порядку, встановленого цим Законом;

відчужувати об'єкти культурного надбання без дотримання порядку, встановленого цим Законом.

2. Власники об'єктів культурного надбання та особи, в управлінні, розпорядженні та користуванні яких перебувають об'єкти культурного надбання, зобов'язані:

вживати всіх необхідних заходів для збереження об'єктів культурного надбання;

невідкладно повідомляти уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання про виникнення обставин, що загрожують об'єктам культурного надбання;

у встановленому законодавством порядку вчиняти дії, необхідні для проведення Державної експертизи та Державної реєстрації об'єктів культурного надбання;

дотримуватись встановленого режиму охорони та обмежень користування і розпорядження об'єктами культурного надбання;

надавати уповноваженим органам у сфері охорони культурного надбання доступ до об'єктів культурного надбання в порядку, встановленому цим Законом;

надавати доступ до об'єктів культурного надбання для проведення наукових досліджень, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування, музеєфікації, екскурсійного відвідування у випадках та в порядку, передбачених цим Законом;

3. Власники об'єктів культурного надбання та особи, в управлінні, розпорядженні та користуванні яких такі об'єкти перебувають несуть відповідальність за дотримання третіми особами режимів зберігання, охорони, користування об'єктами культурного надбання.

Стаття 20. Відчуження об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності

Продаж об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності, здійснюється на конкурсній основі відповідно до законодавства.

Міна об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності, здійснюється на договірній основі.

Об'єкт культурного надбання, що перебуває у державній власності, може бути обміняний тільки на об'єкт культурного надбання такої самої категорії. Експертна оцінка об'єкта культурного надбання, що перебуває у державній власності, не може перевищувати експертну оцінку предмету міни більше, ніж на десять відсотків.

Приватизація об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності, здійснюється відповідно до законодавства.

Не підлягають приватизації об'єкти культурного надбання, що перебувають у державній власності, світового та національного значення.

Порядок відчуження об'єктів культурного надбання, що перебувають у державній власності, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 21. Примусове відчуження об'єктів культурного надбання

Об'єкти культурного надбання, що перебувають у приватній та комунальній власності можуть бути примусово викуплені державою за рішенням суду в наступних випадках:

якщо об'єкту культурного надбання загрожує небезпека пошкодження, руйнування чи знищення;

якщо власник не виконує свої обов'язки по охороні належних йому об'єктів культурного надбання, у тому числі у зв'язку з неможливістю забезпечення їх виконання з поважних причин;

якщо власник ухиляється від надання в установленому законом порядку доступу до належних йому об'єктів культурного надбання;

в разі ухилення власником об'єкту культурного надбання від проведення Державної експертизи та Державної реєстрації об'єктів культурного надбання.

Викупна ціна об'єктів культурного надбання визначається судом.

РОЗДІЛ V. ВИЯВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 22. Порядок виявлення об'єктів культурного надбання

Об'єкти культурного надбання можуть бути виявлені:

за повідомленням органів влади, судів, посадових осіб, підприємств, установ, організацій, фізичних осіб;

за заявою власників, управителів, користувачів, розпорядників майна;

в результаті наукових досліджень;

за ініціативою уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Стадіями виявлення об'єктів культурного надбання є:

повідомлення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про об'єкти, що підлягають виявленню;

прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про проведення чи відмову в проведенні Державної експертизи;

проведення Державної експертизи;

прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання на підставі висновку Державної експертизи рішення про внесення чи невнесення об'єкта, що підлягає виявленню до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання;

визначення категорії об'єкту культурного надбання;

внесення об'єкту культурного надбання до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.

Початком виявлення є:

в разі виявлення за повідомленням органів влади, судів, посадових осіб, підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, якщо повідомлювач не є власником або користувачем об'єкту, що підлягає виявленню, та за ініціативою уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання — день надіслання власнику чи користувачу об'єкту, що підлягає виявленню повідомлення про призначення Державної експертизи;

в разі виявлення за повідомленням або заявою власника або користувача — день надіслання повідомлення або заяви уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання;

в разі ввезення в Україну об'єктів, що підлягають виявленню — день оформлення митної декларації;

Закінченням виявлення є:

день прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про відмову в проведенні Державної експертизи;

день прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про невнесення об'єкта, що підлягає виявленню до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання;

день внесення об'єкта культурного надбання до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання;

в разі вивезення з України об'єктів, що підлягають виявленню — день перетину митного кордону України;

Стаття 23. Підвідомчість заходів з виявлення об'єктів культурного надбання

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання виявляє:

нематеріальні об'єкти культурного надбання;

об'єкти археологічної спадщини;

рухомі об'єкти культурного надбання, місцезнаходження яких невідоме;

об'єкти культурного надбання за результатами наукових досліджень;

об'єкти культурного надбання, які не можуть бути виявлені місцевими уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання.

Місцеві уповноважені органи управління у сфері культурного надбання виявляють:

об'єкти культурної спадщини, які знаходяться на підвідомчій їм території;

рухомі об'єкти культурного надбання, власник, користувач або управитель яких знаходиться або проживає на підвідомчій їм території;

рухомі об'єкти культурного надбання, які знаходяться на підвідомчій їм території, власник яких невідомий;

об'єкти археологічної спадщини, що знаходяться на підвідомчій їм території в разі надання центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання відповідних повноважень.

У разі якщо повідомлення, заява або інформація про об'єкти, що підлягають виявленню, отримана місцевим уповноваженим органом управління у сфері культурного надбання відповідно до статей 24-26 цього Закону, не містить достатніх відомостей для визначення підвідомчості або свідчить про підвідомчість іншому уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання, місцевий уповноважений орган управління у сфері культурного надбання передає таке повідомлення, заяву або інформацію центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання визначає уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, який буде проводити виявлення, і надає йому повноваження щодо виявлення.

Порядок визначення підвідомчості заходів з виявлення об'єктів культурного надбання встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 24. Виявлення об'єктів культурного надбання за повідомленням органів влади, судів, посадових осіб, підприємств, установ, організацій, фізичних осіб

Органи державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, інші органи державної влади та місцевого самоврядування, суди, посадові особи, підприємства, установи, організації та фізичні особи повідомляють місцевий уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання про об'єкти, що підлягають виявленню, про які їм стало відомо при здійсненні покладених на них законодавством повноважень, статутної, наукової чи професійної діяльності, а також участі в обігу об'єктів культурного надбання.

Повідомлення подається місцевому уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання за місцем знаходження або місцем проживання повідомлювана.

Обов'язок повідомлення та відповідальність за надання повідомлення покладається на особу, яка перша отримала інформацію про об'єкт, що підлягає виявленню.

Повідомлення надається протягом трьох робочих днів з дня, коли стало відомо про існування об'єкту, що підлягає виявленню.

Повідомлення повинно містити:

найменування повідомлювача (для фізичних осіб — прізвище, ім'я та по-батькові);

адресу місця знаходження повідомлювана;

номер телефону або номери чи адреси інших засоби зв'язку з ним (факсимільного, електронної пошти, тощо);

назву та/або опис об'єкта, що підлягає виявленню з зазначенням ознак особливих властивостей, які повідомлювач вважає такими, що дають підстави віднести об'єкт, що підлягає виявленню до об'єктів культурного надбання;

місце і час отримання інформації про об'єкт, що підлягає виявленню;

обставини отримання інформації про об'єкт, що підлягає виявленню;

інформацію про можливість повідомлювача надати об'єкт, що підлягає виявленню, або доступ до нього для проведення Державної експертизи.

В разі її наявності, в повідомленні зазначається інформація про місцезнаходження об'єкту, що підлягає виявленню, його власника, законного володільця або користувача.

В разі наявності, графічних, аудіо та відео матеріалів, які характеризують об'єкт, що підлягає виявленню (малюнки, фотографії, матеріали звукозапису, відеозйомки, тощо), такі матеріали додаються до повідомлення.

Повідомлювач не несе відповідальності за достовірність інформації, яка стала йому відома від інших осіб і не підтверджена належними документами.

Порядок надання та форма повідомлення встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, в разі наявності можливості надання об'єкту, що підлягає виявленню або доступу до нього для проведення Державної експертизи, протягом трьох робочих днів з дати отримання повідомлення приймає рішення про проведення або відмову в проведенні Державної експертизи, та письмово повідомляє орган чи особу, що надіслала повідомлення та власника, законного володільця або користувача, якщо такі відомі, про день, час, місце, строк проведення експертизи, посадову особу, відповідальну за проведення експертизи та інші умови проведення експертизи.

В разі отримання уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання кількох повідомлень про один і той самий об'єкт, що підлягає виявленню, рішення про проведення або відмову в проведенні Державної експертизи приймається на підставі сукупності інформації, що міститься в усіх повідомленнях. Про прийняте рішення уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання повідомляє всіх осіб, що надіслали повідомлення.

В разі неможливості надання об'єкту, що підлягає виявленню, або доступу до нього для проведення Державної експертизи, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання призначає Державну експертизу відповідно до статті 26 цього Закону.

За результатами Державної експертизи уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення щодо віднесення об'єкту, що підлягає виявленню до об'єктів культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання визначає категорію об'єкта культурного надбання та проводить державну реєстрацію об'єкту культурного надбання.

Стаття 25. Виявлення об'єктів культурного надбання за заявою власників, управителів, користувачів, розпорядників майна

Особи, які вважають, що майно, яке повністю або частково перебуває в їх власності, володінні, управлінні, користуванні або розпорядженні, є об'єктом, що підлягає виявленню, можуть звернутись до місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання за місцем знаходження такого майна з заявою про виявлення об'єкту культурного надбання.

Заява повинна містити опис об'єкту, що підлягає виявленню, дані про його місцезнаходження, власника, законного володільця або користувача, відомості про права інших осіб на об'єкт, що підлягає виявленню.

До заяви додаються:

фотографія об'єкту, що підлягає виявленню та/або відео та аудіо матеріали;

копія документу, що посвідчує особу заявника;

копія документу, що посвідчує право власності на об'єкт, що підлягає виявленню, якщо законом встановлена обов'язковість такого документа;

копії документів, що посвідчують право управління, користування чи розпорядження об'єктом, що підлягає виявленню (якщо заява подається не власником);

копії документів, що посвідчують права інших осіб на об'єкт, що підлягає виявленню (в разі наявності таких прав).

До заяви можуть бути додані інші документи або їх копії, що містять інформацію про об'єкт, що підлягає виявленню.

Порядок подання та форма заяви встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання протягом десяти робочих днів з дати отримання заяви приймає рішення про проведення або відмову в проведенні Державної експертизи, та письмово повідомляє заявника, або користувача об'єкта, що підлягає виявленню про день, час, місце, строк проведення експертизи, посадову особу, відповідальну за проведення експертизи, та інші умови проведення експертизи або про відмову в проведенні експертизи.

За результатами Державної експертизи уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення щодо віднесення об'єкту, що підлягає виявленню до об'єктів культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання визначає категорію об'єкта культурного надбання та проводить державну реєстрацію об'єкту культурного надбання.

Стаття 26. Виявлення об'єктів культурного надбання за ініціативою уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання за власною ініціативою приймає рішення про виявлення об'єктів культурного надбання наступних випадках:

якщо про об'єкти, що підлягають виявленню, стало відомо в результаті повідомлення органів влади, установ науки, освіти, культури, громадських організацій, які не мали можливості надати їх або доступ до них для проведення Державної експертизи;

якщо про існування об'єктів, що підлягають виявленню стало відомо в результаті суспільного визнання — при проведенні виставок, конкурсів, експозицій, публікацій в органах масової інформації, тощо;

в разі отримання інформації від громадських інспекторів;

в разі отримання від митних органів повідомлення про ввезення в Україну предметів, задекларованих як об'єкти, що підлягають виявленню якщо заява про виявлення не надійшла в установленій статтею 65 цього Закону строк.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання надсилає власнику, або користувачу об'єктів, що підлягають виявленню, рішення про проведення Державної експертизи. В рішенні зазначаються об'єкти, що підлягають виявленню, день, час, місце, строк проведення експертизи, посадова особа, відповідальна за проведення експертизи та інші умови проведення експертизи.

Рішення надсилається не пізніше ніж за тридцять днів до встановленого дня проведення Державної експертизи.

Власник або користувач об'єктів, що підлягають виявленню надає уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання письмову згоду або відмову від проведення Державної експертизи пізніше ніж за десять днів до встановленого дня проведення Державної експертизи.

Після надання згоди власника або користувача об'єкту, що підлягає виявленню, на проведення Державної експертизи Державна експертиза проводиться відповідно до цього Закону.

Відсутність повідомлення про згоду або відмову від проведення Державної експертизи протягом одного місяця з дня надіслання пропозиції про проведення Державної експертизи вважається відмовою від проведення Державної експертизи.

За результатами Державної експертизи уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення щодо віднесення об'єкту, що підлягає виявленню до об'єктів культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання визначає категорію об'єкта культурного надбання та проводить державну реєстрацію об'єкту культурного надбання.

Стаття 27. Виявлення об'єктів культурного надбання в результаті наукових досліджень

У разі, якщо вчений в результаті наукової діяльності дійшов висновку про існування об'єкту, що підлягає виявленню, він повідомляє центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання за формою, встановленою статтею 24 цього Закону. До повідомлення додається наукове обґрунтування висновку.

За результатами розгляду повідомлення та наукового обґрунтування центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання приймає рішення щодо проведення виявлення.

В рішенні про проведення виявлення центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання визначає заходи, необхідні для виявлення.

В разі, якщо в результаті вжиття призначених заходів знайдено об'єкт, що підлягає виявленню, то подальше виявлення проводиться в порядку, визначеному статтею 26 цього Закону.

РОЗДІЛ VI. ДЕРЖАВНА ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 28. Державна експертиза об'єктів культурного надбання

Державна експертиза проводиться уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання для виконання завдань, визначених статтею 29 цього Закону, на підставі їх відповідних рішень:

в процесі виявлення об'єктів культурного надбання у випадках, передбачених в розділі 5 цього Закону;

в разі, якщо об'єкт культурного надбання підлягає проведенню Державної експертизи відповідно до статті 32 цього Закону;

при проведенні державної реєстрації нових відомостей про об'єкти культурного надбання у випадку, передбаченому статтею 47 цього Закону;

за заявою власника або користувача об'єкту експертизи;

в інших випадках, передбачених цим Законом.

Рішення про проведення Державної експертизи є обов'язковим для його власника або користувача об'єкту експертизи.

Власник або користувач об'єктів експертизи, по відношенню до яких прийнято рішення про проведення Державної експертизи зобов'язані надати їх або забезпечити доступ до них в місці та в термін, встановлені рішенням про проведення Державної експертизи.

Державна експертиза здійснюється науково-дослідними організаціями та установами, вищими навчальними закладами, іншими організаціями, юридичними і фізичними особами, які акредитовані на цей вид діяльності.

Результати, матеріали та висновки Державної експертизи належать замовникові.

Закупівля робіт і послуг при проведенні Державної експертизи здійснюється без застосування процедур здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти.

Порядок проведення Державної експертизи та розміри плати за неї затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про проведення Державної реєстрації об'єкту культурного надбання, визначення категорії об'єкту культурного надбання, встановлення його грошової оцінки, визначення режимів зберігання, використання та охорони, внесення відповідних даних до Єдиного державного реєстру культурного надбання, а також про виключення об'єкту культурного надбання з Єдиного державного реєстру культурного надбання приймається на підставі експертного висновку Державної експертизи.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може замовити здійснення Державної експертизи одночасно кільком незалежним експертам, кожний з яких надає окремий експертний висновок. Рішення щодо об'єкту експертизи приймається уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання на підставі всіх експертних висновків.

Формами Державної експертизи є Наукова археологічна експертиза, Державна археографічна експертиза, Державна мистецтвознавча експертиза. Державна експертиза може проводитись в інших формах, обумовлених поставленими замовником завданнями.

Рішення про проведення або відмову в проведенні Державної експертизи може бути оскаржено до суду.

Стаття 29. Завдання та висновки Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Основними завданнями Державної експертизи є надання висновків щодо:

- віднесення об'єктів експертизи до об'єктів культурного надбання;
- визначення даних для Державної реєстрації;
- необхідності або відсутності необхідності подальшого дослідження об'єкту експертизи;
- об'єктивного, комплексного дослідження об'єктів експертизи;
- атрибуції та опису об'єктів культурного надбання;
- підтвердження автентичності об'єктів культурного надбання;
- визначення предмету охорони об'єктів культурного надбання;
- грошової оцінки об'єктів культурного надбання;
- рекомендованої категорії об'єктів культурного надбання;
- режимів зберігання, використання та охорони об'єктів культурного надбання;
- господарської та іншої діяльності, яка може прямо або опосередковано негативно вплинути на стан об'єктів культурного надбання;
- стану збереження об'єктів культурного надбання;
- шкоди, заподіяної об'єктам культурного надбання;
- встановлення, підтвердження або спростування факту втрати предмету охорони або знищення об'єкту культурного надбання;
- інших поставлених замовником Державної експертизи питань, що стосуються об'єкту експертизи.

Результати Державної експертизи оформлюються експертним висновком в письмовій формі, який надається замовнику Державної експертизи.

В експертному висновку відображаються об'єкт експертизи, суб'єкти Державної експертизи, вид Державної експертизи, час та місце її проведення, поставлені замовником Державної експертизи завдання, висновки та рекомендації експертів щодо об'єкту експертизи та їх обґрунтування, інші відомості щодо об'єкту експертизи.

Експертний висновок підписується експертами, які брали участь у проведенні Державної експертизи та уповноваженою посадовою особою організатора Державної експертизи (в разі його наявності)

Державна експертиза може проводитись для отримання висновків по всім завданням або по окремим завданням, поставленим замовником Державної експертизи.

Якщо в результаті здійснення Державної експертизи виявлена раніше невідома інформація про об'єкт експертизи, то така інформація відображається в експертному висновку незалежно від поставлених замовником Державної експертизи завдань.

За заявою власника або користувача об'єкту експертизи, йому надається примірник експертного висновку Державної експертизи.

Вимоги до експертного висновку Державної експертизи та порядок його надання встановлює центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 30. Грошова оцінка об'єктів культурного надбання

Проведення грошової оцінки є обов'язковим для всіх матеріальних об'єктів культурного надбання.

Грошова оцінка об'єктів культурного надбання не є базою оподаткування в розумінні Податкового кодексу України.

Порядок та методики грошової оцінки об'єктів культурного надбання затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Суб'єкти Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Суб'єктами Державної експертизи є замовники, організатори та експерти.

Замовниками Державної експертизи є уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання, які формують завдання на проведення експертизи, здійснюють оплату витрат на її проведення, оплату праці експертів або

послуг організаторів експертизи. Замовники Державної експертизи укладають договори на проведення експертизи з експертами або з організаторами експертизи.

Організаторами Державної експертизи є науково-дослідні організації та установи, вищі навчальні заклади, інші юридичні особи, акредитовані на здійснення діяльності по науковому дослідженню об'єктів культурного надбання, які на підставі договору з замовником організують та забезпечують здійснення експертизи і подають експертні висновки.

Експертами є фізичні особи, акредитовані на здійснення відповідної діяльності по науковому дослідженню об'єктів культурного надбання, які безпосередньо здійснюють Державну експертизу та несуть персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій відповідно до вимог завдання на проведення експертизи.

Експерти та особи, зазначені в статті 42 цього Закону близькі особи яких заінтересовані в результатах Державної експертизи, організатори Державної експертизи, експерти, та особи, зазначені в статті 42 цього Закону, в разі існування конфлікту інтересів, не можуть бути брати участь у проведенні Державної експертизи.

Експерти, які є державними службовцями або посадовими особами органів місцевого самоврядування, на яких здійснення Державної експертизи покладено посадовими чи службовими обов'язками, здійснюють Державну експертизу на підставі рішень уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання та рішень відповідних державних органів або органів місцевого самоврядування. В разі, якщо здійснення Державної експертизи не входить до посадових чи службових обов'язків зазначених експертів, вони надають послуги з проведення Державної експертизи уповноваженим органам управління у сфері охорони культурного надбання на підставі договору.

Експерти, які є працівниками уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання здійснюють державну експертизу на підставі рішень уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання.

Організатори Державної експертизи — юридичні особи, які є у сфері управління уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання забезпечують здійснення Державну експертизу відповідно до їх статутних завдань на підставі рішень уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання.

Суб'єктам Державної експертизи, їх посадовим особам та особам,

зазначеним в статті 42 цього Закону забороняється приймати від осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи оплату іншу від оплати Державної експертизи та платежів, встановлених законодавством.

Суб'єктам Державної експертизи, їх посадовим особам та особам, зазначеним в статті 42 цього Закону забороняється приймати дарунки (пожертви) від осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи.

Суб'єктам Державної експертизи, їх посадовим особам, та особам, зазначеним в статті 42 цього Закону під час проведення ними Державної експертизи забороняється вступати в договірні відносини, які передбачають оплату з особами, що заінтересовані в результатах Державної експертизи.

Стаття 32. Об'єкти Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Об'єктами Державної експертизи є об'єкти культурного надбання та об'єкти, що підлягають виявленню.

Державній експертизі підлягають:

об'єкти, що підлягають виявленню;

ввезені на територію України об'єкти культурного надбання, які не внесені до Єдиного державного реєстру культурного надбання за виключенням випадків, передбачених статтею 66 цього Закону;

повернені на територію України тимчасово вивезені об'єкти культурного надбання, які є державною власністю, а також об'єкти культурного надбання світового та національного значення;

об'єкти культурного надбання, що зазнали погіршення стану, пошкодження, втратили предмет охорони, були знищені;

об'єкти культурного надбання режим та/або вид використання яких був змінений;

об'єкти культурного надбання перед проведенням робіт по їх реставрації та/або реабілітації;

нерухомі об'єкти культурного надбання перед проведенням будівельних, ремонтних та земляних робіт на них, землях під ними та на встановлених навколо них охоронних зонах;

нерухомі об'єкти культурного надбання при зміні їх власника, володільця та/або користувача;

об'єкти культурного надбання, щодо яких прийнято рішення про придбання їх у державну власність;

об'єкти культурного надбання, що перебувають у державній або комунальній власності у разі прийняття рішення про їх відчуження;

інші об'єкти культурного надбання у випадках, передбачених цим Законом.

Стаття 33. Види Державної експертизи об'єктів культурного надбання

За видами Державна експертиза поділяється на попередню, первинну, повторну, додаткову та контрольну.

Попередня Державна експертиза проводиться в процесі виявлення об'єктів культурного надбання у випадках, передбачених розділом 5 цього Закону, на предмет віднесення об'єкта експертизи до об'єктів культурного надбання. Попередня експертиза проводиться протягом п'яти робочих днів з дня прийняття рішення про проведення Державної експертизи.

Первинна Державна експертиза проводиться на предмет отримання висновків передбачених статтею 29 цього Закону для визначення даних для Державної реєстрації об'єктів культурного надбання, передбачених статтею 45 цього Закону, їх категорії, предмету та режиму охорони, стану збереженості та обмежень використання.

Повторна Державна експертиза проводиться у разі виявлення порушення встановлених законодавством вимог проведення первинної Державної експертизи.

Додаткова Державна експертиза проводиться у разі виявлення раніше невідомих обставин, які можуть вплинути на категорію, грошову оцінку, режими зберігання та використання об'єкту експертизи для Державної реєстрації нових відомостей про об'єкти культурного надбання, передбаченої статтею 47 цього Закону.

Контрольна Державна експертиза проводиться для перевірки висновків первинної, повторної та додаткової експертиз. Рішення про проведення контрольної Державної експертизи приймається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання за власною ініціативою та уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання за заявою власників або користувачів об'єктів експертизи, заінтересованих у

спростуванні окремих положень, частин або в цілому висновків раніше проведених експертиз.

Стаття 34. Відмова в проведенні Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Рішення про відмову в проведенні Державної експертизи приймається у випадку:

якщо на об'єкт, що підлягає виявленню, не поширюється дія цього Закону;

якщо заява власника або користувача об'єкту експертизи про проведення Державної експертизи та додані до неї документи не відповідають вимогам цього Закону;

якщо відносно об'єкту експертизи існує висновок контрольної Державної експертизи, який відповідає фактичному стану об'єкту експертизи;

якщо рішенням уповноваженого органом управління у сфері охорони культурного надбання об'єкт експертизи не віднесено до об'єктів культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання надсилає рішення про відмову в проведенні Державної експертизи з зазначенням підстав відмови власнику чи користувачу об'єкту експертизи протягом п'яти днів з дати його прийняття.

Стаття 35. Права та обов'язки замовника Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Замовник Державної експертизи має право:

Приймати рішення про проведення попередньої, первинної, повторної, додаткової або контрольної Державної експертизи;

приймати рішення про заміну експертів;

знайомитися з матеріалами та висновками Державної експертизи;

використовувати результати і матеріали Державної експертизи у своїй діяльності;

Замовник Державної експертизи зобов'язаний:

прийняти рішення про заміну експертів, організаторів Державної експертизи

та інших осіб, зазначених в статті 42 цього Закону в разі наявності у них близьких осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи, а також наявності або виникнення конфлікту інтересів;

забезпечити доступ експертів до відповідних об'єктів експертизи і супровідних матеріалів до них;

надавати організатору Державної експертизи або експерту достовірні відомості, довідкові та інформаційні матеріали стосовно об'єкта експертизи;

на вимогу експерта або організатора Державної експертизи надавати додаткові матеріали, необхідні для підготовки експертних висновків;

здійснити оплату послуг експертів та організаторів Державної експертизи, якщо це передбачено умовами її проведення відповідно до цього Закону;

сприяти організаторам Державної експертизи та експертам у проведенні всебічного, об'єктивного, науково обґрунтованого комплексного аналізу об'єктів експертизи, виробленні незалежної експертної оцінки;

залучати до проведення Державної експертизи фахівців, консультантів, установи та організації, в тому числі іноземні, які мають необхідні для проведення Державної експертизи інформацію, технічні засоби, технології.

використовувати у своїй діяльності рекомендації Державної експертизи при прийнятті рішень щодо об'єктів експертизи та подавати у випадках, передбачених цим Законом, об'єкти експертизи та супровідні матеріали до них на повторну, додаткову або контрольну експертизу.

Стаття 36. Права та обов'язки організаторів Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Організатор Державної експертизи має право здійснювати всі необхідні заходи з метою організації та проведення експертизи на підставі рішень уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання або договорів згідно з законодавством.

Організатор Державної експертизи зобов'язаний:

пред'явити на вимогу замовника при укладанні договору на проведення експертизи документи про акредитацію експертів, які залучатимуться до проведення експертизи;

забезпечувати комплексне, якісне та ефективне здійснення Державної

експертизи;

здійснити оплату послуг експертів, якщо це передбачено умовами її проведення відповідно до цього Закону;

забезпечувати експерта достовірними відомостями, довідковими та інформаційними матеріалами стосовно об'єкта експертизи;

на вимогу експерта забезпечувати надання додаткових матеріалів, необхідних для підготовки експертних висновків;

відмовитись від участі в проведенні Державної експертизи в разі наявності у його посадових близьких осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи, а також наявності або виникнення конфлікту інтересів;

невідкладно повідомляти замовника Державної експертизи про наявність у експертів та інших осіб, зазначених в статті 42 цього Закону близьких осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи, а також наявність або виникнення конфлікту інтересів;

невідкладно повідомляти замовника Державної експертизи про необхідність залучення фахівців, консультантів, установ та організацій, які мають необхідні для проведення Державної експертизи інформацію, технічні засоби, технології;

інформувати замовника Державної експертизи у визначений договором термін про створення в ході проведення експертизи об'єктів авторського права;

не допускати без згоди замовника Державної експертизи розголошення інформації, що міститься у матеріалах, залучених для проведення експертизи, думок експертів, висновків Державної експертизи;

дотримувати вимог авторського права стосовно об'єктів експертизи та матеріалів, наданих для підготовки експертних висновків;

використовувати досягнення світової науки і міжнародного науково-технічного співробітництва для оцінки об'єктів експертизи та в процесі підготовки висновків Державної експертизи;

своєчасно інформувати замовника про можливі конфлікти, особисту заінтересованість або особливі зв'язки з особами чи організаціями, заінтересованими в тих чи інших висновках Державної експертизи або рішеннях за наслідками Державної експертизи.

Стаття 37. Права та обов'язки експерта Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Експерт Державної експертизи має право:

вільно викладати особисту думку з питань експертного аналізу при здійсненні Державної експертизи;

брати участь у проведенні експертного аналізу і оцінці об'єктів експертизи на всіх стадіях Державної експертизи;

брати участь у проведенні Державної експертизи або відмовитися від участі в ній, якщо це не пов'язано з прямим виконанням службових обов'язків;

вимагати надання додаткових матеріалів, необхідних для підготовки об'єктивних висновків;

одержувати стосовно об'єкта експертизи достовірні відомості, довідкові та інформаційні матеріали;

оприлюднювати у засобах масової інформації підготовлені висновки Державної експертизи, якщо це передбачено рішенням замовника Державної експертизи або договором на проведення Державної експертизи.

Експерт зобов'язаний:

здійснювати Державну експертизу на належному професійному рівні, об'єктивно та неупереджено, з використанням всієї доступної йому інформації;

пред'являти на вимогу замовника або організатора Державної експертизи документи про акредитацію на здійснення відповідної діяльності по науковому дослідженню об'єктів культурного надбання;

відмовитись від участі в проведенні Державної експертизи в разі наявності у нього близьких осіб, заінтересованих в результатах Державної експертизи, а також наявності або виникнення конфлікту інтересів;

невідкладно повідомляти організатора або замовника Державної експертизи про необхідність залучення фахівців, консультантів, установ та організацій, які мають необхідні для проведення Державної експертизи інформацію, технічні засоби, технології;

відображати в експертному висновку всі нові відомості про об'єкт експертизи, з'ясовані в результаті здійснення Державної експертизи;

не допускати розголошення інформації, що міститься у матеріалах експертизи, якщо інше не передбачено договором на проведення Державної експертизи або рішенням замовника Державної експертизи.

Експерт несе відповідальність за несвоєчасне, неякісне і протиправне проведення Державної експертизи, невиконання умов договору на її проведення.

Права та обов'язки експерта виникають на підставі укладеного з ним договору на проведення Державної експертизи, рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про проведення Державної експертизи або його службових обов'язків, якщо Державна експертиза здійснюється як службове завдання.

Стаття 38. Регулювання відносин суб'єктів Державної експертизи культурних цінностей

Відносини між суб'єктами Державної експертизи визначаються договором на проведення Державної експертизи, рішенням про проведення Державної експертизи та /або службовими обов'язками експертів.

Рішення про проведення Державної повинно містити:

час та місце проведення експертизи;

посадова особа замовника Державної експертизи, відповідальна за проведення експертизи;

суб'єкти експертизи;

предмет і об'єкти експертизи;

завдання експертизи;

термін проведення експертизи;

особливості проведення експертизи, обумовлені об'єктом експертизи та поставленими завданнями.

Договір на проведення Державної експертизи повинен містити:

умови проведення експертизи;

права та обов'язки сторін;

термін проведення експертизи;

сума оплати та порядок розрахунків;

умови, що впливають на зміну або припинення договірних відносин;

відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;
відповідальність за достовірність висновку експертизи, термін дії такої відповідальності та конкретні особи, на яких вона покладається стосовно окремих розділів або за експертизу в цілому;

інші істотні умови, які впливають із особливостей об'єкта експертизи та поставлених завдань.

Типовий договір на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 39. Термін проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Державна експертиза проводиться у термін, що не перевищує шістдесяті днів з дня прийняття рішення про її проведення. Термін проведення Державної експертизи може бути продовжено за письмовою згодою власника або користувача об'єкту експертизи.

Термін проведення Державної експертизи, об'єкт якої перебуває у державній власності, продовжується рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 40. Спростування висновків Державної експертизи

Особи, заінтересовані у спростуванні окремих положень або в цілому висновків Державної експертизи, подають обґрунтовану письмову заяву замовникові цієї експертизи.

Замовник, який приймав рішення про проведення первинної Державної експертизи, зобов'язаний протягом місяця розглянути подану заяву і прийняти обґрунтоване рішення про проведення повторної чи контрольної Державної експертизи або про відмову від такого проведення.

Забороняється залучати до проведення повторної та контрольної Державної експертизи фахівців, які брали участь у проведенні первинної Державної експертизи.

Висновки контрольної Державної експертизи є остаточними і розглядаються у процесі прийняття рішень відповідними органами.

Стаття 41. Оплата Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Державна експертиза оплачується за рахунок бюджетних коштів в наступних випадках:

якщо об'єкт експертизи перебуває в державній або комунальній власності;

якщо власник об'єкту експертизи невідомий;

якщо рішення про проведення повторної або контрольної Державної експертизи прийнято уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання за власною ініціативою;

в інших випадках, встановлених законодавством.

Державна експертиза оплачується за рахунок власника або користувача об'єкту експертизи в наступних випадках:

якщо рішення про проведення Державної експертизи прийняте за заявою власника або користувача об'єкту експертизи;

якщо рішення про проведення Державної експертизи прийняте за повідомленням органів державної влади та місцевого самоврядування, судів, посадових осіб;

Державна експертиза оплачується за рахунок повідомлювача, якщо рішення про проведення Державної експертизи прийняте за повідомленням осіб інших, ніж власники або користувачі об'єкту експертизи, органи державної влади та місцевого самоврядування, суди, посадові особи.

Стаття 42. Залучення фахівців, організацій, які не є суб'єктами Державної експертизи до проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може за власною ініціативою, або за повідомленням організатора Державної експертизи чи експерта, залучити до проведення Державної експертизи фахівців, консультантів, установи та організації, в тому числі іноземні, які мають необхідні для проведення Державної експертизи інформацію, технічні засоби, технології.

В разі, якщо таке залучення тягне за собою продовження терміну проведення Державної експертизи та/або збільшення розміру оплати, та Державна експертиза проводиться за рахунок власника чи користувача об'єкту експертизи, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання письмово

повідомляє власника або користувача об'єкту експертизи про таке рішення, та про зміну розміру плати за Державну експертизу.

Власник або користувач об'єкту експертизи надає уповноваженому органу управління у сфері охорони письмову згоду на продовження терміну проведення Державної експертизи та/або збільшення розміру оплати.

Відсутність протягом одного місяця з дня надіслання повідомлення письмової згоди на продовження терміну проведення Державної експертизи та/або збільшення розміру оплати, вважається відсутністю згоди.

В разі відсутності згоди власника або користувача об'єкту експертизи на продовження терміну проведення Державної експертизи та/або збільшення розміру оплати за неї, Державна експертиза проводиться без залучення фахівців, організацій, які не є суб'єктами Державної експертизи.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може залучити до проведення Державної експертизи фахівців, консультантів, установи та організації, в тому

Стаття 43. Відмова власника або користувача об'єкту експертизи від проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання

Державна експертиза може бути проведена за рішенням суду, прийнятим за зверненням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання в разі відмови власника або користувача об'єкта, що підлягає виявленню, або об'єкта культурного надбання від проведення Державної експертизи або в разі вчинення перешкод в проведенні Державної експертизи.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання зобов'язаний вчинити позов до власника, або користувача об'єкту експертизи про проведення Державної експертизи в наступних випадках:

якщо об'єкт експертизи має ознаки об'єктів культурного надбання, що є державною власністю;

якщо об'єкт експертизи має ознаки, за якими він може бути віднесений до об'єктів культурного надбання світового або національного значення;

якщо об'єкт експертизи є нерухомим об'єктом;

якщо рішенням про проведення Державної експертизи встановлені завдання про надання висновків щодо:

режимів зберігання, використання та охорони об'єктів культурного надбання;

господарської та іншої діяльності, яка може прямо або опосередковано негативно вплинути на стан об'єктів культурного надбання;

стану збереження об'єктів культурного надбання;

шкоди, заподіяної об'єктам культурного надбання.

До вступлення рішення суду, прийнятого за зазначеним позовом в законну силу уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання забороняє діяльність, яка може створити загрозу об'єкту, експертизи та обіг об'єкту експертизи.

Рішення про заборону діяльності, яка може створити загрозу об'єкту, експертизи надсилається власнику або користувачу об'єкту експертизи

РОЗДІЛ VII. ОБЛІК ТА ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ.

Стаття 44. Державна реєстрація об'єктів культурного надбання.

Об'єкти культурного надбання, що визнаються такими відповідно до цього Закону підлягають Державній реєстрації.

Всі учасники обігу, що набули майнових прав на об'єкти культурного надбання, об'єкти, що підлягають виявленню, зобов'язані звернутись до уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання з заявою про проведення виявлення, або з повідомленням про нові відомості про об'єкти культурного надбання, які підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру культурного надбання відповідно до законодавства.

Державна реєстрація об'єктів культурного надбання здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання та місцевими уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання на підставі висновків Державної експертизи або на підставі даних, що містяться в документах на вивезення культурних цінностей з території держави, в якій вони були отримані, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру культурного надбання, присвоєння об'єкту культурного надбання реєстраційного номеру, внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання, ведення реєстраційної справи об'єкту культурного надбання та надання витягів з Єдиного державного реєстру культурного надбання власникам, користувачам, зберігачам, заставодержателям об'єктів культурного надбання, іншими особам, які беруть участь в обігу об'єктів культурного надбання, а також особам, які відчужують або передають об'єкти культурного надбання.

Державна реєстрація здійснюється уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання за власною ініціативою або за заявою власників або користувачів об'єктів культурного надбання.

Порядок Державної реєстрації об'єктів культурного надбання та її оплати встановлюється Кабінетом Міністрів України. Повноваження місцевих уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання щодо Державної реєстрації об'єктів культурного надбання встановлюються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Виключними повноваженнями Центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання є виключення об'єктів культурного надбання з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання та внесення записів, пов'язаних зі зміною категорії об'єкта культурного надбання, визначеної рішенням Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 45. Дані для Державної реєстрації об'єктів культурного надбання

Державна реєстрація нерухомих об'єктів культурного надбання проводиться за наявності таких даних:

для нерухомих об'єктів культурного надбання:

опис об'єкту культурного надбання;

опис предмета охорони об'єкту культурного надбання;

науково-проектна документація;

грошова оцінка об'єкту культурного надбання;

місце знаходження об'єкту культурного надбання;

власник та/або користувач;

категорія об'єкту культурного надбання;

для рухомих об'єктів культурного надбання:

опис об'єкту культурного надбання;

фотографія об'єкту культурного надбання;

грошова оцінка об'єкту культурного надбання;

місце знаходження (зберігання) об'єкту культурного надбання;

власник та/або користувач;

категорія об'єкту культурного надбання;

для нематеріальних об'єктів культурного надбання:

опис місце, час та спосіб виявлення об'єкту культурного надбання;

особливі властивості об'єкту культурного надбання, що визначають його як об'єкт культурного надбання;

графічні та/або звукові та/або відео матеріали фіксації об'єкту культурного надбання;

категорія об'єкту культурного надбання.

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання може встановлювати додаткові дані для Державної реєстрації певних видів об'єктів культурного надбання.

Стаття 46. Державна реєстрація нових відомостей про об'єкти культурного надбання

Власники та користувачі об'єктів культурного надбання, органи державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, інші органи державної влади та місцевого самоврядування, суди, посадові особи, підприємства, установи, організації та фізичні особи повідомляють уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання про нові відомості про об'єкти культурного надбання, внесені до Єдиного державного реєстру культурного надбання, про які їм стало відомо при здійсненні покладених на них законодавством повноважень, статутної, наукової чи професійної діяльності, а також участі в обігу об'єктів культурного надбання.

Повідомлення подається місцевому уповноваженому органу у сфері охорони культурного надбання за місцем знаходження об'єкта культурного надбання.

Новими відомостями про об'єкти культурного надбання є фактичні дані щодо об'єкту культурного надбання, зокрема його місцезнаходження, стану збереженості, автентичності, охорони, використання, прав власності на нього, його власників, володільців, користувачів, зберігачів, заставодержателів, що відсутні в Єдиному державному реєстрі культурного надбання, або не відповідають тим даним які в ньому містяться.

Порядок і форма повідомлення встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання на підставі повідомлення приймає рішення:

про внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання — стосовно прав власності на об'єкт культурного надбання, його місцезнаходження,

власників, володільців, користувачів, зберігачів, заставодержателів надійшло органів державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, інших органів державної влади та місцевого самоврядування, судів, посадових осіб;

про призначення Державної експертизи — якщо повідомлення стосується стану збереженості, охорони, автентичності, використання об'єкта культурного надбання;

За висновком Державної експертизи уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про внесення чи невнесення нових відомостей до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.

Якщо повідомлення стосовно місцезнаходження об'єкту культурного надбання, його власників, володільців, користувачів, зберігачів, заставодержателів надійшло не від власника або користувача об'єкту культурного надбання, органів державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, інших органів державної влади та місцевого самоврядування, судів, посадових осіб уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання письмово повідомляє власника або користувача об'єкту культурного надбання про надходження таких відомостей.

Власник або користувача об'єкту культурного надбання протягом десяти днів підтверджує нові відомості шляхом надіслання повідомлення за встановленою формою, або в письмовій формі спростовує їх.

В разі наявності підтвердження уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про внесення відомостей до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.

В разі відсутності підтвердження або спростування нових відомостей у встановлений термін, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про внесення до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання запису про заборону обігу об'єкту культурного надбання.

Державна реєстрація нових відомостей про набуття та припинення прав на об'єкт культурного надбання проводиться на підставі заяви набувача таких прав та повідомлення відчужувача таких прав.

Стаття 47. Відмова в проведенні Державної реєстрації

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про відмову в проведенні Державній реєстрації якщо:

на об'єкт, заявлений до Державної реєстрації, не поширюється дія цього Закону;

об'єкт, заявлений до Державної реєстрації, не віднесений до об'єктів культурного надбання рішенням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання;

об'єкт культурного надбання не підлягає Державній реєстрації відповідно до цього Закону;

відсутні дані щодо об'єкту культурного надбання, визначені в статті 45 цього Закону;

дані про об'єкт культурного надбання, заявлені до Державної реєстрації не відповідають фактичним обставинам;

дані про об'єкт культурного надбання, які згідно з законом повинні підтверджуватись відповідними документами, не підтверджені такими документами;

повідомлення або заява надані для проведення Державної реєстрації та додані до них документи не відповідають вимогам цього Закону.

Рішення про відмову в проведенні Державній реєстрації приймається уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання протягом десяти днів з дня отримання повідомлення чи заяви та надсилається повідомлювану чи заявнику протягом п'яти днів з дня його прийняття.

Стаття 48. Оплата державної реєстрації об'єктів культурного надбання

Державну реєстрацію об'єкту культурного надбання оплачує його власник або користувач.

Державну реєстрацію нових відомостей стосовно місцезнаходження об'єкту культурного надбання, його власників, володільців, користувачів, зберігачів, заставодержателів оплачує власник або користувач об'єкту культурного надбання.

Державну реєстрацію нових відомостей про набуття та припинення прав на об'єкт культурного надбання оплачує набувач таких прав.

Державна реєстрація об'єктів культурного надбання оплачується за рахунок бюджетних коштів в наступних випадках:

якщо об'єкт культурного надбання перебуває в державній або комунальній власності;

якщо власник об'єкту культурного надбання невідомий;

якщо рішення про Державну реєстрацію нових відомостей про об'єкти культурного надбання прийнято уповноваженим органом управління на підставі повідомлення органів державної влади які здійснюють правозастосовні або правоохоронні

функції, інших органів державної влади та місцевого самоврядування, судів, посадових осіб;

в інших випадках, встановлених законодавством.

Розмір оплати за Державну реєстрацію не може перевищувати фактичних витрат на її проведення.

Стаття 49. Облік об'єктів, що підлягають виявленню

Об'єкти, що підлягають виявленню, обліковуються в окремій частині Єдиного державного реєстру культурного надбання.

Облік ведеться уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання відповідно з підвідомчістю заходів по виявленню, встановленою цим Законом.

Об'єкт, що підлягає виявленню, ставиться на облік в день початку виявлення та знімається з обліку в день закінчення виявлення.

Облік об'єктів, що підлягають виявленню проводиться безоплатно.

Стаття 50. Облік об'єктів культурного надбання

Об'єкти культурного надбання, внесені до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання обліковуються в Державному реєстрі нерухомих пам'яток України, Державному реєстрі національного культурного надбання, Репрезентативному списку нематеріальної культурної спадщини України.

В Державному реєстрі нерухомих пам'яток України обліковуються нерухомі об'єкти культурного надбання.

В Державному реєстрі національного культурного надбання обліковуються рухомі об'єкти культурного надбання.

В Репрезентативному списку нематеріальної культурної спадщини України обліковуються об'єкти нематеріальної спадщини.

Інформаційна та функціональна взаємодія між реєстрами, надання для використання даних та здійснення операцій з їх оброблення забезпечуються програмно-технічними засобами, вимоги до яких встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Структура, порядок ведення Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання, Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Державного реєстру національного культурного надбання, Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України та порядок державної реєстрації об'єктів культурного надбання встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Єдиний державний реєстр об'єктів культурного надбання, Державний реєстр нерухомих пам'яток України, Державний реєстр національного культурного надбання, Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини ведуться центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 51. Єдиний державний реєстр культурного надбання

Єдиний державний реєстр культурного надбання містить відомості про об'єкт культурного надбання, зазначені в статті 45 цього Закону, відомості про режим охорони об'єкту культурного надбання відповідно до частини 3 статті 6 цього Закону, обмеження права власності, зареєстровані права і обтяження, суб'єктів прав, документи, на підставі яких проведено державну реєстрацію, графічні дані, звукові та відео дані. Невід'ємною складовою частиною Єдиного державного реєстру культурного надбання є база даних про реєстрацію заяв і запитів та реєстраційні справи.

У разі невідповідності даних Єдиного державного реєстру культурного надбання даним інших реєстрів, в яких обліковуються об'єкти культурного надбання, пріоритет мають дані Єдиного державного реєстру культурного надбання.

Єдиний державний реєстр культурного надбання створюється і ведеться центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, який є його розпорядником та адміністратором.

Відомості, що містяться у Єдиному державному реєстрі культурного надбання, мають відповідати даним реєстраційної справи, яка містить документовані записи щодо об'єктів культурного надбання, прав на них та їх обтяжень. У разі їх невідповідності пріоритет мають дані реєстраційної справи.

Єдиний державний реєстр культурного надбання ведеться на електронних носіях за допомогою програмно-апаратних засобів, що забезпечують його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що складають інформаційний ресурс держави.

Єдиний державний реєстр культурного надбання є державною власністю, складовою частиною Національного архівного фонду і підлягає довічному зберіганню.

Вилучення будь-яких документів або частин Єдиного державного реєстру культурного надбання не допускається.

Уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання забезпечують достовірність інформації, її захист від несанкціонованого доступу, оновлення, архівування та відновлення даних, їх оперативний пошук і документальне відтворення процедури державної реєстрації, вільний доступ до інформації, визначеної законом, надання витягів про зареєстровані об'єкти

культурного надбання, права на них та/або їх обтяження з Єдиного державного реєстру культурного надбання.

Структуру та порядок ведення Єдиного державного реєстру культурного надбання визначає Кабінет Міністрів України відповідно до цього Закону.

Стаття 52. Структура Єдиного державного реєстру культурного надбання

Єдиний державний реєстр культурного надбання складається з розділів, які відкриваються на кожен об'єкт культурного надбання під час проведення його державної реєстрації.

Колекції реєструються в одному розділі під одним реєстраційним номером. На об'єкти культурного надбання світового або національного значення, що входять до складу колекцій, відкриваються окремі розділи і їм присвоюються окремі реєстраційні номери.

В разі відчуження з колекції об'єкту культурного надбання місцевого або приватного значення на такий об'єкт культурного надбання відкривається окремий розділ і йому присвоюється реєстраційний номер.

В разі поділу колекції на кожен нову колекцію відкривається окремий розділ та їй присвоюється окремий реєстраційний номер, про що вноситься запис до розділу первинної колекції.

В разі об'єднання колекцій на нову колекцію відкривається окремий розділ та їй присвоюється окремий реєстраційний номер, про що вноситься записи до розділів колекцій, що об'єднались.

Музейні зібрання, бібліотечні фонди, архівні фонди реєструються як окремі об'єкти культурного надбання. Реєстрація змін складу музейних зібрань, бібліотечних фондів, архівних фондів не проводиться. Перереєстрація музейних зібрань, бібліотечних фондів, архівних фондів з обов'язковим проведенням Державної експертизи культурного надбання, включаючи грошову оцінку, проводиться в разі їх відчуження в повному обсязі.

Стаття 53. Графічні, звукові та відео дані Єдиного державного реєстру культурного надбання

Графічні дані Єдиного державного реєстру культурного надбання включають фотографії, плани, креслення, індексні кадастрові карти і кадастрові плани земельних ділянок. Ці дані призначені для ідентифікації об'єктів культурного надбання, відображення взаєморозташування їх складових частин, організації управління інформацією та контролю за проведенням державної реєстрації об'єктів культурного надбання.

Звукові та відео дані Єдиного державного реєстру культурного надбання включають аудіо та відео записи, призначені для ідентифікації та фіксації нематеріальних об'єктів культурного надбання.

Перед внесенням до Єдиного державного реєстру культурного надбання звукові та відео дані приводяться уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання до єдиних форматів, встановлених центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 54. Реєстраційний номер об'єкту культурного надбання

Реєстраційним номером об'єкту культурного надбання є індивідуальний номер, який присвоюється кожній окремо визначеному об'єкту культурного надбання при проведенні її державної реєстрації, не повторюється на всій території України і залишається незмінним протягом усього часу існування такого об'єкту культурного надбання.

У разі переходу права власності на об'єкт культурного надбання або зміни опису (даних) об'єкту культурного надбання його реєстраційний номер залишається без змін.

Порядок присвоєння об'єкту культурного надбання реєстраційного номера встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 55. База даних про реєстрацію заяв і запитів Єдиного державного реєстру культурного надбання

Реєстрація заяв про Державну реєстрацію об'єктів культурного надбання, прав на них та/або їх обтяжень, а також реєстрація запитів стосовно надання витягів з Єдиного державного реєстру культурного надбання проводиться в базі даних про реєстрацію заяв і запитів.

Стаття 56. Реєстраційна справа

Реєстраційна справа включає документи, звукові та відео матеріали, в яких містяться відомості про об'єкти культурного надбання, право власності на них, інші речові права та їх обтяження.

Документи та матеріали розміщуються в реєстраційній справі у порядку їх надходження і нумеруються.

Стаття 57. Доступ до Єдиного державного реєстру культурного надбання

Загальнодоступними є такі дані Єдиного державного реєстру культурного надбання:

для рухомих об'єктів культурного надбання:

категорія;

графічні та відео дані;

опис;

грошова оцінка;

для нерухомих об'єктів культурного надбання (крім археологічних об'єктів):

категорія;

графічні та відео дані;

опис;

грошова оцінка;

місцезнаходження;

режими використання;

обмеження господарської діяльності;

для нематеріальних об'єктів культурного надбання доступні всі дані.

для археологічних об'єктів доступність даних встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання для кожного об'єкту.

Вся інформація, що стосується обмеження обігу об'єктів, що підлягають виявленню та об'єктів культурного надбання є загальнодоступною.

Вся інформація, що стосується власників, користувачів, інших осіб, що мають права на об'єкти, що підлягають виявленню та об'єкти культурного надбання, інформація про такі права та їх обмеження є конфіденційною. Посадові особи, які мають доступ до такої інформації несуть встановлену законом відповідальність за її розголошення.

Інформація з Єдиного державного реєстру культурного надбання, що не є загальнодоступною, надається у формі витягу, інформаційної довідки та виписки.

Витяг з Єдиного державного реєстру культурного надбання на підставі заяви мають право отримувати:

власник (власники) об'єктів культурного надбання або їх уповноважені особи;

спадкоємці (правонаступники — для юридичних осіб) або їх уповноважені особи;

особа (особи), в інтересах якої (яких) встановлено обтяження, або їх уповноважені особи.

Інформаційну довідку з Єдиного державного реєстру культурного надбання на підставі письмового запиту мають право отримувати суди, органи місцевого самоврядування, органи внутрішніх справ, органи прокуратури, органи державної податкової служби, органи Служби безпеки України та інші органи державної влади (посадові особи), якщо запит зроблено у зв'язку із здійсненням ними повноважень, визначених законом.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання відмовляє в наданні витягу та інформаційної довідки, якщо заявник відповідно до закону не має права на отримання такої інформації.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання зобов'язаний за заявою власника або правоволодільця надавати йому інформацію у формі виписки про осіб, які отримали відомості про права та обтяження прав на об'єкти культурного надбання, що йому належать.

Стаття 58. Виключення об'єктів культурного надбання з Єдиного державного реєстру культурного надбання

Об'єкт культурного надбання може бути виключений з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання в наступних випадках:

в разі його руйнування чи пошкодження з повною втратою предмета охорони;

в разі наявності експертного висновку Державної експертизи, про відсутність у об'єкта, внесеного до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання предмету охорони;

якщо археологічний об'єкт, що не виявлений в наземних обсягових формах, досліджений на всій площі і по всій глибині культурного шару і при цьому не виявлено об'єктів культурного надбання, які підлягають консервації або музеєфікації на місці та подальшому використанню;

РОЗДІЛ VIII. ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 59. Обіг об'єктів культурного надбання в Україні

В обігу можуть знаходитись об'єкти культурного надбання виявлені в Україні, ввезені в Україну, тимчасово ввезені в Україну.

Об'єкти, що підлягають виявленню, можуть знаходитись в обігу після їх виявлення, як об'єктів культурного надбання або після визнання в ході виявлення того, що вони не є об'єктами культурного надбання.

Обіг об'єктів, що підлягають виявленню зупиняється з моменту початку процедури виявлення.

Об'єкти культурного надбання, які знаходяться в обігу можуть бути предметом правочинів, не заборонених законодавством, які вчиняються відповідно до законодавства з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Учасники обігу об'єктів культурного надбання перед вчиненням правочинів зобов'язані перевірити відсутність записів про заборону або обмеження таких правочинів в Єдиному державному реєстрі культурного надбання.

Правочини, які обмежують встановлені законодавством права держави чи інших осіб на об'єкт культурного надбання та вчинені з порушенням обмежень і обтяжень, встановлених відповідно до цього Закону є нікчемними.

Відомості про набуття, зміну та припинення прав на об'єкти культурного надбання підлягають обов'язковій Державній реєстрації. Невчинення такої реєстрації у встановленому цим законом порядку та строки тягне за собою недійсність правочину.

Стаття 60. Переважне право держави на придбання об'єктів культурного надбання

Держава в особі центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання має переважне право придбання об'єктів культурного надбання:

світового значення;

національного значення — в разі їх відчуження, яке передбачає вивезення з території України.

У разі наміру відчуження об'єкту культурного надбання світового або національного значення власник зобов'язаний надати про це письмове повідомлення із зазначенням істотних умов договору на відчуження об'єкту культурного надбання центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. Днем надіслання повідомлення вважається день, зазначений в документі про поштове відправлення або дата реєстрації входження повідомлення в разі подання повідомлення до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

За розглядом повідомлення центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання може відступити переважне право придбання об'єкту культурного надбання національного значення територіальній громаді в особі місцевої ради, на території якої розташована або зберігається такий об'єкт культурного надбання.

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання (або відповідна місцева рада в разі відступлення переважного права) у п'ятнадцятиденний термін з дня надання повідомлення письмово повідомляє власника об'єкту культурного надбання про прийняте рішення щодо здійснення переважного права на придбання об'єкту культурного надбання або відмову від такого права та надає належним чином засвідчену копію такого рішення. В рішенні про здійснення переважного права на придбання об'єкту культурного надбання та

відповідному повідомленні зазначаються згода на істотні умови договору на відчуження об'єкту культурного надбання, зазначені власником в повідомленні.

Отримання власником об'єкту культурного надбання повідомлення про здійснення переважного права на придбання об'єкту культурного надбання є укладенням попереднього договору про придбання державою об'єкту культурного надбання на умовах, зазначених в повідомленні власника про відчуження. Датою укладення договору є день отримання власником об'єкту культурного надбання зазначеного повідомлення. Строк дії попереднього договору становить тридцять календарних днів з дня його укладення.

Протягом дії попереднього договору центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання (або місцева рада) укладають з власником договір на придбання об'єкту культурного надбання. Договір на придбання об'єкту культурного надбання передбачає передачу об'єкту культурного надбання після отримання власником оплати, зазначеної в договорі в повному обсязі. Строки оплати та строки передачі об'єкту культурного надбання не можуть перевищувати п'ятнадцяти робочих днів.

Придбання державою об'єктів культурного надбання здійснюється за кошти державного бюджету, добровільних пожертвувань, та інших надходжень, не заборонених законодавством.

Придбання місцевою радою об'єктів культурного надбання здійснюється за кошти місцевого бюджету, самооподаткування, добровільних пожертвувань, та інших надходжень, не заборонених законодавством.

Порядок здійснення переважного права придбання об'єктів культурного надбання державою встановлюється Кабінетом Міністрів України.

При здійсненні переважного права придбання об'єктів культурного надбання процедури державних закупівель не застосовуються.

У разі відмови центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання чи місцевої ради від переважного права придбання об'єкту культурного надбання чи неотримання повідомлення про прийняте рішення щодо здійснення переважного права на придбання об'єкта культурного надбання або відмову від такого права в установлений строк, або неотримання оплати за об'єкт культурного надбання в установленій договором строк власник має право на відчуження об'єкту культурного надбання на умовах, не гірших, ніж зазначені в повідомленні.

Переважне право держави на придбання об'єктів культурного надбання не поширюється на відчуження об'єктів культурного надбання за договором дарування та шляхом продажу з публічних торгів.

Стаття 61. Договір купівлі-продажу

Договори купівлі-продажу об'єктів культурного надбання укладаються та виконуються в порядку, встановленому законодавством України.

Договори купівлі-продажу об'єктів культурного надбання світового та національного значення укладаються з урахуванням вимог статті 60 цього Закону.

Протягом десяти робочих днів з дня передачі покупцю об'єкту культурного надбання продавець надає центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання письмове повідомлення про факт продажу, ціну продажу об'єктів культурного надбання, на які поширюється дія статті 60 цього Закону, дату передавання об'єкту культурного надбання, нового власника об'єкту культурного надбання та інші істотні умови договору, які обумовлюють виникнення, зміну чи припинення прав на об'єкт культурного надбання продавця, покупця та третіх осіб. В разі укладення договору купівлі-продажу в письмовій формі, до повідомлення додається належним чином посвідчена копія договору.

Особа, що придбала об'єкт культурного надбання, зобов'язана протягом п'ятнадцяти робочих днів подати до відповідного уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання заяву про внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання та оплатити реєстрацію.

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання в п'ятиденний термін після отримання повідомлення відчужувача та заяви набувача вносить зміни до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання та надсилає набувачу витяг з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.

В разі ненадходження повідомлення відчужувача або заяви набувача у встановлені цією статтею терміни уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання вносить до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання запис про заборону обігу об'єкта культурного надбання та письмово повідомляє про це відчужувача та набувача.

Продаж об'єкту культурного надбання за межами України здійснюється в порядку встановленому статтею 71 цього Закону.

Обов'язки, визначені в статті 19 цього Закону покладаються на набувача об'єкту культурного надбання з моменту його передачі.

Обов'язок дотримання встановлених в Єдиному державному реєстрі об'єктів культурного надбання обмежень права власності на об'єкт культурного надбання, обмежень його використання та приписів по його охороні та зберіганню покладається на набувача об'єкту культурного надбання з моменту його передачі.

Стаття 62. Договір міни

Особа, що має намір відчужувати належний їй об'єкт культурного надбання світового значення або національного значення з вивезенням за межі України за договором міни, в порядку встановленому статтею 60 цього Закону повідомляє про це центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання із зазначенням предмету договору міни.

В разі прийняття рішення про реалізацію переважного права придбання об'єкту культурного надбання центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання пропонує продавцю визначений ним предмет договору міни або інший предмет для міни.

Якщо центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання запропонував продавцю предмет міни, зазначений в його повідомленні переважне право держави на придбання об'єкту культурного надбання здійснюється у відповідності до статті 60 цього Закону.

Якщо центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання запропонував продавцю предмет міни, інший від зазначеного в повідомленні продавця, переважне право держави на придбання об'єкту культурного надбання здійснюється лише у разі згоди продавця на придбання запропонованого предмету міни.

Після укладення договору міни та передачі об'єкту культурного надбання та предмету міни проводиться Державна реєстрація змін до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання в порядку, встановленому статтею 59 цього Закону.

Якщо предметом міни є об'єкт культурного надбання, кожна сторона договору міни виконує обов'язки відчужувача та набувача.

Стаття 63. Договір користування

При виконанні договору користування об'єктом культурного надбання обов'язки, визначені в статті 19 цього закону покладаються на користувача з моменту передачі об'єкту культурного надбання.

Відповідальність за порушення законодавства про об'єкти культурного надбання несе користувач.

Після укладення договору користування та передачі об'єкту культурного надбання проводиться Державна реєстрація змін до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного в порядку, встановленому статтею 60 цього Закону. Обов'язки набувача виконує користувач.

Стаття 64. Договір зберігання

При виконанні договору зберігання об'єкта культурного надбання обов'язки, визначені в статті 19 цього закону покладаються на зберігача з моменту передачі об'єкту культурного надбання.

Відповідальність за порушення законодавства про об'єкти культурного надбання несе зберігач.

Якщо термін договору зберігання перевищує один місяць, власник об'єкту культурного надбання зобов'язаний в порядку, установленому статтею 46 цього Закону, повідомити уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання про зміну місця знаходження об'єкту та оплатити Державну реєстрацію змін до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.

Стаття 65. Застава об'єктів культурного надбання

Об'єкти культурного надбання світового та національного значення не можуть бути предметом застави.

Об'єкти культурного надбання місцевого значення не можуть бути предметом застави, якщо заставодержателем є особа, яка не має постійного місця знаходження або місця проживання в Україні.

Після укладення договору застави проводиться Державна реєстрація змін до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного в порядку, встановленому статтею 46 цього Закону. Обов'язки набувача виконує заставодержатель.

Стаття 66. Ввезення культурних цінностей

Культурні цінності та об'єкти, що підлягають виявленню ввозяться в Україну відповідно до митного законодавства. Митні режими регулюють ввезення культурних цінностей та об'єктів, що підлягають виявленню з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Культурні цінності, які ввозяться в Україну, підлягають митному оформленню у спрощеному порядку.

У пунктах пропуску через державний кордон України контроль за ввезенням на митну територію України культурних цінностей (у тому числі з метою транзиту) юридичними особами здійснюється митними органами у формі попереднього документального контролю. Порядок здійснення попереднього документального контролю затверджується Кабінетом Міністрів України.

Особа, яка ввозить в Україну предмети, які вона вважає об'єктами, що підлягають виявленню, має право задекларувати їх як культурні цінності.

Культурні цінності та об'єкти, що підлягають виявленню, що ввозяться в Україну, можуть бути затримані митними органами лише якщо вони перебувають в розшуку.

Культурні цінності, не внесені до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання, які визнаються державою, в якій вони були отримані, культурними цінностями в розумінні Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності, що ввозяться в Україну, підлягають Державній експертизі та Державній реєстрації в порядку, встановленому статтею 25 цього Закону. Свідоцтвом про таке визнання є документи на вивезення культурних цінностей з території держави, в якій вони були отримані.

Якщо документи на вивезення культурних цінностей з території держави, в якій вони були отримані, містять дані, визначені в статті 45 цього закону, то їх Державна реєстрація проводиться без проведення Державної експертизи.

Культурні цінності, в тому числі незаконно вивезені, які повернені в Україну, підлягають Державній експертизі та Державній реєстрації відповідно до статей 25, 44 або 46 цього Закону.

При ввезенні в Україну об'єктів, що підлягають виявленню, задекларованих як культурні цінності, особі, що ввезла такі об'єкти, надається відстрочка сплати мита, податків та зборів, які сплачуються при ввезенні, на 90 днів з дня оформлення митної декларації.

Особа, що ввезла в Україну культурні цінності, не внесені до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання зобов'язана протягом десяти днів з дня ввезення подати до місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання за місцем знаходження об'єкту культурного надбання заяву про Державну реєстрацію таких культурних цінностей.

Особа, що ввезла в Україну об'єкти, що підлягають виявленню, зобов'язана протягом десяти днів з дня ввезення подати до відповідного уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання заяву про виявлення об'єктів культурного надбання в порядку, встановленому статтею 25 цього Закону.

Особа, що ввезла в Україну культурні цінності, внесені до Єдиного державного реєстру культурного надбання, повідомляє відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання у випадках, передбачених статтею 46 цього Закону та у встановленому зазначеною статтею порядку.

При ввезенні культурних цінностей в Україну мито, податки та збори не справляються.

В разі внесення об'єктів, що підлягають виявленню, задекларованих як культурні цінності, до Єдиного державного реєстру культурного надбання протягом 90 днів з дня ввезення, або віднесення їх до об'єктів культурного надбання попередньою Державною експертизою, мито, податки та збори не справляються.

Підставою для звільнення від сплати мита, податків та зборів є витяг з Єдиного державного реєстру культурного надбання або експертний висновок попередньої Державної експертизи.

Якщо за предмет, ввезений на територію України було сплачене мито, податки та збори, і такий предмет протягом року з дня ввезення був внесений до Єдиного державного реєстру культурного надбання, мито податки та збори, відшкодовуються особі, що ввезла такий предмет, в порядку, встановленому уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи та центральним органом державної податкової служби.

Митні органи повідомляють центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання про ввезення культурних цінностей та об'єктів, що підлягають виявленню, в порядку встановленому статтею 24 цього Закону.

Стаття 67. Тимчасове ввезення культурних цінностей

Тимчасове ввезення культурних цінностей на територію України може здійснюватися юридичними та фізичними особами:

- для задоволення власних потреб;
- для організації виставок та проведення інших заходів в галузі культури;
- для проведення експертизи, реставраційних робіт і наукових досліджень;
- у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю;
- в інших випадках, передбачених законодавством України.

Тимчасове ввезення культурних цінностей на територію України здійснюється в порядку, визначеному митним законодавством України з урахуванням положень статті 66 цього Закону.

Зміна режиму тимчасового ввезення культурних цінностей на режим імпорту або ввезення здійснюється в порядку, встановленому законодавством України з урахуванням положень статті 66 цього Закону.

Культурні цінності, що перебувають на території України в режимі тимчасового ввезення не підлягають Державній реєстрації.

Митні органи повідомляють центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання про тимчасове ввезення культурних цінностей, в порядку встановленому статтею 24 цього Закону.

Стаття 68. Тимчасове ввезення культурних цінностей з метою відчуження

Ввезення культурних цінностей на територію України з метою відчуження, в тому числі продажу на публічних торгах, може здійснюватися юридичними та фізичними особами в режимі тимчасового ввезення на підставі попереднього договору з покупцем або договору з організатором публічних торгів, який має гарантувати повернення культурних цінностей власнику, якщо вони не будуть відчужені або продані на публічних торгах.

Тимчасово ввезені культурні цінності, придбані особами, які мають постійне місце знаходження або місце проживання в Україні, підлягають Державній реєстрації відповідно до статті 25 цього закону. Обов'язок Державної реєстрації покладається на набувача культурної цінності. Після Державної реєстрації режим тимчасового ввезення змінюється на режим ввезення або імпорту в порядку, встановленому законодавством України з урахуванням положень статті 66 цього Закону.

Тимчасово ввезені культурні цінності, придбані з метою вивезення з України особами, які не мають постійного місця знаходження або місця проживання в Україні, не підлягають Державній реєстрації в разі, якщо вони вивезені з України у строки, передбачені умовами тимчасового ввезення.

Тимчасово ввезені культурні цінності, придбані особами, які не мають постійного місця знаходження або місця проживання в Україні, які не вивозяться з України у строки, передбачені умовами тимчасового ввезення, підлягають Державній реєстрації відповідно до статті 25 цього закону. Обов'язок Державної реєстрації покладається на набувача культурної цінності. Після Державної реєстрації режим тимчасового ввезення змінюється на режим ввезення або імпорту в порядку, встановленому законодавством України з урахуванням положень статті 66 цього Закону.

Стаття 69. Транзит культурних цінностей

Транзит культурних цінностей через територію України регулюється митним законодавством і міжнародними договорами України.

Стаття 70. Вивезення культурних цінностей

Вивезення культурних цінностей з України здійснюється за дозволом органів управління у сфері охорони культурного надбання за винятком випадків, передбачених в цій статті, в порядку, встановленому митним законодавством з застосуванням відповідних митних режимів.

З України можуть бути вивезені:

культурні цінності світового значення за дозволом Кабінету Міністрів України;

культурні цінності національного значення за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання;

культурні цінності місцевого значення за дозволом місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Вивезення культурних цінностей за межі України може здійснюватися їх власниками уповноваженими ними особами:

без зазначення мети вивезення;

з метою продажу на публічних торгах;

з метою відчуження іншим способом;

Клопотання про дозвіл на вивезення культурних цінностей з зазначенням мети подається власником чи уповноваженою ним особою до відповідного органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Клопотання про дозвіл на вивезення культурних цінностей світового та національного значення з метою відчуження іншим способом подається після відмови держави від переважного права їх придбання відповідно до статті 60 цього Закону.

До клопотання додається:

в разі вивезення уповноваженою особою — належним чином посвідчений документ, що підтверджує повноваження з зазначенням культурних цінностей, що вивозяться та умов вивезення;

в разі вивезення з метою продажу на публічних торгах — належним чином посвідчену копію договору з організатором публічних торгів;

в разі вивезення з метою відчуження іншим способом — належним чином посвідчену копію попереднього договору на відчуження культурної цінності;

в разі наявності обтяження права власності на культурну цінність — належним чином посвідчена згода обтяжувала на вивезення;

Орган управління у сфері охорони культурного надбання протягом п'ятнадцяти робочих днів з дати отримання клопотання на підставі даних Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання приймає рішення про можливість чи неможливість вивезення культурних цінностей, або про придбання їх у державну власність.

До прийняття рішення про можливість чи неможливість вивезення культурних цінностей, або про придбання їх у державну власність орган управління у сфері охорони культурного надбання може провести огляд культурної цінності. В разі невідповідності фактичного стану культурної цінності даним Єдиного державного реєстру культурного надбання, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання призначає Державну експертизу. За результатами Державної експертизи уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання приймає рішення щодо Державної реєстрації нових відомостей про культурну цінність. Термін прийняття рішення про можливість чи неможливість вивезення культурних цінностей, або про придбання їх у державну власність продовжується на час проведення Державної експертизи та Державної реєстрації.

Про прийняте рішення уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання письмово повідомляє власника культурних цінностей чи уповноважену ним особу в п'ятиденний термін від дня прийняття рішення.

Рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про неможливість вивезення культурних цінностей може бути оскаржене до суду.

У разі прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про можливість вивезення культурних цінностей власнику культурних цінностей чи уповноваженій ним особі видається свідоцтво встановленого зразка на право вивезення культурних цінностей.

Зразок свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей затверджується Кабінетом Міністрів України.

Свідоцтво на право вивезення культурних цінностей є підставою для пропуску зазначених у ньому культурних цінностей через митний кордон України.

Після продажу культурної цінності на публічних торгах власник зобов'язаний надати уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання належним чином посвідчений документ про продаж культурної цінності на публічних торгах, та оплатити внесення змін до Єдиного державного реєстру культурного надбання.

В разі ненадання зазначеного документа культурна цінність вважається незаконно вивезеною.

Без дозволу органів управління у сфері охорони культурного надбання з України можуть бути вивезені:

культурні цінності, ввезені в Україну в режимі тимчасового ввезення на підставі документів про ввезення в строки, обумовлені умовами тимчасового ввезення;

тимчасово ввезені культурні цінності, придбані особами, які не мають постійного місця знаходження або місця проживання в Україні, у строки, передбачені умовами тимчасового ввезення на підставі документів про тимчасове ввезення та документів, що посвідчують придбання культурної цінності особою, що її вивозить;

культурні цінності, ввезені в Україну особами, які не мають постійного місця знаходження або місця проживання в Україні, що не були відчужені на території України, на підставі документів, що підтверджують ввезення та витягу з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання, який підтверджує право власності на культурну цінність, відсутність обтяжень такого права та відсутність прав інших осіб на культурну цінність.;

протягом одного року з дня ввезення — культурні цінності, ввезені в Україну особами, які мають постійне місце знаходження або місце проживання в Україні, що не були відчужені на території України, на підставі документів, що підтверджують ввезення та витягу з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання, який підтверджує право власності на культурну цінність, відсутність обтяжень такого права та відсутність прав інших осіб на культурну цінність;

культурні цінності приватного значення на підставі витягу з Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання, який підтверджує право власності на культурну цінність, відсутність обтяжень такого права та відсутність прав інших осіб на культурну цінність;

об'єкти, що підлягають виявленню, що не були відчужені на території України, протягом дії відстрочки сплати мита, податків та зборів, без сплати таких мита, податків та зборів на підставі документів про їх ввезення.

Стаття 71. Придбання у державну власність культурних цінностей, заявлених до вивезення без їх відчуження власником

Центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання може бути прийнято рішення про необхідність придбання для державної частини музейного, бібліотечного та архівного фондів культурної цінності, заявленої до вивезення без зазначення мети.

Викуп культурної цінності проводиться за ціною, визначеною незалежним експертом.

Перелік незалежних експертів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Дія цієї статті не поширюється на культурні цінності, що не потребують дозволу органів управління у сфері охорони культурного надбання на вивезення з України, визначені в статті 70 цього Закону.

У разі прийняття рішення про придбання культурної цінності у державну власність, центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання обирає експерта з переліку незалежних експертів та вказує його в повідомленні власнику про прийняте рішення.

Власник культурної цінності протягом п'ятнадцяти днів з дня отримання повідомлення повинен в письмовій формі погодитись з вибором експерта або вибрати іншого експерта з переліку незалежних експертів, про що письмово повідомити центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

В разі вибору власником культурної цінності іншого експерта, експерти обрані власником та центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання протягом десяти днів з дня надіслання повідомлення власником об'єкту культурного надбання про обрання ним незалежного експерта, разом обирають з переліку незалежних експертів третього експерта, який вважається погодженим власником культурної цінності та центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання з дня надання ним письмової згоди на проведення грошової оцінки культурної цінності, і проводить грошову оцінку об'єкту культурного надбання.

Грошова оцінка об'єкту культурного надбання проводиться за кошти державного бюджету в термін, що не перевищує один місяць з дня надання незалежним експертом письмової згоди на проведення грошової оцінки культурної цінності.

Експертний висновок надається власнику культурної цінності та центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання не пізніше п'яти днів з дати його складання.

Оплата за культурну цінність проводиться не пізніше п'ятнадцяти робочих днів з дати отримання власником експертного висновку.

Неотримання оплати в зазначений строк є підставою для розірвання договору купівлі-продажу культурної цінності та втрати державою права на її придбання.

Стаття 72. Тимчасове вивезення культурних цінностей

Тимчасове вивезення культурних цінностей з України може здійснюватися юридичними та фізичними особами:

світового та національного значення за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання;

місцевого значення за дозволом місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання;

приватного значення без дозволу органів управління у сфері охорони культурного надбання.

Тимчасове вивезення культурних цінностей за межі України може здійснюватися власниками та користувачами:

для задоволення власних потреб;

для організації виставок;

для проведення експертизи, реставраційних робіт і наукових досліджень;

у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю;

в інших випадках, передбачених законодавством України.

Тимчасове вивезення культурних цінностей, за винятком вивезення для задоволення власних потреб, здійснюється на підставі угоди між особою, що вивозить культурні цінності, та стороною, що приймає.

Угода повинна містити гарантії надійного зберігання та повернення культурних цінностей в обумовлений угодою термін. В угоді обов'язково зазначається мета тимчасового вивезення, яка із сторін несе відповідальність за митне оформлення, доставку, збереження, страхування культурних цінностей як на території України, так і на території сторони, що приймає.

Умови угоди щодо тимчасового культурних цінностей надбання не можуть бути змінені після видачі свідоцтва на право тимчасового вивезення культурних цінностей.

Тимчасове вивезення культурних цінностей для задоволення власних потреб дозволяється на термін не більше одного року.

Протягом трьох днів після повернення в Україну тимчасово вивезених культурних цінностей власник або уповноважена ним особа повідомляє відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання про таке повернення.

Зміна режиму тимчасового вивезення культурних цінностей на режим вивезення здійснюється в порядку, визначеному законодавством України, з урахуванням положень статті 70 цього Закону.

Культурні цінності, тимчасово вивезені з України і не повернуті в визначений угодою чи законом термін, вважаються незаконно вивезеними.

Стаття 73. Порядок оформлення права на тимчасове вивезення культурних цінностей

Клопотання про дозвіл на вивезення культурних цінностей з зазначенням мети та режиму вивезення, подається власником чи уповноваженою ним особою до відповідного уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Форма клопотання встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

До клопотання додаються:

нотаріально посвідчена копія угоди з приймаючою стороною про мету, гарантії надійного зберігання та повернення культурних цінностей в обумовлений угодою термін;

документ про страхування культурних цінностей, що тимчасово вивозяться, із забезпеченням усіх випадків страхового ризику або документ про державні гарантії фінансового покриття будь-якого ризику, виданий країною, яка приймає культурні цінності;

якщо заявник не є власником — належним чином посвідчена згода власника на тимчасове вивезення культурної цінності з зазначенням культурної цінності та умов вивезення;

в разі наявності обтяження права власності на культурну цінність — належним чином посвідчена згода обтяжувала на тимчасове вивезення з зазначенням культурної цінності та умов вивезення;

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання протягом п'ятнадцяти робочих днів з дати отримання клопотання приймає рішення про можливість або неможливість тимчасового вивезення культурних цінностей. Про прийняте рішення уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання письмово повідомляє власника культурних цінностей чи уповноважену ним особу в двадцятиденний термін від дня надходження клопотання.

Рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про неможливість тимчасового вивезення культурних цінностей може бути оскаржене до суду.

У разі прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про можливість тимчасового вивезення культурних цінностей, власнику культурних цінностей чи уповноваженій ним особі видається свідоцтво встановленого зразка на право тимчасового вивезення культурних цінностей.

Свідоцтво на право тимчасового вивезення культурних цінностей надбання є підставою для пропуску зазначених у ньому культурних цінностей через митний кордон України.

Стаття 74. Відмова у видачі свідоцтва на право тимчасового вивезення культурних цінностей

Свідоцтво на право тимчасового вивезення культурних цінностей не видається, якщо:

відсутні гарантії щодо забезпечення надійного зберігання та повернення культурних цінностей в обумовлений угодою термін;

заявлені для тимчасового вивезення культурні цінності в такому стані, що не можна змінювати умови їх зберігання;

страхова вартість культурних цінностей, заявлених для тимчасового вивезення, не відповідає їх реальній вартості;

у державі, до якої передбачено здійснити тимчасове вивезення культурних цінностей, сталося стихійне лихо, виникли збройні конфлікти, введено надзвичайний стан або існують інші обставини, що перешкоджають забезпеченню надійного зберігання і поверненню об'єктів культурного надбання, які тимчасово вивозяться в цю державу.

Стаття 75. Вивезення особистих нагород

У разі переїзду громадян на постійне місце проживання до інших держав їм дозволяється вивозити особисті нагороди, на які є орденські книжки або нагородні посвідчення.

Вивезення громадянами, які переїжджають на постійне місце проживання до іншої держави, нагород, що залишилися їм від померлих батьків, можливе за умови подання документів, що підтверджують переїзд громадян на постійне місце

проживання до іншої держави, свідоцтва про смерть, орденських книжок або нагородних посвідчень та документів, що підтверджують родинні зв'язки.

Стаття 76. Вивезення культурних цінностей особами, які користуються дипломатичним імунітетом

Порядок вивезення культурних цінностей, встановлений цим Законом, поширюється на осіб, які користуються дипломатичним імунітетом. Особистий багаж зазначених осіб може бути підданий митному огляду відповідно до митного законодавства України та міжнародних договорів України.

Стаття 77. Страхування культурних цінностей

Обов'язковому страхуванню від всіх видів ризиків на суму, не меншу за вартість, вказану в Єдиному державному реєстрі культурного надбання підлягають культурні цінності світового, національного та місцевого значення, що тимчасово вивозяться за межі України;

Стаття 78. Повернення культурних цінностей з території України

Культурні цінності, що на законних підставах перебувають у власності фізичних чи юридичних осіб України, але походження яких пов'язане з історією та культурою інших держав, можуть бути повернуті до цих держав шляхом укладення договору купівлі-продажу з власником культурних цінностей, обміну на взаємовигідних засадах або отримання в дарунок.

Повернення незаконно ввезених в Україну культурних цінностей здійснюється відповідно до законодавства України або за рішенням суду.

Незаконно ввезені в Україну культурні цінності, що повертаються, звільняються від сплати мита, митних та інших зборів. Усі витрати, пов'язані з поверненням культурних цінностей, несе сторона, що вимагає їх повернення.

Фізичні або юридичні особи, які володіють культурними цінностями та не знали і не повинні були знати, що ці цінності раніше були викрадені або незаконно вивезені, визнаються добросовісними набувачами культурних цінностей.

У разі придбання викрадених або незаконно вивезених з інших держав культурних цінностей зазначені цінності підлягають поверненню законному власнику. Добросовісний набувач культурної цінності має право у разі її повернення одержати компенсацію.

Держава або власник, які подають запит на повернення незаконно вивезених культурних цінностей, у разі їх повернення компенсують витрати на їх зберігання, реставрацію, експертизу тощо.

Стаття 79. Повернення культурних цінностей в Україну

Поверненню в Україну підлягають:

культурні цінності, незаконно вивезені з території України;

культурні цінності, евакуйовані з території України під час війн та збройних конфліктів і не повернуті назад;

культурні цінності, тимчасово вивезені з території України і не повернуті в Україну.

Культурні цінності, що перебувають за межами України на законних підставах, можуть бути повернуті шляхом укладення договору купівлі-продажу з власником культурних цінностей, обміну їх на взаємовигідних засадах або отримання в дарунок.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які сприяють поверненню культурних цінностей в Україну, можуть бути заохочені відповідно до законодавства України.

За згодою особи, яка подарувала Україні культурні цінності, при їх атрибуції та експонуванні зазначається ім'я дарувальника.

Стаття 80. Незаконний обіг об'єктів культурного надбання

Обіг об'єктів культурного надбання, фактичні дані щодо яких не відповідають даним Єдиного державного реєстру культурного надбання є незаконним.

Обіг об'єктів, що підлягають виявленню, після початку їх виявлення є незаконним.

Обіг об'єктів, що підлягають виявленню, які мають ознаки археологічних предметів, є незаконним.

Обіг об'єктів культурного надбання без дотримання вимог цього Закону є незаконним.

Учасники незаконного обігу об'єктів культурного надбання несуть відповідальність згідно з законом.

Порядок розпорядження вилучених митними або правоохоронними органами з незаконного обігу чи конфіскованих за рішенням суду та обернених відповідно до закону в дохід держави об'єктів культурного надбання встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ ІХ. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 81. Принципи наукового досліджень об'єктів культурного надбання

Принципами наукового дослідження об'єктів культурного надбання є:

застосування, де це можливо, неруйнівних методів дослідження;

завдання якнайменшої шкоди об'єктам дослідження;

забезпечення на час дослідження охорони та умов зберігання об'єктів культурного надбання, що є об'єктами наукового дослідження;

проведення наукової фіксації усіх етапів наукового дослідження;

звітність про проведені наукові дослідження перед уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання;

контроль за дотриманням вимог законодавства при проведенні наукового дослідження;

публікація результатів наукового дослідження.

Наукові дослідження об'єктів культурного надбання світового та нерухомих об'єктів культурного надбання національного значення проводяться за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Наукові дослідження нерухомих об'єктів культурного надбання місцевого значення проводяться за дозволом місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання, на території якого заходиться об'єкт культурного надбання, що підлягає дослідженню.

Наукові дослідження рухомих об'єктів культурного надбання національного, місцевого та приватного значення проводяться за згодою їх власника.

Особливості наукового дослідження археологічних об'єктів встановлюються цим Законом.

Стаття 82. Право на результати наукового дослідження об'єктів культурного надбання

Одержана в результаті наукового дослідження об'єктів культурного надбання наукова інформація є об'єктом права інтелектуальної власності відповідно до законодавства України.

Підставами виникнення права інтелектуальної власності на одержану в результаті наукового дослідження об'єктів культурного надбання наукову інформацію є:

одержання такої інформації в результаті наукового дослідження об'єктів культурного надбання;

створення інформації своїми силами і за свій рахунок;

виконання будь-якого договору, що містить умови переходу права власності на інформацію до іншої особи.

Право інтелектуальної власності на одержану в результаті наукового дослідження об'єктів культурного надбання наукову інформацію регулюється цим

Законом, законами України «Про науково-технічну інформацію», «Про авторське право і суміжні права» та іншими актами законодавства України. Право власності на наукову інформацію, одержану або створену кількома фізичними або юридичними особами, визначається договором, укладеним між співвласниками цієї інформації.

Спори про право інтелектуальної власності на одержану в результаті наукового дослідження об'єктів культурного надбання інформацію вирішуються відповідно до закону.

Стаття 83. Акредитація діяльності по науковому дослідженню об'єктів культурного надбання

Акредитацією є процедура документального засвідчення компетентності фізичної чи юридичної особи здійснювати діяльність, пов'язану з науковим дослідженням об'єктів культурного надбання.

Акредитацію проводить центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Види акредитації, умови акредитації, порядок її проведення, форми сертифікатів про акредитацію порядок їх оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 84. Організатор наукового дослідження об'єктів культурного надбання

Організатором наукових досліджень об'єктів культурного надбання може бути фізична чи юридична особа, заінтересована в науковому дослідженні об'єктів культурного надбання.

Організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання на своє ім'я отримує необхідні дозволи та погодження, від свого імені укладає договори, необхідні для проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання та здійснює всі пов'язані з такими дослідженнями видатки.

Організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання несе відповідальність за дотримання встановлених законодавством України та дозволом умов проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання.

Організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання несе відповідальність за збереження та охорону об'єктів культурного надбання на час проведення їх наукових досліджень.

Стаття 85. Виконавець наукового дослідження об'єктів культурного надбання

Виконавцем наукових досліджень об'єктів культурного надбання може бути фізична чи юридична особа, що пройшла акредитацію діяльності по науковому дослідженню об'єктів культурного надбання.

Виконавець наукового дослідження об'єктів культурного надбання може бути одночасно організатором наукового дослідження об'єктів культурного надбання.

Виконавець наукового дослідження об'єктів культурного надбання проводить наукове дослідження об'єктів культурного надбання на підставі договору з організатором наукового дослідження об'єктів культурного надбання, за винятком випадку, зазначеного в частині 2 цієї статті.

Стаття 86. Дозволи на проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання

Дозвіл на проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання видається відповідним уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання організатору наукових досліджень об'єктів культурного надбання за його заявою.

Якщо організатором наукових досліджень об'єктів культурного надбання є уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, який видає дозвіл, то дозвіл надається на підставі договору між уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання та виконавцем наукових досліджень об'єктів культурного надбання.

Якщо організатором і виконавцем наукових досліджень об'єктів культурного надбання є уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, який видає дозвіл, то наукові дослідження об'єктів культурного надбання проводяться на підставі рішення такого органу.

В рішенні зазначаються:

посадова особа, відповідальна за проведення наукового дослідження;

найменування та реєстраційний номер об'єкту культурного надбання (в разі його наявності);

обґрунтування необхідності проведення дослідження;

вид та спосіб наукового дослідження;

місце проведення дослідження;

в разі проведення дослідження за місцем знаходження об'єкту культурного надбання — кількість осіб, що будуть брати участь в дослідженні, перелік обладнання та механізмів;

термін проведення дослідження.

В заяві зазначається:

організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання:

виконавець наукових досліджень об'єктів культурного надбання:

найменування та реєстраційний номер об'єкту культурного надбання;

обґрунтування необхідності проведення дослідження;

вид та спосіб наукового дослідження;

місце проведення дослідження;

в разі проведення дослідження за місцем знаходження об'єкту культурного надбання — кількість осіб, що будуть брати участь в дослідженні, перелік обладнання та механізмів;

термін проведення дослідження.

До заяви додаються:

договір між організатором наукових досліджень об'єктів культурного надбання та виконавцем наукових досліджень об'єктів культурного надбання, якщо організатор та виконавець — різні особи;

письмова згода власника на проведення наукових досліджень об'єкту культурного надбання, якщо об'єкт культурного надбання, заявлений до наукового дослідження, перебуває у комунальній чи приватній власності.

В разі істотного наукового значення заявленого дослідження уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може видати дозвіл на проведення такого дослідження без згоди власника об'єкту культурного надбання.

У дозволі зазначаються:

дата видачі дозволу;

назва уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання, який видав дозвіл;

організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання:

виконавець наукових досліджень об'єктів культурного надбання:

найменування та реєстраційний номер об'єкту культурного надбання;

вид та спосіб наукового дослідження;

місце проведення дослідження;

в разі проведення дослідження за місцем знаходження об'єкту культурного надбання — кількість осіб, що будуть брати участь в дослідженні, перелік обладнання та механізмів.

термін проведення дослідження;

особливі умови проведення дослідження (заборона використання певних методів дослідження, використання певного обладнання, умови зберігання, охорони, тощо);

термін дії дозволу.

Види дозволів, їх форми, порядок видачі, анулювання та продовження затверджуються Кабінетом Міністрів України.

У видачі дозволу на наукове дослідження об'єкту культурного надбання може бути відмовлено:

в разі невідповідності виду акредитації виконавця наукових досліджень об'єктів культурного надбання заявленим видам та способам наукового дослідження;

за відсутності згоди власника об'єкту культурного надбання на проведення наукового дослідження;

якщо заявлений вид та спосіб дослідження загрожують збереженню об'єкту культурного надбання;

в разі наявності дійсного дозволу на проведення наукового дослідження заявленої об'єкту культурного надбання, виданого іншій особі.

Дозвіл на проведення наукового дослідження може бути анульовано в разі недотримання організатором наукових досліджень умов дозволу та інших вимог законодавства у сфері охорони культурного надбання.

При наявності дозволу на наукове дослідження об'єкту культурного надбання власник об'єкту культурного надбання чи особа в володінні, управлінні чи користуванні якої перебуває такий об'єкт культурного надбання, зобов'язані надати його чи доступ до нього в термін та на умовах, визначених в дозволі.

Особливості надання дозволів на проведення археологічних досліджень встановлюються цим Законом.

Стаття 87. Наукове дослідження нерухомих об'єктів культурного надбання

1. При проведенні наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання, зокрема археологічних об'єктів, та виконанні пов'язаних з такими дослідженнями робіт, організатор наукових досліджень та виконавець наукових досліджень користуються земельною ділянкою (ділянками), на якій (яких) розташований об'єкт (об'єкти) досліджень, іншим нерухомим майном, що є об'єктом наукових досліджень, та в разі необхідності, прилеглими до них земельними ділянками та іншим нерухомим майном на підставі сервітуту.

Органи державної влади та місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи у власності чи користуванні яких перебувають земельні ділянки, нерухоме майно зобов'язані надавати сервітут організатору та виконавцю наукових досліджень об'єктів культурного надбання в разі наявності дозволу на проведення наукового досліджень об'єктів культурного надбання або рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про проведення наукового досліджень об'єктів культурного надбання.

2. Сервітут на проведення наукових досліджень нерухомої об'єкту культурного надбання може включати:

право проходу до об'єкта (об'єктів) дослідження;

право проїзду до об'єкта (об'єктів) дослідження на транспортному засобі по наявному шляху;

право прокладення шляху до об'єкта (об'єктів) дослідження;

право прокладання та експлуатації ліній електропередачі, зв'язку, трубопроводів, інших лінійних комунікацій до об'єкта (об'єктів) дослідження;

право розміщення техніки, обладнання, транспортних засобів, матеріалів, тимчасових будівель та споруд, необхідних для проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання, та пов'язаних з такими дослідженнями робіт;

право проведення земляних, будівельних та інших робіт, необхідних для проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання;

право встановлення огорожі та охорони навколо об'єкта (об'єктів) дослідження, місць проведення робіт та розміщення техніки, обладнання, транспортних засобів, матеріалів, тимчасових будівель та споруд.

3. Земельний сервітут на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень та власником або землекористувачем земельної ділянки.

Сервітут на користування нерухомим майном для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень та власником або користувачем такого майна.

Якщо організатором наукових досліджень є уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, а користувачем нерухомого майна є орган державної влади або місцевого самоврядування, то сервітут на користування нерухомим майном для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання є безоплатним і встановлюється на підставі рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Земельний сервітут та сервітут на користування нерухомим майном для проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання є безоплатними.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання або об'єктів експертизи, які розташовані на земельних ділянках державної та комунальної власності, які не надані у користування встановлюється на підставі рішення органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування які виконують повноваження щодо розпорядження такими землями.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання або об'єктів експертизи, які розташовані на земельних ділянках державної та комунальної власності, які надані у постійне користування встановлюється на підставі рішення органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування які виконують повноваження щодо розпорядження такими землями.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання на земельних ділянках приватної форми власності, які перебувають в користуванні власника, встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень та власником.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання на земельних ділянках всіх форм власності, які надані в тимчасове користування, встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень та користувачем земельної ділянки.

Договір про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання укладається на підставі складеної відповідно до законодавства України технічної документації із землеустрою.

У договорі про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання зазначаються:

об'єкт наукових досліджень;

власник (власники) земельного сервітуту;

зміст земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються земельним сервітутом на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

кадастровий номер земельної ділянки, щодо якої встановлюється земельний сервітут (за наявності);

площа земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту;

дані про земельну ділянку, на якій встановлюється земельний сервітут;

розмір та порядок оплати;

термін дії договору.

У договорі про встановлення сервітуту на користування нерухомим майном для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання зазначаються:

об'єкт наукових досліджень;

власник (власники) земельного сервітуту;

зміст сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

нерухоме майно, на користування яким встановлюється сервітут на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються сервітутом на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

розмір та порядок оплати;

термін дії договору.

Термін дії договору встановлення сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання не може бути меншим ніж термін дії дозволу на наукове дослідження об'єкту культурного надбання. Обов'язковою умовою договору є його продовження на відповідний термін в разі продовження дії дозволу на наукове дослідження об'єкту культурного надбання.

4. В разі прийняття уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання рішення про проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання (проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання), або видачі дозволу на проведення наукового дослідження об'єктів

культурного надбання, організатор наукових досліджень об'єктів культурного надбання письмово повідомляє власників або користувачів земельних ділянок, на яких розміщені об'єкти наукових досліджень, власників або користувачів нерухомого майна, що є об'єктом наукового дослідження, власників або користувачів нерухомого майна, що потребує встановлення сервітуту на користування ним для проведення наукових досліджень та власників або користувачів суміжних земельних ділянок, які потребують встановлення земельного сервітуту про прийняте рішення або виданий дозвіл.

В повідомленні зазначаються:

об'єкти наукових досліджень;

нерухоме майно, яке потребує встановлення сервітуту на користування ним для проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання;

земельні ділянки, на яких розміщені об'єкти наукових досліджень;

суміжні земельні ділянки, які потребують встановлення земельного сервітуту на проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання;

посадова особа, відповідальна за проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання (в разі прийняття рішення про проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання);

організатор наукового дослідження;

виконавець наукового дослідження;

термін проведення наукового дослідження;

До повідомлення додаються:

копія рішення про проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання або дозволу на наукове дослідження об'єктів культурного надбання;

проект договору земельного сервітуту;

проект договору сервітуту на користування нерухомим майном;

5. На підставі отриманого повідомлення орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який виконує повноваження щодо розпорядження землями, або є користувачем нерухомого майна, приймає рішення про встановлення сервітуту, у встановленому законодавством порядку організовує та здійснює землеустрій, проводять державну реєстрацію сервітуту, забезпечує охорону об'єкту культурного надбання або об'єкту експертизи і створює умови для проведення наукового дослідження об'єкту культурного надбання або об'єкта експертизи.

Протягом п'ятнадцяти днів з дня надіслання повідомлення власники або користувачі земельної ділянки, нерухомого майна, що потребують встановлення сервітуту для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання, надсилають або надають органу управління у сфері охорони культурного надбання підписані та належним чином посвідчені договори сервітуту або мотивовану відмову від укладення таких договорів.

Ненадання (ненадіслання) в установленій цією статтею термін підписаного та належним чином посвідченого договору сервітуту або мотивованої відмови від укладення такого договору вважається відмовою від укладення договору.

6. Власник або землекористувач земельної ділянки, нерухомого майна, на користування якими встановлюється земельний сервітут, вправі відмовитись від укладення договору встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання в наступних випадках:

якщо площа земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту, становить більше 50 відсотків земельної ділянки, на якій встановлюється земельний сервітут на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

якщо встановлення сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання унеможливує проживання в приміщенні або істотно перешкоджає користуванню системами життєзабезпечення та комунікації як от: електроенергією, опаленням, водопостачанням, каналізацією, дорогами, або унеможливує ведення господарської діяльності, яка є основним джерелом доходів власника або землекористувача.

В разі відмови власника земельної ділянки від укладення договору встановлення сервітуту на проведення наукових досліджень з причин, зазначених в частині 6 цієї статті, центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, за заявою організатора наукових досліджень, може прийняти рішення про викуп для суспільних потреб у державну власність земельної ділянки або нерухомого майна, на які встановлюється сервітут на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання.

В разі відмови власника або користувача земельної ділянки, нерухомого майна від укладення договору встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень з причин інших, ніж зазначені в частині 6 цієї статті, сервітут на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання встановлюється рішенням суду за позовом організатора наукових досліджень.

В разі подання позову про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень суд, за заявою організатора наукових досліджень, вживає заходи забезпечення позову шляхом заборони певних видів діяльності на спірній земельній ділянці, заборони певних видів використання спірного нерухомого майна та передачі об'єктів спору під охорону відповідному уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання.

В рішенні суду про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень зазначаються:

власник (власники) земельного сервітуту;

земельна ділянка, щодо якої встановлюється земельний сервітут;

площа земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту;

зміст земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються земельним сервітутом на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

розмір та порядок оплати;

термін дії сервітуту.

В рішенні суду про встановлення сервітуту на користування нерухомим майном для проведення наукових досліджень зазначаються:

власник (власники) сервітуту;

нерухоме майно, щодо якого встановлюється земельний сервітут;

зміст сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються сервітутом на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання;

розмір та порядок оплати;

термін дії сервітуту.

Межі частини земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання, наносяться на кадастровий план земельної ділянки і за необхідності переносяться в натуру (на місцевість) та закріплюються відповідними межовими знаками.

Право сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання виникає після його державної реєстрації у встановленому законодавством України порядку.

Обов'язок державної реєстрації сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомого об'єкту культурного надбання покладається на організатора наукових досліджень, крім випадку, визначеного частиною 5 цієї статті.

Якщо організатором наукових досліджень є уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, а користувачем нерухомого майна є орган державної влади або місцевого самоврядування, то сервітут на користування нерухомим майном для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання є безоплатним і встановлюється на підставі рішення такого органу.

Типові договори земельного сервітуту на проведення наукових досліджень нерухомих об'єктів культурного надбання та сервітуту на користування нерухомим майном на проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання затверджуються Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ X. ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Стаття 88. Землі історико-культурного призначення

До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані археологічні об'єкти, пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби.

Цільовим призначенням земель історико-культурного призначення, на яких розташовані археологічні об'єкти є проведення польових археологічних досліджень.

Віднесення земель до категорії земель історико-культурного призначення та встановлення обмежень їх використання здійснюється на підставі рішення центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Зміна категорії земель історико-культурного призначення здійснюється виключно у разі скасування Державної реєстрації нерухомого об'єкту культурного надбання, розташованого на відповідній території.

Землі історико-культурного призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Стаття 89. Рішення про віднесення земель до категорії земель історико-культурного призначення

Рішення про віднесення земель до категорії земель історико-культурного призначення приймає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання на підставі експертного висновку державної експертизи об'єктів культурного надбання, державної археологічної експертизи, рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток з усією сукупністю компонентів історико-культурним заповідником, рішення про оголошення території історико-культурною заповідною територією, рішення про оголошення території археологічною охоронюваною територією.

В рішенні зазначаються межі земельних ділянок які відносяться до категорії земель історико-культурного призначення, їх площі, найменування, опис нерухомих об'єктів культурного надбання, які на них розташовані (реєстраційні номери, назви, предмети охорони, межі), обмеження користування земельними ділянками, включаючи заборону певних видів діяльності.

На підставі рішення про віднесення земель до категорії земель історико-культурного призначення органи місцевого самоврядування чи місцеві державні адміністрації, на території яких знаходяться земельні ділянки, віднесені до земель історико-культурного призначення, що перебувають у державній чи комунальній власності та знаходяться у постійному чи строковому користуванні, приймають рішення про вилучення земель історико-культурного призначення з постійного чи строкового користування.

Органи місцевого самоврядування чи місцеві державні адміністрації, на території яких знаходяться землі історико-культурного призначення, що перебувають у приватній власності, у встановленому законодавством порядку організують та здійснюють землеустрій, проводять державну реєстрацію встановлених обмежень землекористування, та надають власникам земельних ділянок, до складу яких входять землі історико-культурного призначення, витяги з державного реєстру земель.

Землі історико-культурного призначення, що перебувають у приватній власності, можуть бути відчужені з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону.

Стаття 90. Користування землями історико-культурного призначення

Істотними умовами договорів продажу земельних ділянок або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевзису) державної чи комунальної власності є:

згода власника або користувача земельної ділянки на вилучення земельної ділянки чи її частини з користування в разі віднесення земельної ділянки чи її частини до земель історико-культурного призначення;

зобов'язання власника або користувача надати державі безоплатний строковий сервітут на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання, в разі призначення Державної експертизи об'єктів культурного надбання нерухомого об'єкта, розташованого на земельній ділянці, що надана в користування, або на суміжній земельній ділянці;

Умовами надання земельних ділянок в постійне користування є:

згода користувача земельної ділянки на вилучення земельної ділянки чи її частини з користування в разі віднесення земельної ділянки чи її частини до земель історико-культурного призначення;

зобов'язання користувача надати державі безоплатний строковий сервітут на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання, в разі призначення Державної експертизи об'єктів культурного надбання нерухомого об'єкта, розташованого на земельній ділянці, що надана в користування, або на суміжній земельній ділянці;

Такі умови зазначаються в рішенні про надання земельної ділянки в постійне користування.

Типові договори безоплатного земельного сервітуту на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання затверджуються Кабінетом Міністрів України

Користувачі земельних ділянок мають право на відшкодування збитків, спричинених вилученням з їх користування земельних ділянок чи їх частин.

Місцеві органи управління у сфері охорони культурного надбання погоджують проекти відведення земельних ділянок, у тому числі тих, що призначаються для сільськогосподарських потреб, погоджують зміни землевласника, землекористувача на території пам'яток та в їх охоронних зонах, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць.

РОЗДІЛ XI. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ, ВКЛЮЧЕНИХ ДО СПИСКУ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 91. Вимоги до збереження об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини

Основними вимогами до збереження об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, є:

широке інформування наукової (в тому числі міжнародної) громадськості щодо заходів, пов'язаних зі збереженням таких об'єктів;

залучення в якості експертів членів Українського національного комітету ІКОМОС до розгляду науково-проектної документації щодо збереження таких об'єктів;

встановлення навколо об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, буферних зон;

обмеження нового будівництва на територіях об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та в їх буферних зонах відповідно до встановленого у межах таких територій режиму;

створення наглядових рад для участі у моніторингу стану об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та їх територій.

Стаття 92. Особливості управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини

Управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини, здійснюється на основі плану управління, який визначає основні напрямки та програми щодо його захисту, збереження та інтеграції в суспільне життя відповідно до основних положень Конвенції з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини та інших міжнародних договорів України.

Підготовку плану управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини, здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

План управління затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Для здійснення управління об'єктом культурної спадщини, включеним до Списку всесвітньої спадщини, та виконання плану управління об'єктом за рішенням Президента України у складі місцевої державної адміністрації, на території якої знаходяться цей об'єкт, може бути утворена Адміністрація об'єкту, включеного до Списку всесвітньої спадщини до виключних повноважень якої відносяться всі питання охорони та збереження об'єкту, регулювання пов'язаної з ним діяльності та діяльності у буферній зоні об'єкту.

Адміністрація об'єкту, включеного до Списку всесвітньої спадщини діє на підставі положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України, підзвітна та підконтрольна Президенту України, Кабінету Міністрів України та Голові місцевої державної адміністрації. Забезпечення діяльності Адміністрація об'єкту, включеного до Списку всесвітньої спадщини здійснюється за рахунок державного бюджету України.

Стаття 93. Забезпечення охорони і збереження об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини

На об'єктах культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, на їх території та у їхніх буферних зонах дозволяється проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування та регенерації (включно із санацією і впорядкуванням території) а також земляні, шляхові, інженерні роботи за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. Опрацюванню проектної документації на регенерацію передуює розроблення історико-містобудівного обґрунтування.

Об'єкти, розташовані на територіях та у буферних зонах об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, а також проєктовані на таких територіях та у зонах об'єкти за складністю архітектурно-будівельного рішення відносяться до IV та V категорії складності.

Проведення на об'єктах культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, їх території та в буферних зонах таких об'єктів, великих за обсягом реставраційних робіт або нового будівництва, які можуть вплинути на

визначну світову цінність об'єкта, допускається після отримання позитивного висновку експертів ЮНЕСКО за результатами розгляду передпроектних пропозицій та доданих до них обґрунтовуючи матеріалів щодо проведення таких робіт.

З метою отримання висновку експертів ЮНЕСКО замовник робіт або уповноважена ним особа через Національну комісію України у справах ЮНЕСКО забезпечує інформування Комітету всесвітньої спадщини про намір розпочати на об'єктах культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, їх території та в буферних зонах таких об'єктів, великі за обсягом реставраційні роботи або нове будівництво, які можуть вплинути на визначну світову цінність об'єкта.

Порядок повідомлення Комітету Всесвітньої спадщини, склад матеріалів, що обґрунтовують можливість і необхідність проведення робіт з нового будівництва, а також великих за обсягом реставраційних робіт, які можуть вплинути на визначну світову цінність об'єкта, визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання за погодженням центрального органу виконавчої влади, який забезпечує проведення зовнішньої політики держави і координацію діяльності у сфері зовнішніх зносин України.

У разі отримання зауважень та рекомендацій експертів ЮНЕСКО (крім випадків повного неприйняття експертами можливості будівництва на планованій території) передпроектні пропозиції потребують доопрацювання та повторного направлення Комітетові всесвітньої спадщини для отримання позитивного висновку.

На об'єкти культурної спадщини, запропоновані для включення до Списку всесвітньої спадщини, прийняті до розгляду Комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і включені до Попереднього списку, до винесення Комітетом рішення щодо включення пам'ятки до Списку всесвітньої спадщини або відхилення пропозиції, поширюються вимоги, зазначені в частинах 1 і 2 цієї статті.

Стаття 94. Збереження традиційного характеру середовища об'єктів культурної спадщини, їх комплексів (ансамблів), включених до Списку всесвітньої спадщини

1. В межах території та буферної зони об'єкта культурної спадщини, включеної чи запропонованої до Списку всесвітньої спадщини, в історичних населених місцях, території та/або об'єкти культурної спадщини, комплекси (ансамблі) яких входять чи запропоновані до Списку всесвітньої спадщини, зберігаються традиційний характер середовища із сукупністю матеріальних складових, які формують її вигляд, а саме:

традиційний характер середовища історичного населеного місця, який визначається мережею вулиць і розплануванням на ділянки (парцеляцією), а також характером забудови;

зв'язок між різними за характером міськими просторами: забудованими, вільними від забудови та озелененими;

форма і вигляд будівель і споруд, обумовлені їх структурою, об'ємом, стилістикою, масштабом і масштабністю, матеріалом, кольором і декором;

зв'язки історичного населеного місця з навколишнім середовищем, природним і створеним людиною;

соціальні функції міста, набуті ним під час історичного розвитку.

2. Органи місцевого самоврядування, на території яких розташовані історичні пам'ятки включені чи запропоновані до Списку всесвітньої спадщини, здійснюють політику планування та управління такими населеними місцями, для якої збереження культурної спадщини та регенерація населених місць є головною метою. В процесі соціально-економічного розвитку історично населених місця, на території яких розташовані об'єкти культурної спадщини включені або запропоновані до Списку всесвітньої спадщини, інтеграція в життя суспільства цих об'єктів, їх видатна всесвітня цінність, автентичність не повинні піддаватися ризику.

Містобудівна інфраструктура територій об'єктів культурної спадщини, включених або запропонованих до Списку всесвітньої спадщини, або їх буферних зон має забезпечувати реалізацію заходів, спрямованих на дотримання традиційного характеру середовища історичної забудови та ландшафту, усунення негативних ефектів від транспортного та іншого техногенного навантаження.

Стаття 95. Моніторинг стану збереження об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини

Для визначення та оцінки стану збереження об'єкта культурної спадщини, включеного до Списку всесвітньої спадщини, центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання забезпечує здійснення комплексу заходів щодо моніторингу цього об'єкта.

За підсумками моніторингу Національна комісія України у справах ЮНЕСКО за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання надає Комітету Всесвітньої спадщини щорічний звіт про стан збереження об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та періодичний звіт про виконання Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини.

Стаття 96. Наглядова рада для забезпечення постійного моніторингу стану об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини

Для участі у моніторингу стану об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та їх територій, центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини створюються наглядові ради за участю представників центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, експертів Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, представників Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, Українського національного комітету ІКОМОС, фахівців відповідного профілю (істориків,

архітекторів, мистецтвознавців, археологів), представників балансоутримувачів та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, до статутних завдань яких належать питання охорони культурної спадщини.

Завданнями наглядової ради є:

Участь у моніторингу стану об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та їх територій;

розгляд містобудівної документації, реалізація якої може вплинути на визначну світову цінність об'єкту;

визначення напрямів розв'язання конфліктів потреб розвитку з потребами збереження об'єкта культурної спадщини, включеного до Списку всесвітньої спадщини;

визначення пріоритетів довгострокових наукових робіт та розгляд їх результатів;

надання рекомендацій щодо першочергових та перспективних організаційних, проектних та фінансових заходів щодо збереження об'єкта культурної спадщини, включеного до Списку всесвітньої спадщини.

РОЗДІЛ XII. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 97. Склад археологічної спадщини

Археологічна спадщина включає археологічні території, археологічні об'єкти, підводну культурну спадщину, археологічні предмети, пов'язані з:

- реалізацією житлово-побутової і життєзабезпечувальної (включаючи оборонну) функцій людської спільноти;
- здійсненню господарської діяльності як виробничого, так і споживчого характеру;
- відправленням релігійних (включаючи поховальні) потреб та обрядів.

Археологічними об'єктами є:

археологічні об'єкти, датовані періодом до ____;

всі об'єкти підводної культурної спадщини;

городища, кургани;

залишки стародавніх поселень;

ділянки археологічного культурного шару;

місця боїв, битв;

місця знищення, загибелі, затоплення військової техніки;

місця знищення, загибелі, затоплення бойових кораблів, морських та річкових суден, у тому числі із залишками військової техніки, озброєння, амуніції тощо;

місця знаходження залишків військової техніки, озброєння, амуніції, боєприпасів, пов'язані з певними історичними подіями, які не відведені для розміщення таких залишків відповідно до законодавства України;

могильники;

мегаліти;

печери та гроти, що містять матеріальні залишки, сліди зниклих культур та цивілізацій;

віднесені до археологічних об'єктів за висновком археологічної експертизи рішенням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання поховання за межами кладовищ, місця людських поселень за межами населених пунктів, визначених адміністративно-територіальним устроєм України, укріплення військового та оборонного призначення, що не використовуються за своїм призначенням, виробництва, іригаційні споруди та шляхи, культові місця та споруди, печери та гроти, що містять матеріальні залишки людської діяльності, зображення на скельних поверхнях.

Археологічними територіями є топографічно визначені території чи водні об'єкти, в яких містяться археологічні об'єкти або можлива їх наявність, оголошені охоронюваними археологічними територіями за рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання на обмежений або необмежений строк.

Стаття 98. Принципи та види наукових досліджень археологічної спадщини

1. Принципами наукового дослідження археологічної спадщини є:

застосування, де це можливо, неруйнівних методів дослідження;

завдання якнайменшої шкоди об'єктам археологічної спадщини та запобігання тому, щоб об'єкти археологічної спадщини залишалися розкритими після завершення польових досліджень без забезпечення їхнього належного збереження, консервації та раціонального використання;

проведення наукової фіксації усіх етапів дослідження і всіх виявлених знахідок та інших матеріальних залишків;

публікація результатів наукового дослідження археологічної спадщини.

Наукове дослідження археологічної спадщини не є підприємництвом і не може мати метою отримання прибутку.

2. Наукові дослідження археологічної спадщини включають:

вивчення історико-архівних даних щодо об'єктів археологічної спадщини;

польові археологічні дослідження (археологічні розвідки, розкопки, охоронні дослідження, інші земляні і підводні роботи);

післяпольові дослідження (шифрування, реставрація, замальовування та фотографування знахідок, архівні, лабораторні та інші види вивчення археологічних об'єктів і предметів, знайдених під час польових досліджень тощо).

3. Виконавцем досліджень (дослідником) археологічної спадщини є археолог, який має кваліфікаційний документ — відкритий лист, виданий центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Форми та порядок видачі кваліфікаційних листів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Організатором наукових досліджень може фізична або юридична особа.

Наукове дослідження археологічної спадщини проводиться на підставі дозволу, виданого в порядку, встановленому цим Законом.

Якщо організатором наукових досліджень є уповноважений орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, то наукове дослідження археологічної спадщини проводиться на підставі рішення такого органу.

4. Наукова археологічна експертиза є видом наукового дослідження археологічної спадщини. Замовником наукової археологічної експертизи є уповноважений орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

5. Для забезпечення проведення досліджень археологічної спадщини та пов'язаних з такими дослідженнями робіт організатором наукового дослідження археологічної спадщини створюється археологічна експедиція.

6. Види акредитації на проведення польових (підводних) археологічних досліджень, умови такої акредитації, порядок її проведення, форми сертифікатів про акредитацію порядок їх оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 99. Виявлення об'єктів археологічної спадщини

Виявлення об'єктів археологічної спадщини здійснюється відповідно до статей 24-27 цього Закону.

Особливості археологічних об'єктів та особливості виявлення археологічних предметів при проведенні польових археологічних досліджень визначаються статтями 100-101 цього Закону.

Стаття 100. Виявлення археологічних об'єктів

При виявленні археологічних об'єктів відповідно до статей 24-27 цього Закону центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про проведення Наукової археологічної експертизи.

В рішенні зазначаються:

об'єкт експертизи;

площа земельної ділянки, необхідної для проведення наукової археологічної експертизи та пов'язаних з нею робіт;

земельна ділянка, на якій розташований об'єкт експертизи;

суміжні земельні ділянки, на які поширюється площа земельної ділянки, необхідної для проведення наукової археологічної експертизи та пов'язаних з нею робіт;

нерухоме майно, користування яким необхідне для проведення наукової археологічної експертизи та пов'язаних з нею робіт;

На підставі експертного висновку наукової археологічної експертизи центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про внесення чи невнесення археологічного об'єкту до Державного реєстру культурного надбання.

В рішенні про внесення археологічного об'єкту до Єдиного державного реєстру культурного надбання зазначаються найменування об'єкту, опис об'єкту, межі об'єкту та земельні ділянки, на яких розташований об'єкт. Межі об'єкту встановлюються з урахуванням площі, необхідної для проведення польових археологічних досліджень об'єкту та пов'язаних з таким дослідженням робіт.

В разі прийняття рішення про внесення археологічного об'єкту до Єдиного державного реєстру культурного надбання центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання протягом трьох робочих днів з дня прийняття такого рішення, письмово повідомляє про це власника або користувача земельної ділянки.

Виявлений археологічний об'єкт переходить в управління місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання, на території якого він знаходиться.

Місцевий уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання забезпечує контроль за виконанням вимог законодавства про охорону об'єктів культурного надбання відносно археологічного об'єкта.

Місцевий уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання в установленому порядку може створювати органи охорони археологічних об'єктів, адміністрації по управлінню археологічними об'єктами, музеї, може передати у встановленому цим законом порядку археологічний об'єкт в управління іншим особам.

Порядок управління археологічними об'єктами розробляється та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Об'єкт вважається археологічним об'єктом з дня прийняття рішення про проведення наукової археологічної експертизи.

Якщо за висновком наукової археологічної експертизи прийнято рішення про невнесення об'єкту до Єдиного державного реєстру культурного надбання, то об'єкт втрачає статус археологічного об'єкту.

Стаття 101. Виявлення археологічних предметів

Всі предмети та колекції, знайдені під час польових археологічних досліджень (далі — знайдені предмети), до обстеження їх археологом, який здійснює керівництво експедицією, вважаються археологічними предметами з моменту їх знахідки.

Археолог, протягом трьох днів з дня знахідки обстежує знайдені предмети з метою їх віднесення до археологічних предметів.

Результати обстеження відображаються в інвентарному описі знахідок, який складається та підписується археологом.

Всі знайдені предмети з моменту їх знахідки, незалежно від результатів обстеження, перебувають в управлінні організатора наукових досліджень археологічної спадщини до їх передачі іншим особам за рішенням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Організатор наукових досліджень археологічної спадщини забезпечує інвентаризацію, зберігання, охорону, транспортування знайдених предметів, доступ інших осіб до знайдених предметів у випадках, визначених законодавством, передачу знайдених предметів іншим особам за рішенням уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Протягом десяти днів після закінчення польових археологічних досліджень в поточному році організатор наукових досліджень археологічної спадщини передає інвентарний опис знайдених предметів центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання приймає рішення про проведення Державної експертизи знайдених предметів.

За експертним висновком Державної експертизи центральний орган у виконавчій владі у сфері охорони культурного надбання у встановленому цим Законом порядку визначає категорії виявлених об'єктів культурного надбання, проводить їх Державну реєстрацію та приймає рішення про передачу археологічних предметів та колекцій на постійне зберігання.

В разі наявності у організатора наукових досліджень археологічної спадщини сховища, обладнаного відповідно до вимог цього Закону, археологічні предмети та колекції національного значення передаються на постійне зберігання організатору наукових досліджень археологічної спадщини.

Археологічні предмети та колекції світового значення, а також ті, що містять дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного

утворення, напівдорогоцінне та декоративне каміння, передаються на постійне зберігання до державних сховищ.

Культурні цінності, знайдені під час польових археологічних досліджень, які за висновком Державної експертизи не віднесені до археологічних предметів, є власністю організатора наукових досліджень археологічної спадщини.

Порядок управління археологічними предметами та колекціями встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 102. Зберігання археологічних предметів та колекцій

Тимчасове зберігання археологічних предметів та колекцій здійснюється на час:

польових археологічних досліджень;

проведення Державної експертизи культурного надбання;

наукового дослідження археологічних предметів та колекцій, які неможливо провести на місці їх постійного зберігання;

експозиції археологічних предметів та колекцій поза місцем їх постійного зберігання.

Тимчасове зберігання здійснюється на підставі дозволу на проведення польових (підводних) археологічних досліджень або рішення центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Порядок передачі на тимчасове зберігання та тимчасового зберігання археологічних предметів та колекцій встановлюються центральним органом виконавчої влади у сфері культурного надбання.

Постійне зберігання археологічних предметів та колекцій здійснюється за рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання музейними установами, організаторами археологічних досліджень, іншими особами в спеціально обладнаних охоронюваних сховищах, які забезпечують належні умови збереження, консервації, реставрації та наукових досліджень археологічних предметів та колекцій, зокрема підтримання режимів температури, вологості та освітлення, обладнання системами протипожежного захисту, охоронно-попереджувальної сигналізації, окремими приміщеннями для наукових досліджень та проведення робіт.

Зберігач несе відповідальність за передані йому на постійне чи тимчасове зберігання археологічні предмети та колекції відповідно до закону.

Порядок передачі на постійне зберігання, постійного зберігання, консервації, реставрації та наукових досліджень археологічних предметів та колекцій та вимоги до сховищ археологічних предметів та колекцій встановлюються центральним органом виконавчої влади у сфері культурного надбання.

Експозиція археологічних предметів та колекцій здійснюється у відповідності до законодавства про музеї і музейну справу.

Стаття 103. Користування земельними ділянками при проведенні наукових досліджень археологічної спадщини

Для проведення наукової археологічної експертизи археологічних об'єктів, та виконанні пов'язаних з такою експертизою робіт, на користування земельними ділянками, на яких розташовані об'єкти досліджень, іншим нерухомим майном, та в разі необхідності, прилеглими до них земельними ділянками та іншим нерухомим майном встановлюється безоплатний сервітут на користь держави в особі уповноваженого органу управління у сфері охорони культурної спадщини.

Для проведення польових археологічних досліджень археологічного об'єкта, розташованого на земельних ділянках, що перебувають у державній або комунальній власності, організатору археологічних досліджень надається в користування земельна ділянка, на якій розташований археологічний об'єкт, в межах розташування об'єкту.

Якщо організатором археологічних досліджень є підприємство, установа, організація, що належать до державної та комунальної власності, то земельна ділянка надається в право постійного користування.

Якщо організатором археологічних досліджень є юридична особа приватної форми власності або фізична особа, то земельна ділянка надається на умовах оренди.

Земельні ділянки надаються в користування в порядку, встановленому законодавством України.

Користування для проведення польових археологічних досліджень земельними ділянками приватної форми власності іншим нерухомим майном приватної форми власності, які перебувають в користуванні власника проводиться на підставі договору оплатного сервітуту, укладеного між власником та організатором археологічних досліджень.

Користування для проведення польових археологічних досліджень земельними ділянками всіх форм власності, які надані в тимчасове користування іншим нерухомим майном яке надане в користування проводиться на підставі договору оплатного сервітуту, укладеного між користувачем земельної ділянки або іншого нерухомого майна та організатором археологічних досліджень.

Особи у власності чи користуванні яких перебувають земельні ділянки, нерухоме майно зобов'язані:

надавати державі в особі уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання безоплатний сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини в разі прийняття рішення уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання про проведення наукової археологічної експертизи;

надавати організатору археологічних досліджень, який має дійсний дозвіл на проведення польових археологічних досліджень, оплатний сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

Стаття 104. Сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини

Сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини включає:

право проведення археологічних розкопок;

право зборони всім особам діяльності, що становить загрозу для об'єкта досліджень або, перешкоджає проведенню досліджень, порушує права організаторів та виконавців досліджень, встановлені цим законом, завдає шкоду або створює загрозу завдання шкоди об'єкту досліджень.

право проходу, проїзду, розміщення персоналу, що проводить наукові дослідження археологічної спадщини та пов'язані з такими дослідженнями роботи;

право проходу до об'єкта досліджень;

право проїзду до об'єкта досліджень на транспортному засобі по наявному шляху;

право прокладення шляху до об'єкта досліджень;

право прокладання та експлуатації ліній електропередачі, зв'язку, трубопроводів, інших лінійних комунікацій до об'єкта досліджень;

право розміщення техніки, обладнання, транспортних засобів, матеріалів, тимчасових будівель та споруд, необхідних для проведення наукової археологічної експертизи, та пов'язаних з такою експертизою робіт;

право проведення земляних, будівельних та інших робіт, необхідних для проведення наукових досліджень археологічної спадщини та пов'язаних з такими дослідженнями робіт;

право встановлення огорожі та охорони навколо об'єкта досліджень, місць проведення робіт та розміщення техніки, обладнання, транспортних засобів, матеріалів, тимчасових будівель та споруд.

Будь-яка діяльність на земельній ділянці, обтяженій сервітутом на проведення наукових досліджень археологічної спадщини, здійснюється за дозволом власника сервітуту.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини на земельних ділянках державної та комунальної власності, які не надані у користування або надані в постійне користування встановлюється на підставі рішення органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування які виконують повноваження щодо розпорядження такими землями.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини на земельних ділянках приватної форми власності, які перебувають в користуванні власника, встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень археологічної спадщини та власником земельної ділянки.

Земельний сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини на земельних ділянках всіх форм власності, які надані в тимчасове користування, встановлюється на підставі договору між організатором наукових досліджень археологічної спадщини та користувачем земельної ділянки.

Типові договори земельного сервітуту та сервітуту на користування нерухомим майном на проведення наукових досліджень археологічної спадщини затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 105. Договір про встановлення сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини

Договір про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини укладається на підставі складеної відповідно до законодавства України технічної документації із землеустрою.

Істотними умовами договору про встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини є:

об'єкт наукових досліджень археологічної спадщини;

власник земельного сервітуту;

зміст земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються земельним сервітутом на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

кадастровий номер земельної ділянки, щодо якої встановлюється земельний сервітут (за наявності);

площа земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту;

дані про земельну ділянку, на якій встановлюється земельний сервітут;

розмір та порядок оплати (в разі оплатного сервітуту);

термін дії договору.

Істотними умовами договору про встановлення сервітуту на користування нерухомим майном для проведення наукової археологічної експертизи та пов'язаних з нею робіт є:

об'єкт наукової археологічної експертизи;

зміст сервітуту на проведення наукової археологічної експертизи;

нерухоме майно, на користування яким встановлюється сервітут на проведення наукової археологічної експертизи;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються сервітутом на наукової археологічної експертизи;

розмір та порядок оплати (в разі оплатного сервітуту);

Стаття 106. Порядок встановлення сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини

1. Організатор наукових досліджень археологічної спадщини письмово повідомляє органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, які виконують повноваження щодо розпорядження землями, власників або користувачів земельних ділянок, які потребують встановлення земельного сервітуту про прийняте рішення про проведення наукових досліджень археологічної спадщини або про отриманий дозвіл на проведення польових (підводних) археологічних досліджень.

В повідомленні зазначаються:

об'єкти польових (підводних) археологічних досліджень;

нерухоме майно, яке потребує встановлення сервітуту на користування ним для проведення польових (підводних) археологічних досліджень;

земельні ділянки, на яких розміщені об'єкти польових (підводних) археологічних досліджень;

суміжні земельні ділянки, які потребують встановлення земельного сервітуту на проведення польових (підводних) археологічних досліджень;

посадова особа, відповідальна за проведення польових (підводних) археологічних досліджень (якщо організатором наукових досліджень є уповноважений орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання);

термін проведення польових (підводних) археологічних досліджень;

До повідомлення додаються:

копія рішення про проведення наукових досліджень археологічної спадщини або дозвіл на проведення польових (підводних) археологічних досліджень;

проект договору земельного сервітуту;

проект договору сервітуту на користування нерухомим майном;

2. На підставі отриманого повідомлення орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який виконує повноваження щодо розпорядження землями, або є користувачем нерухомого майна, приймає рішення про встановлення сервітуту.

Якщо організатором наукових досліджень археологічної спадщини є уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування у встановленому законодавством порядку організовує та здійснює землеустрій, проводять державну реєстрацію сервітуту, забезпечує охорону об'єкту експертизи і створює умови для проведення наукових досліджень археологічної спадщини.

3. Протягом п'ятнадцяти днів з дня надіслання повідомлення власники або користувачі земельної ділянки, нерухомого майна, що потребують встановлення сервітуту для проведення наукового дослідження об'єктів культурного надбання, надсилають або надають організатору наукових досліджень археологічної спадщини підписані та належним чином посвідчені договори сервітуту або мотивовану відмову від укладення таких договорів.

Ненадання (ненадіслання) в установленій цією статтею термін підписаного та належним чином посвідченого договору сервітуту або мотивованої відмови від укладення такого договору вважається відмовою від укладення договору.

4. В разі відмови власника або користувача земельної ділянки, нерухомого майна від укладення договору встановлення земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини, сервітут на проведення наукових досліджень археологічної спадщини встановлюється рішенням суду за позовом організатора наукових досліджень археологічної спадщини.

В разі подання позову про встановлення сервітуту на організатору наукових досліджень археологічної спадщини суд, за заявою позивача, вживає заходи забезпечення позову шляхом заборони певних видів діяльності на спірній земельній ділянці, заборони певних видів використання спірного нерухомого майна та передачі об'єктів спору під охорону відповідному уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання.

В рішенні суду про встановлення земельного сервітуту на організатору наукових досліджень археологічної спадщини зазначаються:

власник земельного сервітуту;

земельна ділянка, щодо якої встановлюється земельний сервітут;

площа земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту;

зміст земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються земельним сервітутом на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

термін дії сервітуту.

В рішенні суду про встановлення сервітуту на користування нерухомим майном для проведення наукових досліджень археологічної спадщини зазначаються:

власник сервітуту;

нерухоме майно, щодо якого встановлюється земельний сервітут;

зміст сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

обсяги всіх прав та заборон, що встановлюються сервітутом на проведення наукових досліджень археологічної спадщини;

термін дії сервітуту.

Межі частини земельної ділянки, на яку поширюється дія земельного сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини, наносяться на кадастровий план земельної ділянки і за необхідності переносяться в натуру (на місцевість) та закріплюються відповідними межовими знаками.

5. Право сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини виникає після його державної реєстрації у встановленому законодавством України порядку.

Обов'язок державної реєстрації сервітуту на проведення наукових досліджень археологічної спадщини покладається на організатора проведення наукових досліджень археологічної спадщини, крім випадку, визначеного частиною 3 цієї статті.

Стаття 107. Користування земельними ділянками для проведення польових археологічних досліджень

Для проведення польових археологічних досліджень археологічного об'єкта, розташованого на земельних ділянках, що перебувають у державній або комунальній власності, організатору археологічних досліджень надається в користування земельна ділянка, на якій розташований археологічний об'єкт, в межах розташування об'єкту.

Якщо організатором археологічних досліджень є підприємство, установа, організація, що належать до державної та комунальної власності, то земельна ділянка надається в право постійного користування.

Якщо організатором археологічних досліджень є юридична особа приватної форми власності або фізична особа, то земельна ділянка надається на умовах оренди.

Земельні ділянки надаються в порядку, встановленому законодавством України.

Проведення польових археологічних досліджень археологічного об'єкта, розташованого на земельних ділянках приватної форми власності, які перебувають в користуванні власника, встановлюється на підставі договору земельного сервітуту між організатором наукових досліджень та власником.

Проведення польових археологічних досліджень археологічного об'єкта, розташованого на земельних ділянках всіх форм власності, які надані в тимчасове користування, встановлюється на підставі договору земельного сервітуту між організатором наукових досліджень та користувачем земельної ділянки.

Стаття 108. Дослідження підводної культурної спадщини

Діяльність, спрямована на підводну культурну спадщину здійснюється за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання а також, а випадках, встановлених законодавством України, на підставі отриманих в установленому законодавством України порядку дозволів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону та центрального органу виконавчої влади у сфері морського транспорту з урахуванням особливостей, встановлених Конвенцією про охорону підводної культурної спадщини.

Умови та правила набуття прав на підняті та виявлені об'єкти культурного надбання, що походять з об'єктів підводної культурної спадщини, визначаються умовами відповідних дозволів та договорів згідно з законодавством України.

Стаття 109. Державний фонд археологічних територій та державний фонд археологічних об'єктів

Державний фонд археологічних територій включає як території на яких розміщені виявлені археологічні об'єкти, так і території, що підлягають дослідженню з метою виявлення археологічних об'єктів.

Усі виявлені археологічні об'єкти, як досліджені так і недосліджені складають державний фонд державний фонд археологічних об'єктів.

Державний фонд державний фонд археологічних об'єктів є частиною державного фонду археологічних територій.

Державний фонд археологічних територій та державний фонд археологічних об'єктів формуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони

об'єктів культурного надбання та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань топографо-геодезичної і картографічної діяльності.

Порядок формування та поповнення державного фонду археологічних територій та державного фонду археологічних об'єктів встановлюється Кабінетом міністрів України.

Порядок доступу до даних державного фонду археологічних територій та державного фонду археологічних об'єктів встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

Стаття 110. Охоронювані археологічні території

Топографічно визначені території чи водні об'єкти, в яких містяться археологічні об'єкти або можлива їх наявність, можуть за рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання оголошуватися охоронюваними археологічними територіями на обмежений або необмежений строк у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Режим ведення господарської діяльності на охоронюваній археологічній території визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

Інформація, що стосується об'єктів культурної спадщини таких територій чи водних об'єктів, може бути визнана центральним органом виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання службовою. Особи, які мають доступ до такої інформації у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, несуть відповідальність за розголошення такої інформації.

Стаття 111. Порядок використання пошукової техніки

Забороняється використання на всій території України пошукової техніки: детекторів металу, детекторів неоднорідності структури ґрунтів, сканерів чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології без дозволу відповідного уповноваженого органу управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

Перелік пошукової техніки та відповідних технологій, на які поширюється дія цього Закону, порядок їх придбання і обліку та порядок надання дозволів на їх використання встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Дозвіл видається фізичним особам, підприємствам, установам, організаціям, які згідно з законодавством мають право на здійснення діяльності, яка відповідно до встановлених норм і стандартів, або за технологіями, що застосовуються, потребує використання пошукової техніки.

Дозвіл видається на пошук певних предметів, які зазначаються в дозволі. Всі інші предмети, знайдені з застосуванням пошукової техніки, підлягають передачі

уповноваженому органу управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання, який видав дозвіл.

При виявленні об'єктів археологічного характеру особа, якій надано дозвіл, зобов'язана припинити пошукові роботи та невідкладно повідомити уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання, який видав дозвіл і до прибуття його представника забезпечити охорону місця знахідки.

Стаття 112. Дозволи на проведення польових (підводних) археологічних досліджень, інших земляних робіт

Польові (підводні) археологічні дослідження, та проведення земляних робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання, їх територіях, в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць здійснюються за відповідним дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання за умови його реєстрації в уповноваженому органі управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання за місцем проведення таких робіт.

Дозвіл на проведення археологічних розвідок, розкопок видає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання на ім'я організатора археологічних досліджень за його заявою за наступних умов:

наявності у організатора наукових досліджень договору на проведення наукових досліджень (попереднього договору) або трудового договору з археологом що має кваліфікаційний документ — відкритий лист (*акредитованим на проведення польових (підводних) археологічних досліджень*);

підтвердження організатором наукових досліджень технічної та фінансової спроможності виконати заявлений обсяг досліджень.

У заяві на дозвіл зазначається:

виконавець наукових досліджень — археолог;

термін проведення досліджень;

місце проведення археологічних розвідок, розкопок (область, район, місто, район у місті, селище, село або маршрут для магістральних розвідок);

перелік земельних ділянок, на яких планується проведення археологічних розвідок, розкопок;

кількість осіб, що будуть брати участь в археологічних розвідках, розкопках та їх забезпеченні;

перелік обладнання та механізмів;

вид робіт — розвідки та/або розкопки;

у разі проведення археологічних розкопок — тип і вид археологічного об'єкта, на якому планується проведення розкопок, його хронологічна або культурна належність, номер у Єдиному державному реєстрі культурного надбання (за наявності) та запланований обсяг досліджень (окремо зазначається, якщо планується повне дослідження об'єкта на всій площі і по всій глибині культурного шару);

аргументована наукова або охоронна необхідність проведення археологічних розкопок;

перелік об'єктів, розміщених на території заявленого місця розкопок, на які поширюється дія Закону України «Про авторське право і суміжні права» (твори архітектури, паркова і ландшафтна архітектура, твори образотворчого мистецтва тощо) та перелік власників цих об'єктів.

До заяви додаються:

копії статутних документів організатора наукових досліджень;

копія відкритого листа;

штатний розпис археологічної експедиції;

кошторис на проведення археологічних досліджень та пов'язаних з ними робіт на весь термін досліджень;

документи, що підтверджують фінансову спроможність організатора археологічних досліджень забезпечити виконання кошторису досліджень та пов'язаних з ними робіт, та інших видатків, як то: оплати сервітутів, відшкодування збитків, тощо.

У дозволі зазначається:

термін дії дозволу;

місце проведення археологічних розвідок, розкопок (область, район, місто, район у місті, селище, село або маршрут для магістральних розвідок);

перелік земельних ділянок, на яких дозволяється проведення археологічних розвідок, розкопок;

гранична кількість осіб, що будуть брати участь в археологічних розвідках, розкопках та їх забезпеченні;

перелік обладнання, механізмів та технологій, дозволених для проведення та забезпечення археологічних розвідок, розкопок;

вид робіт — розвідки та/або розкопки;

прізвище, ім'я та по батькові археолога — виконавця археологічних досліджень;

у разі проведення археологічних розкопок — тип і вид археологічного об'єкта, на якому планується проведення розкопок, його хронологічна або культурна належність, номер у Єдиному державному реєстрі культурного надбання (за наявності) та дозволений обсяг робіт;

приписи щодо збереження археологічного об'єкта після закінчення наукових досліджень;

установи, підприємства, організації, яким передаються предмети і колекції, знайдені під час проведення археологічних розвідок, розкопок, польова документація та звіт про проведені розвідки, порядок та умови такої передачі.

у видачі дозволу може бути відмовлено:

в разі наявності дійсного дозволу на проведення археологічного дослідження заявленої території або археологічного об'єкту, виданого іншій особі.

в разі наявності документально підтверджених порушень законодавства про охорону об'єктів культурного надбання організатором або виконавцем археологічних досліджень;

в разі невідповідності заявлених досліджень затвердженому плану археологічних розвідок або археологічних досліджень;

в разі невідповідності кваліфікації виконавця археологічних досліджень заявленому виду досліджень;

в разі невідповідності штатного розпису археологічної експедиції та кошторису заявленому виду та обсягу досліджень та пов'язаних з дослідженнями робіт;

Забороняється передавати право на проведення зазначених у дозволі робіт іншій особі.

Порядок надання дозволів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Форми дозволів затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання може призначати своїх уповноважених представників для здійснення нагляду за проведенням польових (підводних) археологічних досліджень. Виконавець таких робіт зобов'язаний сприяти представникам уповноважених органів управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання у здійсненні нагляду за проведенням розкопок.

3. Дозволи на проведення земляних робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання, їх територіях, в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць видаються замовнику таких робіт. Проведення земляних робіт на вказаних об'єктах

здійснюється під наглядом археологів, які мають дозвіл на проведення польових (підводних) археологічних досліджень.

5. Власник або користувач земельної ділянки (водного об'єкта) у межах території археологічного об'єкту, зон його охорони, охоронюваної археологічної території, історичних ареалів населених місць зобов'язаний:

дотримуватися вимог цього Закону щодо охорони і використання археологічних об'єктів або предметів;

виконувати всі необхідні роботи виробничого характеру згідно з дозволом;

негайно інформувати про виявлені об'єкти або предмети археологічного характеру в межах території, яку він використовує для своєї діяльності;

не перешкоджати виконавцеві робіт, який має дозвіл на проведення польових (підводних) археологічних досліджень на цій ділянці;

сприяти будь-яким роботам з виявлення, обліку та вивчення археологічних об'єктів;

Власник або користувач земельної ділянки (водного об'єкта), на якій проводяться польові (підводні) археологічні дослідження, має право на відшкодування шкоди, якої він зазнав у зв'язку з проведенням таких робіт.

Стаття 113. Припинення земляних робіт у разі виявлення знахідки археологічного або історичного характеру

1. Якщо під час проведення будь-яких земляних робіт виявлено знахідку археологічного або історичного характеру, виконавець робіт зобов'язаний зупинити їхнє подальше ведення і протягом однієї доби повідомити про це рекомендованим листом відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання та орган місцевого самоврядування, на території юрисдикції якого проводяться земляні роботи.

2. Орган уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання протягом п'яти робочих днів з дня отримання повідомлення повинен забезпечити огляд уповноваженою ним особою місця відкриття знахідки археологічного характеру.

3. Якщо в термін, визначений у частині другій цієї статті, огляд не буде проведений, земляні роботи можуть бути продовжені.

4. Після здійснення огляду місця відкриття знахідки археологічного характеру, уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання приймає рішення:

1) про продовження земляних робіт, якщо знайдений предмет не представляє археологічної цінності;

2) про зупинення земляних робіт і проведення археологічного дослідження у необхідному обсязі з віднесенням витрат на рахунок замовника земляних робіт.

5. Роботи не можуть бути зупинені більше ніж на шість місяців з дня прийняття рішення про їх зупинення.

6. Земляні роботи можуть бути відновлені після завершення археологічного дослідження відповідної території, про що виконавець таких робіт зобов'язаний у 10-денний строк до початку відновлення земляних робіт направити до уповноваженого органу управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання на території якого проводяться земляні роботи, повідомлення з доданим до нього коротким звітом за результатами проведених археологічних досліджень відповідної території, який засвідчує відсутність на досліджуваній території нерухомих об'єктів археологічної спадщини, які не можуть бути переміщені (перенесені) на інше місце і підлягають консервації, музеєфікації та подальшому використанню в культурно-освітніх цілях.

Стаття 114. Випадкове виявлення археологічного об'єкта

1. Особа, яка випадково виявила об'єкт (предмет), щодо якого існує припущення, що він має археологічну цінність, зобов'язана вжити доступних їй заходів щодо убезпечення цього об'єкта (предмета) і позначення місця його виявлення, а також повідомити про цей об'єкт (предмет) територіальний уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання, а якщо це неможливо — відповідний орган місцевого самоврядування.

2. Орган місцевого самоврядування у триденний термін повинен передати повідомлення про випадкове виявлення об'єкта (предмета) археологічного характеру територіальному уповноваженому органу управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

3. Територіальний уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання у триденний термін з дня отримання повідомлення про випадкове виявлення об'єкта (предмета) археологічного характеру повинен забезпечити огляд такого об'єкта (предмета) та місця його виявлення уповноваженою ним особою, а також у разі необхідності організувати проведення археологічних досліджень.

4. Уповноважений орган управління у сфері охорони об'єктів культурного надбання може винагороджувати осіб, які випадково виявили об'єкти (предмети) археологічного характеру, та виконали обов'язки, передбачені у частині першій цієї статті, за рахунок коштів, призначених для фінансування охорони культурної спадщини у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

5. Правила цієї статті не поширюються на осіб, які виявили об'єкт (предмет) археологічного характеру під час розкопок, пошуків, що проводилися відповідно до їхніх трудових або договірних обов'язків.

Стаття 115. Наукова археологічна експертиза

1. Наукова археологічна експертиза — діяльність, метою якої є виявлення об'єктів археологічної спадщини, що здійснюється шляхом обстеження територій та водних об'єктів, вивчення архівних матеріалів, а також підготовка науково обґрунтованих експертних висновків щодо наявності на обстежуваних територіях об'єктів археологічної спадщини, визначення їх меж і режимів використання, можливості та умов виконання містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, інших земляних і підводних робіт на об'єктах експертизи.

2. Обов'язковій науковій археологічній експертизі підлягають земельні ділянки:

які відводяться для проведення містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, будівельних, земляних і підводних робіт, виконання яких може позначитися на стані об'єктів археологічної спадщини;

цільове призначення яких змінюється для потреб будівництва та інших цілей, що може негативно вплинути на об'єкти археологічної спадщини;

відведення яких передбачає необхідність встановлення меж територій об'єктів археологічної спадщини.

на яких розташовані об'єкти, перелічені перелічених в частині 2 статті 97 цього Закону.

3. Наукова археологічна експертиза здійснюється експертами, що мають відповідну кваліфікацію, підтверджену відкритим листом.

4. Порядок здійснення наукової археологічної експертизи, встановлення вартості послуг такої експертизи визначає Кабінет Міністрів України.

Стаття 116. Науковий звіт дослідника археологічної спадщини

Археолог, який здійснює археологічне дослідження на території України, надає до початку наступного польового сезону науковий звіт про виконані в попередньому польовому сезоні археологічні роботи центральному органу виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання та визначеним у дозволі підприємствам, установам, організаціям.

Вимоги до складення та порядку подання наукового звіту затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання.

Наукові звіти підлягають довічному зберіганню.

Стаття 117. Правовий статус археологічної експедиції

Археологічна експедиція за своїм правовим статусом може бути як окремим підрозділом юридичної особи, так і юридичною особою державної комунальної або

приватної форми власності, статутна діяльність якої передбачає проведення наукового дослідження археологічної спадщини.

Керівництво діяльністю археологічної експедиції у сфері дослідження археологічної спадщини здійснює археолог, який одержав кваліфікаційний документ та дозвіл на проведення відповідних робіт на об'єкті археологічної спадщини.

Археологічна експедиція може утворюватися науковими установами Національної академії наук України, в яких є археологічні відділи, вищими навчальними закладами III або IV рівня акредитації державної форми власності в межах програм підготовки студентів, адміністраціями історико-культурних заповідників, музеями державної та комунальної форми власності, підприємствами, установами та організаціями у штаті яких працюють археологи, які мають відповідну кваліфікацію, підтверджену кваліфікаційним документом.

Археологічні експедиції, загони і групи перебувають під охороною держави. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації і громадяни надають допомогу і сприяють проведенню археологічних досліджень.

Стаття 118. Права та обов'язки дослідника археологічної спадщини

Дослідник археологічної спадщини має право на:

поновлення наукових досліджень об'єкта археологічної спадщини, що він досліджував раніше;

доступ до польової документації, наукових звітів та археологічних предметів, виявлених ним під час археологічних досліджень.

Дослідник археологічної спадщини зобов'язаний:

дотримуватися принципів наукового дослідження археологічної спадщини, визначених цим Законом;

здійснювати археологічні дослідження відповідно до вимог законодавства про охорону культурної спадщини, зокрема нормативно-правових актів центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини;

забезпечити збереження виявлених під час досліджень об'єктів культурної спадщини;

передати всі знайдені під час досліджень рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини (антропогенні, антропологічні, палеозоологічні, палеоботанічні та інші об'єкти, що мають ознаки об'єктів культурного надбання), на постійне зберігання визначеним у дозволі підприємствам, установам, організаціям для занесення до державної частини Музейного фонду України;

надати польову документацію та науковий звіт про проведені роботи органу, що видав дозвіл, та визначеним у дозволі підприємствам, установам, організаціям у встановленому законодавством порядку для занесення до Національного архівного фонду;

забезпечити належну консервацію відповідних об'єктів культурної спадщини, упорядкування території після завершення робіт.

У тому випадку, коли досліджені елементи об'єкта археологічної спадщини залишаються на місці (*in situ*), археолог разом з органом охорони культурної спадщини, до юрисдикції якого належить такий об'єкт, вживають заходів щодо їх консервації або музеєфікації. Фінансування таких заходів провадиться відповідно до цього Закону.

Стаття 119. Право на публікацію результатів наукових досліджень археологічної спадщини

Археолог, який здійснив археологічні дослідження, має виключне право на публікацію одержаної в результаті польових і післяпольових досліджень наукової інформації, інші особисті немайнові та майнові права, передбачені законодавством про авторське право і суміжні права.

РОЗДІЛ XIII. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 120. Об'єкти культурної спадщини

До об'єктів культурної спадщини належать:

споруди (витвори) — твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури та монументального малярства, археологічні об'єкти, печери з наявними свідченнями життєдіяльності людини, будівлі або приміщення в них, що зберегли автентичні свідчення про визначні історичні події, життя та діяльність відомих осіб;

комплекси (ансамблі) — топографічно визначені сукупності окремих або поєднаних між собою об'єктів культурної спадщини;

визначні місця — зони або ландшафти, території чи водні об'єкти, природні, природно-антропогенні витвори, що є об'єктами культурного надбання.

окремі поховання та некрополі, місця масових поховань померлих та померлих (загиблих) військовослужбовців (у тому числі іноземців), які загинули у війнах, внаслідок депортації та політичних репресій на території України, місця бойових дій, місця загибелі бойових кораблів, морських та річкових суден, у тому числі із залишками бойової техніки, озброєння, амуніції тощо, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів;

об'єкти монументального мистецтва — витвори монументальної скульптури та монументального малярства як самостійні (окремі), так і ті, що пов'язані з

архітектурними, археологічними чи іншими нерухомими об'єктами культурного надбання або з утворюваними ними комплексами (ансамблями);

об'єкти архітектури — окремі будівлі, архітектурні споруди, що повністю або частково збереглися в автентичному стані і характеризуються відзнаками певної культури, епохи, певних стилів, традицій, будівельних технологій або є творами відомих авторів;

об'єкти садово-паркового мистецтва — поєднання паркового будівництва з природними або створеними людиною ландшафтами;

культурні ландшафти — історично сформовані природно-антропогенні території, яка сформувалася в результаті взаємодії природи та діяльності людини, що є об'єктами культурного надбання;

об'єкти науки і техніки — унікальні промислові, виробничі, науково-виробничі, інженерні, інженерно-транспортні, видобувні об'єкти, що визначають рівень розвитку науки і техніки певної епохи, певних наукових напрямів або промислових галузей.

Пам'ятками є нерухомі об'єкти культурного надбання, занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Стаття 121. Зберігання облікової документації на об'єкти культурної спадщини

1. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання забезпечує постійне зберігання облікової документації на нерухомі пам'ятки, науково-дослідної та науково-проектної документації, ведення відповідних інформаційних баз даних.

2. Один примірник усіх видів науково-проектної документації на консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, регенерацію, ремонт та пристосування та об'єктів культурної спадщини передається на зберігання до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання або до визначеної ним наукової установи.

Стаття 122. Історико-культурні заповідники та історико-культурні заповідні території

1. Комплекс (ансамбль) нерухомих об'єктів культурного надбання з усією сукупністю компонентів, що становить культурну, історичну та наукову цінність, просторово, планувально і функціонально виділений у структурі населеного пункту або локалізований поза його межами, може бути оголошений історико-культурним заповідником державного або місцевого значення.

Історико-культурним заповідником державного значення оголошується комплекс (ансамбль) нерухомих об'єктів культурного надбання, що має особливу культурну, історичну і наукову цінність, справив значний вплив на розвиток культури, архітектури, містобудування, безпосередньо пов'язаний з видатними історичними подіями.

Історико-культурним заповідником місцевого значення оголошується комплекс (ансамбль) нерухомих об'єктів культурного надбання, що відображає характерні особливості історії, культури, архітектури чи містобудування окремого регіону або населеного пункту.

2. Історико-культурною заповідною територією оголошується історично сформована територія, в межах якої збереглася значна кількість нерухомих об'єктів культурного надбання.

Оголошення території історико-культурною заповідною територією здійснюється без вилучення нерухомих об'єктів культурного надбання, їх комплексів (ансамблів), земельних ділянок, розташованих у межах такої території, у їх власників або користувачів.

3. Залежно від домінуючого виду об'єктів культурної спадщини історико-культурні заповідники чи історико-культурні заповідні території можуть бути історико-архітектурними, архітектурно-історичними, історико-меморіальними, історико-археологічними, історико-етнографічними.

4. У межах історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території забороняється діяльність, що негативно впливає або може негативно вплинути на стан збереження об'єктів культурної спадщини, режим їх охорони та використання.

Містобудівні, архітектурні та ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи, проведення масових і видовищних заходів здійснюються:

у межах історико-культурного заповідника — за погодженням з уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник;

у межах історико-культурної заповідної території — за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, на підставі висновку органу, що забезпечує дотримання режиму історико-культурної заповідної території.

5. Положення про історико-культурний заповідник затверджується органом, до сфери управління якого він віднесений при прийнятті рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником.

Положення про історико-культурну заповідну територію затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

6. Межі, зони охорони, обсяги і строки проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту і пристосування об'єктів культурної спадщини, благоустрою історико-культурного заповідника та упорядкування історико-культурної заповідної території, а також заходи з охорони і використання

об'єктів культурної спадщини, збереження і відтворення традиційного характеру середовища визначаються відповідно у плані організації території історико-культурного заповідника або плані організації історико-культурної заповідної території — науково-проектній документації, що розробляється відповідно до закону в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

План організації території історико-культурного заповідника затверджується органом, до сфери управління якого він віднесений при прийнятті рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником.

План організації історико-культурної заповідної території затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 123. Порядок оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією

1. Підготовку і подання клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією можуть здійснювати фізичні та/або юридичні особи.

У клопотанні з урахуванням культурної, історичної та наукової цінності комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання чи окремої території обґрунтовується необхідність їх оголошення відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

До клопотання додаються документи, що підтверджують обґрунтування необхідності оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання чи території відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

2. Клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією надається уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання за місцезнаходженням відповідних комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання або території. Клопотання розглядається у місячний строк з дня його отримання.

За наслідками розгляду клопотання уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання надає висновок про доцільність оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією разом з необхідними документами відповідному органу, визначеному частиною третьою цієї статті.

Перелік документів, необхідних для прийняття рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією, визначає Кабінет Міністрів України.

3. Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником державного значення або території історико-культурною заповідною територією приймає Кабінет Міністрів України.

4. Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником місцевого значення приймає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) нерухомих об'єктів культурного надбання історико-культурним заповідником місцевого значення приймає відповідно Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна, Київська і Севастопольська міські ради.

Стаття 124. Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідників

1. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника, визначеного положенням про нього, орган, до сфери управління якого належить заповідник, утворює адміністрацію історико-культурного заповідника.

Адміністрація історико-культурного заповідника здійснює культурно-освітню, науково-дослідну діяльність у сфері охорони культурної спадщини та музейній справі, а також туристичну діяльність.

2. Завдання, напрями діяльності адміністрації історико-культурного заповідника, порядок управління історико-культурним заповідником визначаються положенням про неї, що затверджується органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник.

Типове положення про адміністрацію історико-культурного заповідника затверджує Кабінет Міністрів України.

3. Адміністрація історико-культурного заповідника відповідно до закону:

проводить роботу з виявлення, фіксації, класифікації, складення облікової документації на об'єкти культурного надбання, готує документацію для їх державної реєстрації;

інформує відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування об'єктів історико-культурного заповідника;

здійснює науково-методичне керівництво проведенням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування і музеєфікації пам'яток та інших робіт на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

надає висновки відповідному уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання щодо можливості розміщення реклами на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

вживає заходів для запобігання і припинення порушення вимог законодавства про охорону об'єктів культурного надбання, а також для усунення негативних наслідків і відшкодування шкоди, завданої такими порушеннями;

здійснює інші заходи щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурного заповідника.

З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника його адміністрація відповідно до закону може забезпечувати охорону об'єктів і території заповідника.

4. Відповідно до завдань та напрямів діяльності адміністрація історико-культурного заповідника може надавати платні послуги, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

5. Майно історико-культурного заповідника, що перебуває у державній або комунальній власності, передається його адміністрації на праві оперативного управління і не підлягає відчуженню.

6. Земельні ділянки в межах історико-культурного заповідника надаються його адміністрації в користування відповідно до закону.

7. Історико-культурний заповідник може мати власну символіку.

Стаття 125. Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідних територій

1. Забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території з розташованими на ній об'єктами культурної спадщини, визначеного у положенні про неї, здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України органом сфери охорони культурного надбання за місцезнаходженням такої території або адміністрацією історико-культурної заповідної території чи адміністрацією історико-культурного заповідника, з яким пов'язана ця територія.

2. У разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрацією, така адміністрація створюється Кабінетом Міністрів України.

3. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрація виконує функції, передбачені частиною третьою статті 124 цього Закону.

4. Завдання та напрями діяльності адміністрації історико-культурної заповідної території визначаються в положенні про неї, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 126. Зони охорони об'єктів культурної спадщини, історичні ареали населених місць

1. З метою захисту традиційного характеру середовища окремих об'єктів культурної спадщини, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій навколо них встановлюються зони охорони об'єктів культурної спадщини: охоронні зони, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару.

Навколо об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, встановлюються буферні зони, про затвердження яких центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання в установленому порядку інформує Комітет всесвітньої спадщини через центральний орган виконавчої влади, який забезпечує проведення зовнішньої політики держави і координацію діяльності у сфері зовнішніх зносин України.

Межі та режими використання територій об'єктів культурної спадщини та зон їх охорони, межі і режими використання територій об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та їх буферних зон визначаються відповідною науково-проектною документацією і затверджуються у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

2. З метою захисту традиційного характеру середовища населених місць, які зберегли повністю або частково історичний ареал, вони заносяться до Списку історичних населених місць України рішенням Кабінету Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

В історичних населених місцях, занесених до Списку історичних населених місць України визначаються історичні ареали. Межі та режими використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на територіях історичних ареалів населених місць визначаються відповідною науково-проектною документацією, яка затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання або уповноваженими ним уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання.

Порядок визнання населеного місця історичним, Порядок визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць визначаються Кабінетом Міністрів України.

Список історичних населених місць України розміщується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

3. Містобудівні, архітектурні чи ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи на охоронюваних археологічних територіях, у межах зон охорони пам'яток, історичних ареалах населених місць України здійснюються за письмовим дозволом уповноваженого органу у сфері охорони культурного надбання.

Дозвіл на проведення будівельних, меліоративних, шляхових, земляних та інших робіт на пам'ятках, в межах території, на якій вони розташовані, та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць надається уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання на підставі погодженої з ним науково-проектної документації.

Стаття 127. Правовий режим територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини

1. Землі, на яких розташовані об'єкти культурної спадщини, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території належать до земель історико-культурного призначення, включаються до державних земельних кадастрів, містобудівного кадастру, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації.

2. Режим використання, установлений у межах територій об'єктів культурної спадщини та зон їх охорони, у межах територій об'єктів культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, та їх буферних зонах враховуються при плануванні територій на державному, регіональному та місцевому рівнях, складанні та коригуванні містобудівної документації.

3. Встановлення зон охорони об'єктів культурної спадщини та затвердження меж історичних ареалів населених місць не може бути підставою для примусового вилучення з володіння (користування) земельних ділянок у юридичних та фізичних осіб за умов дотримання землевласниками та землекористувачами правил використання земель історико-культурного призначення.

Стаття 128. Заборона знесення, зміни, заміни об'єктів культурної спадщини та порядок їх переміщення (перенесення)

Знесення, зміна, заміна, переміщення (перенесення) об'єктів культурної спадщини, виявлених об'єктів культурної спадщини на інші місця, реконструкція та проведення капітального ремонту, який призводить до втрати предмету охорони об'єкта культурної спадщини, забороняється.

Переміщення (перенесення) об'єкта культурної спадщини, виявленого об'єкта культурної спадщини на інше місце допускається як виняток у випадках, коли їх неможливо зберегти на місці, за умови проведення комплексу наукових досліджень з вивчення та фіксації нерухомого об'єкта культурного надбання виявленого об'єкта культурної спадщини (обміри, фотофіксація тощо).

Фінансування всіх заходів з вивчення, фіксації, переміщення (перенесення) нерухомих об'єктів культурного надбання, виявлених об'єктів культурної спадщини, що підлягають переміщенню (перенесенню) відповідно до цього Закону, провадиться за рахунок коштів замовника робіт, які викликали необхідність переміщення (перенесення) об'єкта культурної спадщини, виявленого об'єкта культурної спадщини. Якщо переміщення (перенесення) нерухомого об'єкта культурного надбання, виявленого об'єкта культурної спадщини є необхідним внаслідок дії непереборної сили, вивчення та фіксація об'єкта культурної спадщини, виявленого об'єкта культурної спадщини провадяться за рахунок коштів Державного бюджету України.

Об'єкти культурної спадщини світового та національного значення переміщуються (переносяться) за дозволом Кабінету Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Об'єкти культурної спадщини місцевого значення переміщуються (переносяться) за дозволом центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання за поданням місцевого уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 129. Захист об'єктів культурної спадщини

Будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи, що можуть призвести до руйнування, знищення чи пошкодження об'єктів культурної спадщини, проводяться тільки після повного дослідження цих об'єктів.

Роботи на виявлених об'єктах культурної спадщини здійснюються за наявності письмового дозволу уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання на підставі погодженої з ним науково-проектної документації.

З метою захисту об'єктів культурної спадщини, в тому числі археологічних об'єктів, що можуть бути виявлені, відчуження (надання) земельних ділянок із земель державної чи комунальної власності, здійснюється за погодженням уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання згідно із законом.

Погодженню проектів відведення земельних ділянок на територіях пам'яток археології, в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць у випадках, передбачених цим Законом, передує повне археологічне дослідження території або проведення Наукової археологічної експертизи.

Програми та проекти містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт, в зонах охорони пам'яток, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць погоджуються з уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання згідно із законом.

У разі зміни землевласника, землекористувача на території пам'яток, в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, особа, яка набула права власності чи права користування земельною ділянкою, зобов'язана у 5-денний строк з дати набуття такого права направити до органу охорони культурної спадщини, на території якого розташована земельна ділянка, повідомлення про набуття такою особою права власності чи права користування земельною ділянкою разом копією документа, що посвідчує право власності чи користування земельною ділянкою. Повідомлення про зміну землевласника, землекористувача на території пам'ятки та в зонах її охорони приєднуються до облікової документації на пам'ятку.

Стаття 130. Здійснення права власності на об'єкти культурної спадщини, що є пам'ятками

Об'єкти культурного надбання, що є пам'ятками (за винятком пам'яток, відчуження або передача яких обмежується законодавчими актами України) можуть бути відчужені, а також передані власником або уповноваженим ним органом у володіння, користування чи управління іншій юридичній або фізичній особі з дотриманням вимог, встановлених цим Законом.

Пам'ятка може бути відчужена з державної чи комунальної власності лише за умови укладення майбутнім власником з відповідним уповноваженим органом управління у сфері об'єктів культурного надбання попереднього договору про укладення в майбутньому охоронного договору на пам'ятку (її частину) з викладенням його істотних умов, у тому числі щодо цільового використання пам'ятки, робіт, які майбутній власник зобов'язується провести на пам'ятці з метою утримання її в належному стані.

Перелік пам'яток, які не підлягають відчуженню або передачі з державної (комунальної) власності, затверджується Верховною Радою України.

Власник пам'ятки чи її частини або уповноважений ним орган (особа) зобов'язаний у 5-денний строк з дати набуття права власності на пам'ятку чи її частину, а також з дати укладення договору про передачу пам'ятки чи її частини у володіння, користування чи управління іншій особі направити до уповноваженого органу у сфері охорони культурного надбання за місцем знаходження пам'ятки повідомлення про набуття такою особою права власності на пам'ятку чи її частину, а також про передачу пам'ятки чи її частини у володіння, користування чи управління іншій особі, разом із копією документа, що посвідчує право власності, володіння, користування управління пам'яткою чи її частиною. Повідомлення разом із доданими до них документами приєднуються до облікової документації на пам'ятку.

У разі повного дослідження земельної ділянки на території археологічної пам'ятки та відсутності в межах дослідженої території археологічних об'єктів, які не можуть бути переміщені (перенесені) на інше місце і підлягають консервації, музеєфікації та подальшому використанню в культурно-освітніх цілях, що підтверджується звітом за результатами археологічного дослідження, така земельна ділянка може бути відчужена із земель державної чи комунальної власності із застереженням стосовно режиму її використання та забезпечення доступу на її територію археологів, які мають відповідний дозвіл для здійснення археологічних досліджень із застосуванням новітніх методів і технологій.

Стаття 131. Засади утримання і використання пам'яток

1. Утримання і використання пам'яток не повинно погіршувати їх технічний стан, а також змінювати їх автентичний вигляд.

2. Вимоги державних органів пожежної, санітарної, екологічної безпеки та інших зацікавлених органів щодо умов утримання та використання пам'яток не можуть призводити до змін автентичного вигляду пам'яток, погіршувати їх естетичну, історичну, мистецьку, наукову чи художню цінність.

3. Використання нерухомих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), у тому числі періодичне (для проведення громадських заходів і акцій), повинно здійснюватися з урахуванням культурно-історичній функції пам'яток та норм суспільної моралі.

Стаття 132. Утримання і використання нерухомих об'єктів культурного надбання

1. Власник або уповноважений ним орган (особа), користувач нерухомого об'єкту культурного надбання, виявленого об'єкта культурної спадщини відповідають за їх збереженість і зобов'язані дотримуватися вимог уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, утримувати нерухомий об'єкт культурного надбання, виявлений об'єкт культурної спадщини в належному стані, своєчасно провадити ремонт, захищати від пошкодження, руйнування або знищення відповідно до цього Закону.

Юридичні та фізичні особи зобов'язані забезпечити збереженість нерухомих об'єктів культурного надбання на землях, якими вони користуються.

2. Використання нерухомого об'єкту культурного надбання, виявленого об'єкта культурної спадщини повинно здійснюватися відповідно до режимів використання, встановлених уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання, у спосіб, що потребує якнайменших змін і доповнень нерухомого об'єкту культурного надбання, виявленого об'єкта культурної спадщини та забезпечує збереження їх матеріальної автентичності, просторової композиції, а також елементів обладнання, упорядження, оздоби тощо.

Режим використання нерухомого об'єкту культурного надбання, виявленого об'єкта культурної спадщини чи їх частин, у тому числі територій, на яких вони розташовані, встановлюється охоронним договором.

3. Забороняється змінювати призначення пам'ятки, її частин та елементів, робити написи, позначки на ній, на її території та в її охоронній зоні без дозволу уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання.

Зміна характеру функціонального використання нерухомої пам'ятки можлива за погодженням з уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання за умови, якщо така зміна не суперечить засадам утримання і використання нерухомих пам'яток, визначеним цим Законом.

4. У разі виникнення загрози для збереженості нерухомого об'єкту культурного надбання її власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані негайно повідомити про це місцевий уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання, до юрисдикції якого належить пам'ятка.

5. Розміщення реклами на пам'ятках, в межах зон охорони цих пам'яток, історичних ареалів населених місць дозволяється за погодженням з уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 133. Охоронні договори

1. Усі власники нерухомих об'єктів культурного надбання, чи їх частин або уповноважені ними органи (особи) незалежно від форм власності на ці об'єкти, особи, у володінні, користуванні чи управлінні яких знаходяться земельні ділянки, на яких розташовані пам'ятки археології, зобов'язані укласти охоронний договір з уповноваженим органом у сфері охорони культурного надбання, до юрисдикції якого належить нерухомий об'єкт культурного надбання.

2. Охоронний договір передбачає забезпечення власником, користувачем, уповноваженою особою:

утримання і використання нерухомого об'єкту культурного надбання (їх частин) відповідно до режиму, встановленому охоронним договором;

своєчасне проведення ремонтно-реставраційних робіт з урахуванням вимог, встановлених цим Законом;

доступу до нерухомого об'єкту культурного надбання представникам уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання або уповноваженим ними особам для здійснення контролю за використанням нерухомого об'єкту культурного надбання (їх частин), території та зон охорони нерухомого об'єкту культурного надбання;

доступу до нерухомого об'єкту культурного надбання фахівців, які мають завдання її дослідження;

періодичного доступу для екскурсійного відвідування нерухомого об'єкту культурного надбання, якщо вона придатна для цього;

повідомлення про об'єкти культурного надбання, у тому числі рухомі предмети, виявлені на території нерухомого об'єкту культурного надбання;

негайного інформування уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про обставини, які загрожують збереженості пам'ятки;

своєчасного поновлення акта технічного стану пам'ятки та подання його уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання для внесення змін до облікової документації;

внесення змін до охоронного договору у разі зміни функціонального використання пам'ятки.

3. Порядок укладення охоронних договорів та їх типові форми затверджуються Кабінетом Міністрів України.

4. При передачі нерухомого об'єкту культурного надбання чи його частини у володіння, користування чи управління іншій особі істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається нерухомий об'єкт культурного надбання чи його частина, збереження об'єкту культурного надбання чи його частини відповідно до вимог цього Закону та умов укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) охоронного договору.

5. Відсутність охоронного договору не звільняє особу від обов'язків, що випливають із цього Закону.

Стаття 134. Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт та пристосування пам'яток

1. На нерухомих об'єктах культурного надбання допускається проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування, головною метою яких є збереження автентичності об'єктів культурного надбання, умов розкриття та експонування їх історичних, архітектурно-художніх, конструктивних та мистецьких якостей.

Науково-проектна документація на проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування нерухомих об'єктів культурного надбання повинна відповідати вимогам наукової обґрунтованості та історичної достовірності проектних рішень, передбачати обмежене втручання в історичну матеріальну структуру об'єктів культурного надбання, збереження традиційного характеру їх середовища.

2. Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування нерухомого об'єкту культурного надбання здійснюються лише за наявності письмового дозволу уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання, до юрисдикції якого належить об'єкт культурного надбання, на підставі погодженої з ним науково-проектної документації.

3. Роботи на нерухомих об'єктах культурного надбання проводяться згідно з реставраційними нормами та правилами, затвердженими за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. Будівельні норми та правила застосовуються у разі проведення робіт із збереження нерухомого об'єкту культурного надбання лише у випадках, що не суперечать інтересам збереження цього об'єкту культурного надбання.

4. Розробленню проектів консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування нерухомих об'єктів культурного надбання передують проведення необхідних науково-дослідних робіт, у тому числі археологічних і

геологічних. Метою проведення науково-дослідних робіт є дослідження історії формування об'єкту культурного надбання, одержання наукових даних для оцінки ступеня збереженості конструкцій, матеріалів і архітектурних форм та наукового обґрунтування рішень щодо їх збереження та реставрації.

Науково-дослідні роботи у разі необхідності можуть продовжуватися під час проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування об'єктів культурного надбання до повного їх завершення.

Натурні дослідження нерухомого об'єкту культурного надбання, пов'язані з застосуванням руйнівних методів (шурфування, зондаж, демонтування елементів), здійснюються за погодженням з відповідним уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання.

5. Виробничим роботам з консервації, реставрації, реабілітації, пристосування та музеєфікації пам'яток передують науково-проектні роботи, які включають вишукування, дослідження, проектування.

Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження науково-проектної документації з консервації, реставрації, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Противарійні роботи на нерухомих об'єктах культурного надбання виконуються невідкладно на підставі документації, розробленої в обсязі, достатньому для виведення об'єкту культурного надбання або його елементів з аварійного стану.

6. Склад, зміст і мета комплексних науково-дослідних та науково-проектних робіт, принципові підходи, технічні вимоги та основні заходи щодо консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'ятки визначаються реставраційним завданням на розроблення науково-проектної документації, яке затверджується місцевим уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання, на території якого знаходиться об'єкт культурного надбання.

У разі виявлення в процесі проведення ремонтно-реставраційних робіт на нерухомому об'єкті культурного надбання нової інформації, яка потребує додаткового дослідження та врахування при здійсненні таких робіт, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може своїм рішенням зупинити роботи до завершення дослідження та затвердження в установленому порядку скоригованої науково-проектної документації.

Науково-проектна документація на проведення комплексної реставрації об'єкту культурного надбання національного значення, а також на проведення масштабних робіт в зонах охорони об'єктів культурного надбання національного значення погоджується уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання після схвалення науково-методичною радою центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

7. Для здійснення науково-методичного керівництва науково-дослідними, проектними та виробничо-технічними роботами на нерухомих об'єктах

культурного надбання, розроблення концептуальних підходів щодо їх консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування, контролю якості науково-проектної документації, здійснення координації та авторського нагляду за виконанням реставраційних робіт до повного їх завершення призначається науковий керівник.

У складі організаційно-функціональної структури підприємства — виконавця робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування нерухомих об'єктів культурного надбання мають передбачатися підрозділи та/або фахівці, які забезпечують виконання відповідних виробничо-технічних, виробничих функцій.

Головний архітектор проекту, керівники та виконавці робіт повинні мати відповідні освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні для належного проведення робіт.

Результати науково-дослідних та виробничих робіт з консервації, реставрації, реабілітації, пристосування та музеєфікації пам'ятки оформлюються у вигляді науково-реставраційного звіту, примірник якого підлягає передачі уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання, до юрисдикції якого належить пам'ятка.

Нагляд за виконанням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування й музеєфікації об'єктів культурного надбання та інших робіт на об'єктах культурного надбання здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. Ці повноваження можуть бути делеговані місцевим уповноваженим органам управління у сфері охорони культурного надбання відповідно до закону;

Стаття 135. Забезпечення заходів щодо охорони нерухомих об'єктів культурного надбання

1. У разі, коли нерухомому об'єкту культурного надбання загрожує небезпека пошкодження, руйнування чи знищення, власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані привести цей нерухомий об'єкт культурного надбання до належного стану (змінити вид або спосіб її використання, провести роботи з її консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування).

2. Якщо власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, самотійно не здійснюють заходів, передбачених у частині першій цієї статті, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може зобов'язати їх здійснити ці заходи, видавши відповідне розпорядження.

3. У разі, коли власник або уповноважений ним орган (особа), особа, яка набула права володіння, користування чи управління, не виконує розпорядження уповноваженого органу у сфері охорони культурного надбання щодо охорони об'єкту культурного надбання, у тому числі у зв'язку з тимчасовою неможливістю забезпечення його виконання з поважних причин, уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання може вжити таких заходів:

самостійно (повністю або частково), профінансувати роботи з усунення небезпеки пошкодження, руйнування чи знищення об'єкту культурного надбання за рахунок спеціальних коштів на фінансування охорони об'єктів культурного надбання;

звернутися до суду з позовом про відшкодування витрат на виконання робіт з усунення небезпеки пошкодження, руйнування чи знищення об'єкту культурного надбання, здійснених за рахунок спеціальних коштів на фінансування охорони об'єктів культурного надбання;

звернутися до суду з позовом про примусове відчуження об'єкту культурного надбання.

Стаття 136. Обов'язки фізичних та юридичних осіб, діяльність яких може негативно позначитися на стані пам'яток

На фізичну або юридичну особу, діяльність якої негативно позначається на стані пам'ятки (створює загрозу знищення, руйнування, пошкодження, спотворення пам'ятки), покладається обов'язок вжити заходів, погоджених з уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання, для запобігання такій загрозі та підтримання пам'ятки в належному стані за власні кошти.

Стаття 137. Заборона діяльності, яка створює загрозу пам'яткам

Уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання зобов'язані заборонити будь-яку діяльність юридичних або фізичних осіб, що створює загрозу пам'ятці або порушує законодавство, норми і правила у сфері охорони культурного надбання.

Приписи уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання є обов'язковими для виконання всіма юридичними та фізичними особами.

Органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані повідомляти уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання про бездіяльність власника пам'ятки або уповноваженого ним органу, особи, яка набула права володіння, користування чи управління, що створює загрозу пам'ятці.

Стаття 138. Доступ до об'єктів культурної спадщини

Право безумовного доступу до об'єктів культурної спадщини з метою їхнього обстеження, ознайомлення зі станом зберігання, характером та способом використання, ведення реставраційних робіт, одержання відповідних даних, наукового вивчення мають особи, уповноважені на це уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання.

Власник об'єкта культурної спадщини або уповноважений ним орган (особа), особа, яка набула права володіння, користування чи управління, виконавець реставраційних робіт зобов'язані допускати уповноважених

уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання осіб для виконання ними своїх обов'язків до об'єктів культурної спадщини і на їх територію та на вимогу цих осіб надавати документацію щодо об'єктів культурної спадщини та робіт, які на них проводяться.

Стаття 139. Екскурсійне відвідування пам'яток

Уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання забезпечують по можливості вільний доступ до пам'яток з метою їхнього екскурсійного відвідування, якщо вони вважаються придатними для цього. Власник пам'ятки або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані за погодженням з уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання організувати такий доступ. Порядок цього доступу встановлюється охоронними договорами.

Стаття 140. Державний реєстр нерухомих пам'яток України

1. Об'єкти культурної спадщини незалежно від форм власності відповідно до їхньої археологічної, естетичної, етнологічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності підлягають реєстрації шляхом занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України за категоріями національного та місцевого значення пам'ятки. Структура та порядок ведення Державного реєстру нерухомих пам'яток встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Із занесенням до Державного реєстру нерухомих пам'яток України на об'єкт культурної спадщини, на всі його складові елементи, що становлять предмет його охорони, поширюється правовий статус пам'ятки.

3. Не підлягають державній реєстрації об'єкти, що є сучасними копіями існуючих пам'яток або спорудами (витворами), створеними за старовинними проектами чи науковими реконструкціями, в тому числі масові тиражовані копії.

Стаття 141. Занесення об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення змін до нього

1. Занесення об'єкта культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення змін до нього (вилучення з Державного реєстру нерухомих пам'яток України, зміна категорії пам'ятки) провадяться відповідно до категорії пам'ятки:

1.1. пам'ятки національного значення — постановою Кабінету Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання протягом одного року з дня одержання подання;

1.2. пам'ятки місцевого значення — рішенням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання за поданням уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання або за поданням Українського

товариства охорони пам'яток історії та культури, інших громадських організацій, до статутних завдань яких належать питання охорони культурного надбання, протягом одного місяця з дня одержання подання.

2. Об'єкт культурної спадщини до вирішення питання про його реєстрацію як пам'ятки вноситься до Переліку об'єктів культурної спадщини і набуває правового статусу щойно виявленого об'єкта культурної спадщини, про що відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання в письмовій формі повідомляє власника цього об'єкта або уповноважений ним орган (особу).

Переліки об'єктів культурної спадщини затверджуються рішеннями відповідних уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання.

Порядок обліку об'єктів культурної спадщини визначає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

3. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання видає власнику пам'ятки або уповноваженому ним органу свідоцтво про реєстрацію об'єкта культурної спадщини як пам'ятки. Це повноваження може бути делеговано іншим уповноваженим органам управління у сфері охорони культурного надбання відповідно до закону.

4. Центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання надає місцевим уповноваженим органам у сфері охорони культурного надбання витяги з Державного реєстру нерухомих пам'яток України щодо пам'яток, які розташовані на їхніх територіях.

Стаття 142. Вилучення пам'ятки з Державного реєстру нерухомих пам'яток України

Вилучення пам'ятки з Державного реєстру нерухомих пам'яток України здійснюється лише у разі:

якщо пам'ятку зруйновано;

якщо пам'ятка археології, що не виявлена в наземних обсягових формах, досліджена на всій площі і по всій глибині культурного шару і при цьому не виявлено об'єктів культурної спадщини, які підлягають консервації або музеєфікації на місці та подальшому використанню;

якщо пам'ятка втратила предмет охорони.

Рішення про вилучення пам'ятки з Державного реєстру нерухомих пам'яток України може бути оскаржене до суду.

РОЗДІЛ XIV. ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ МІСТОБУДІВНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 143. Забезпечення збереження містобудівної спадщини та традиційного характеру середовища історичних населених місць

1. В історичних населених місцях підлягає збереженню традиційний характер середовища з об'єктами архітектурної та містобудівної спадщини, їх територіями, історичним розплануванням та ландшафтом, сформованою композиційно-просторовою структурою.
2. Архітектурна та містобудівна діяльність в історичних населених місцях ведеться з урахуванням обмежень, визначених у історико-містобудівній документації.
3. У генеральних планах та місцевих правилах забудови історичних населених місць визначається стратегія розвитку історичних населених місць та здійснення їх розпланування і забудови з урахуванням збереження історичної розпланувальної структури, об'єктів архітектурної та містобудівної спадщини, реабілітації історичної забудови та регенерації традиційного характеру середовища.
4. На основі історико-містобудівної документації розробляються нові або коригуються існуючі місцеві правила забудови та генеральні плани, які затверджуються місцевими радами за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.
5. Для історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, історичних ареалів населених місць розробляються і затверджуються у встановленому порядку концепції та проекти регенерації.
6. Визначення територій, відведення земельних ділянок для містобудівних потреб та розроблення проектної документації на будівництво (реконструкцію) об'єктів архітектури у межах історичних ареалів історичних населених місць і зон охорони пам'яток культурної спадщини здійснюється на основі історико-містобудівної документації за погодженням з відповідними уповноваженими органами управління у сфері охорони культурного надбання відповідно до місцевих правил забудови та історико-містобудівних обґрунтувань.

Стаття 144. Історико-містобудівна документація

1. Історико-містобудівна документація — науково-проектна документація, яка розробляється з метою забезпечення збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць і встановлює обмеження архітектурної та містобудівної діяльності на таких територіях.
2. Для населених місць, занесених до Списку історичних населених місць України, у складі генерального плану населеного пункту розробляється історико-архітектурний опорний план, в якому зазначаються межі і режими використання

історичних ареалів, межі територій розташованих в його межах об'єктів культурної спадщини, зон охорони нерухомих об'єктів культурного надбання та режими їх використання. Розроблення (коригування) історико-архітектурного плану передуює розробленню (коригуванню) містобудівної документації.

3. Проекти містобудівної документації підлягають погодженню з уповноваженим органами управління у сфері охорони культурного надбання.

4. Історико-містобудівна документація розробляється на основі історико-містобудівних досліджень історичного населеного місця з метою виявлення, фіксації та визначення об'єкту культурного надбання об'єктів архітектурної та містобудівної спадщини і культурного ландшафту, меж і режимів використання історичних ареалів населеного місця та зон охорони нерухомих об'єктів культурного надбання.

5. Історико-містобудівна документація розробляється науково-дослідними та проектними установами і погоджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання на підставі рекомендації науково-методичної ради цього органу.

6. Історико-містобудівна документація затверджується у складі містобудівної документації після погодження центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

7. Зміст, склад, порядок розроблення і затвердження історико-містобудівної документації встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Стаття 145. Регенерація традиційного характеру середовища

1. Розроблення проектів регенерації традиційного характеру середовища у межах історичних ареалів, заповідних територій, зон охорони пам'яток архітектурної та містобудівної спадщини, територій буферних зон об'єктів, включених до Списку всесвітньої спадщини, культурних ландшафтів здійснюється на основі історико-архітектурного опорного плану, проекту зон охорони пам'яток, історико-архітектурної інвентаризації забудови, відповідно до концепції (програми) регенерації.

2. Концепції (програми) регенерації погоджуються з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

3. Для виконання робіт з реконструкції та ремонту об'єктів історичної забудови, розташованих у межах, визначених в частині першій цієї статті, розробляється науково-проектна документація, яка погоджується з відповідним уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання.

4. Розроблення проектів будівництва та реконструкції окремих об'єктів, розташованих у межах, визначених у частині першій цієї статті, не допускається у разі відсутності затвердженого проекту регенерації зазначених територій.

5. Знесення об'єктів історичної забудови, розташованих у межах, визначених у частині першій цієї статті, не допускається у разі відсутності рішення центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, прийнятого на підставі наукових висновків щодо історико-культурної цінності об'єктів як елементів історичного середовища.

РОЗДІЛ XV. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 146. Класифікація об'єктів нематеріальної культурної спадщини

Об'єктами нематеріальної культурної спадщини є форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самотності та наступності.

Об'єкти нематеріальної культурної спадщини поділяються:

за типами:

фіксовані об'єкти нематеріальної культурної спадщини, які можуть бути повністю зафіксовані і не залежати від їх творців;

втілені об'єкти нематеріальної культурної спадщини, зміст або відмітні духовні, художні та (або) документальні достоїнства яких повністю або частково втрачаються з зникненням їх творців, носіїв або зміною умов їх існування;

за категоріями на:

категорія «А» — об'єкти нематеріальної культурної спадщини, повна автентичність і точність яких є безумовними і незмінними;

категорія «Б» — об'єкти нематеріальної культурної спадщини, які повністю або частково відновлено (зафіксовано) на вторинному матеріалі або відмітні духовні, художні та/або документальні достоїнства яких об'єктивно з часом можуть змінюватися;

Стаття 147. Охорона і забезпечення збереження об'єктів нематеріальної культурної спадщини

1. Охорона об'єктів нематеріальної культурної спадщини включає в себе ідентифікацію, документування, цифрову фіксацію, державну реєстрацію дослідження, облік, збереження, захист, популяризацію як традиційної культури Українського народу так і сучасних культурних надбань, підвищення її ролі у

суспільстві, відродження різних аспектів такої культури, збереження самотності національної культури, культурних і мистецьких традицій.

2. Збереження фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини здійснюється шляхом виявлення їх повних, достовірних і якісних фіксацій, затвердження їх як еталонів фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини та збереження цих еталонів.

3. Для забезпечення збереження фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини забороняються знищення або створення загрози знищення, втрата або створення загрози втрати, зникнення або створення загрози зникнення, заподіяння шкоди або створення загрози її заподіяння, погіршення технічного стану або створення загрози його погіршення, а також науково необґрунтована зміна еталонів фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини.

4. Для забезпечення збереження втілених об'єктів нематеріальної культурної спадщини органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування вживають заходів для збереження та відновлення умов існування, розвитку і передачі нащадкам традицій або народних промислів, особливостей способу життя, характерних тільки для культури народу України, чинників формування національного менталітету, а також заохочують їх носіїв у збереженні, розвитку і передачі нащадкам змісту цих цінностей.

5. Створення перешкод існуванню, розвитку і передачі нащадкам втілених об'єктів нематеріальної культурної спадщини, а також істотна зміна умов їх існування, розвитку і передачі нащадкам забороняються.

6. Повна, докладна і якісна фіксація об'єктів нематеріальної культурної спадщини графічним і технічним засобами затверджується в якості еталону фіксованої нематеріальної культурної спадщини у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

Зміна еталонів фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини категорії «А» забороняється.

Зміна еталонів фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини категорії "Б" допускається у разі:

виявлення більш повної, точної і якісної фіксації цих об'єктів нематеріальної культурної спадщини та/або наукових відомостей щодо їх відмінних духовних, художніх і (або) документальних достоїнства;

зміни самих фіксованих об'єктів нематеріальної культурної спадщини культурного надбання під впливом об'єктивних причин.

1. У випадку, передбаченому частиною шостою цієї статті, зміна еталона фіксованого об'єкту нематеріальної культурної спадщини проводиться за рішенням науково-методичної ради, затвердженим центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання. При цьому повинно забезпечуватися періодична максимально можлива фіксація графічними і технічними засобами

зміни відмінних духовних, художніх і (або) документальних достоїнств таких об'єктів нематеріальної культурної спадщини.

Стаття 148. Облік об'єктів нематеріальної культурної спадщини

1. Облік об'єктів нематеріальної культурної спадщини здійснюється шляхом їх занесення до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України.

Для забезпечення ідентифікації об'єктів нематеріальної культурної спадщини на регіональному рівні складаються переліки об'єктів нематеріальної культурної спадщини, наявної на території Автономної Республіки Крим та областей України.

2. Порядок включення об'єктів нематеріальної культурної спадщини в Репрезентативний список визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

РОЗДІЛ XVI. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 149. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про охорону об'єктів культурного надбання, застосовуються правила міжнародного договору України.

Стаття 150. Міжнародне співробітництво у сфері охорони культурного надбання

1. Україна здійснює співробітництво з міжнародними державними й недержавними організаціями у сфері охорони культурного надбання в рамках міжнародних пам'яткоохоронних програм і проектів ЮНЕСКО — Міжнародною радою з охорони пам'яток та історичних місць (ІКОМОС), Міжнародним дослідним центром збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини (Римський центр) (ICCRROM), Радою Європи.

2. Держава створює необхідні правові та економічні умови для здійснення рівноправних відносин у сфері охорони культурного надбання з іноземними науковими установами та організаціями, іноземними та міжнародними науковими товариствами і об'єднаннями, якщо ці відносини не суперечать законодавству України.

Стаття 151. Включення пам'яток до Списку всесвітньої спадщини

Подання про включення пам'яток до Списку всесвітньої спадщини здійснює Кабінет Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання, уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання, погоджених з центральним органом виконавчої

влади у сфері охорони культурного надбання, Українського національного комітету ІКОМОС.

Критерії для включення об'єкта культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини визначаються Настановами Центру всесвітньої спадщини по виконанню Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини 1972 року.

Порядок підготовки матеріалів номінації пам'ятки до Списку всесвітньої спадщини визначає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

На всіх об'єктах культурної спадщини, включених до Списку всесвітньої спадщини, встановлюється охоронний знак ЮНЕСКО.

Межі територій об'єктів, включених до Списку всесвітньої спадщини, позначаються відповідними знаками, форма і порядок встановлення яких визначається центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

РОЗДІЛ XVII. ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 152. Джерела фінансування охорони об'єктів культурного надбання

Фінансування охорони об'єктів культурного надбання здійснюється за рахунок коштів загального і спеціального фондів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів.

Джерелами фінансування заходів у сфері охорони культурного надбання можуть бути кошти власників об'єктів культурного надбання чи уповноважених ними органів або осіб, які набули права володіння, користування чи управління об'єктами культурного надбання, кошти замовників робіт, передбачених статтею 128 цього Закону, благодійні внески та пожертвування, у тому числі валютні, на охорону об'єктів культурного надбання та інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

Стаття 153. Фінансові обов'язки суб'єктів права власності на об'єкти культурного надбання

Власник об'єкта культурного надбання або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління ним, забезпечує збереження, утримання в належному стані, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію та ремонт об'єкта культурного надбання за власні кошти, якщо інше не передбачено відповідним договором або законом.

Стаття 154. Спеціальні кошти на фінансування охорони об'єктів культурного надбання

1. Спеціальними коштами на фінансування охорони об'єктів культурного надбання є кошти спеціальних фондів Державного бюджету України, бюджету

Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів. Порядок формування та використання цих коштів встановлюється Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік та Верховною Радою Автономної Республіки Крим і сільськими, селищними та міськими радами.

3. Кошти на фінансування охорони об'єктів культурного надбання не підлягають вилученню.

4. Уповноважені органи управління у сфері охорони культурного надбання є розпорядниками спеціальних коштів на фінансування охорони об'єктів культурного надбання.

Стаття 155. Використання спеціальних коштів на фінансування охорони об'єктів культурного надбання

1. Спеціальні кошти на фінансування охорони об'єктів культурного надбання можуть використовуватися на:

консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, збереження, охорону, облік, захист, популяризацію об'єктів культурного надбання;

наукові дослідження у сфері охорони культурного надбання;

Державну експертизу;

розроблення та реалізацію або допомогу в розробці та реалізації програм і проектів щодо охорони об'єктів культурного надбання;

ведення Єдиного державного реєстру культурного надбання;

заходи щодо поширення інформації про охорону культурної спадщини;

підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері охорони культурного надбання;

допомогу об'єднанням громадян, національним меншинам в охороні об'єктів культурного надбання;

міжнародне співробітництво у сфері охорони культурного надбання;

інші заходи щодо охорони об'єктів культурного надбання, які не суперечать законодавству.

2. Забороняється витратити кошти, призначені для фінансування охорони об'єктів культурного надбання, на посередництво у здійсненні заходів у сфері охорони культурного надбання та будівництво (створення) нових будівель, споруд (витворів).

РОЗДІЛ XVIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО НАДБАННЯ

Стаття 156. Кримінальна відповідальність за порушення вимог цього Закону

Порушення вимог цього Закону, що тягнуть за собою кримінальну відповідальність:

незаконне проведення польових (підводних) робіт, дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під земною поверхнею, під водою на території України, проведення земляних робіт на об'єктах культурної спадщини, їх територіях, в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць;

використання металошукачів, детекторів неоднорідності ґрунту чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології без відповідного дозволу на археологічних об'єктах та охоронюваних археологічних територіях;

умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурного надбання чи їх частин;

доведення об'єкта культурного надбання до знищення чи руйнування його власником або особою, у володінні, користуванні чи управлінні якої знаходиться об'єкт культурного надбання;

недбале зберігання об'єктів культурного надбання їх власником або уповноваженою ним особою, особою у володінні, користуванні чи управлінні знаходяться об'єкти культурного надбання, що призвело до їх пошкодження, знищення чи викрадення;

незаконне переміщення об'єктів культурного надбання через митний кордон України;

умисне знищення документів Національного архівного фонду України.

Стаття 157. Адміністративна відповідальність за порушення вимог цього Закону

1. Порушення вимог цього Закону, що тягнуть за собою адміністративну відповідальність:

ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини;

порушення режиму використання об'єкту культурного надбання;

порушення режиму охорони та зберігання об'єкту культурного надбання, що спричинило його пошкодження, знищення або втрату;

незаконне розпорядження об'єктом культурного надбання, що спричинило його втрату;

неповідомлення власником пам'ятки, об'єктів культурного надбання або уповноваженою ним особою, особою, у володінні, користуванні або управлінні якої знаходиться пам'ятка, об'єкт культурного надбання про:

знищення, пошкодження, втрату чи викрадення об'єктів культурного надбання з неповажних причин;

загрозу для об'єкта культурного надбання;

зміну місця зберігання об'єкта культурного надбання протягом місяця з дня такої зміни;

порушення режиму історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території, охоронюваної археологічної території;

неповідомлення про виявлення в ході земляних робіт об'єкта археологічного характеру, а також незупинення земляних робіт, що можуть пошкодити чи знищити виявленого об'єкта та не забезпечення за допомогою доступних засобів захисту такого об'єкта до проведення його огляду фахівцями;

неповідомлення про випадкове виявлення об'єкта археологічної спадщини та незабезпечення за допомогою доступних засобів захисту такого об'єкта до проведення його огляду фахівцями;

проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт на об'єкті культурної спадщини, зміна призначення об'єкта культурної спадщини, його частин та елементів, здійснення написів, позначок на ньому, на його території та в його охоронній зоні без письмового дозволу уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання;

ненаправлення згідно з вимогами цього Закону уповноваженому органу управління у сфері охорони культурного надбання повідомлення про набуття права власності на об'єкт культурного надбання чи його частину, передачу власником чи уповноваженим ним органом (особою) об'єкта культурного надбання чи його частини у володіння, користування чи управління іншій особі, про набуття права власності чи права користування земельною ділянкою, на якій розміщені нерухомі об'єкти культурного надбання, про можливість відновлення земляних робіт у зв'язку із завершенням археологічного дослідження відповідної території;

ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок археологічних предметів на постійне зберігання в порядку, визначеному цим Законом;

розміщення реклами на об'єктах культурного надбання, в зонах їх охорони, в історичних ареалах населених місць без погодження з уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання;

недбале зберігання, псування, незаконне знищення, приховування, незаконна передача іншій особі архівних документів, порушення порядку щодо доступу до зазначених документів, а також неповідомлення державної архівної установи про

наявні архівні документи в разі виникнення загрози знищення або значного погіршення їх стану;

невиконання законних вимог посадових осіб уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону об'єктів культурного надбання або створення перешкод для їх діяльності.

2. Проведення у справах про адміністративні правопорушення здійснюється відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Стаття 158. Відповідальність юридичних осіб за порушення законодавства про охорону культурної спадщини

Уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання накладає на юридичну особу, яка є власником або уповноваженим ним органом чи замовником робіт, такі фінансові санкції:

за проведення будь-яких незаконних робіт на нерухомих об'єктах культурного надбання, їх територіях, в зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, — у розмірі від тисячі до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за недодержання вимог щодо захисту, збереження, утримання, використання, реставрації, реабілітації об'єктів культурного надбання, у тому числі тих вимог, що передбачені охоронними договорами — у розмірі від тисячі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за неподання, несвоєчасне подання або подання явно недостовірної інформації про виявлені у процесі земляних, будівельних, шляхових, меліоративних та будь-яких інших робіт об'єкти культурного надбання — у розмірі від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

за ухилення власника пам'ятки або уповноваженого ним органу від підписання охоронного договору або за порушення ним режиму використання нерухомого об'єкта культурного надбання — у розмірі від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про застосування фінансових санкцій може бути оскаржено до суду.

Стаття 159. Порядок накладення та сплати фінансових санкцій за порушення законодавства про охорону культурної спадщини

1. Фінансові санкції, передбачені цим Законом, накладаються керівником, заступниками керівника уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання після розгляду матеріалів, які засвідчують факт правопорушення.

2. Про вчинення правопорушення, особою, уповноваженою уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання, складається акт. Керівник юридичної особи, стосовно якої складено акт, протягом трьох днів з

моменту отримання акта може подати письмові пояснення до нього. Акт разом з іншими документами, що стосуються справи, у десятиденний термін з моменту складення акта надсилається посадовій особі, яка має право накладати фінансові санкції.

3. Рішення про накладення фінансових санкцій приймається протягом 15 днів після отримання документів, зазначених у частині другій цієї статті. Рішення про накладення фінансових санкцій оформлюється постановою, що надсилається юридичній особі, на яку накладено фінансові санкції.

4. Фінансові санкції, накладені уповноваженим органом управління у сфері охорони культурного надбання, підлягають сплаті у 15-денний термін з дня їх накладення.

У разі несплати штрафу у зазначений термін він стягується у судовому порядку.

Стаття 160. Відшкодування шкоди

1. Застосування фінансових санкцій, адміністративних стягнень або кримінального покарання не звільняє винного від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану власникові об'єкта культурного надбання або уповноваженому ним органі, особі, яка набула права володіння, користування чи управління пам'яткою, охоронюваною археологічною територією.

2. Шкода, завдана власникові об'єкта культурного надбання або уповноваженому ним органі, особі, яка набула права володіння, користування чи управління об'єктом культурного надбання, охоронюваною археологічною територією, відшкодовується відповідно до закону.

3. Особи, діяльність яких спричинила шкоду об'єкту культурного надбання, його території, зонам його охорони, історичним населеним місцям (у тому числі незаконним будівництвом), що призвели до порушення традиційного характеру середовища, зобов'язані за власний кошт відновити попередній стан об'єкта культурного надбання, його території, традиційний характер середовища зон його охорони, історичного ареалу населеного місця відповідно до засад реставрації та регенерації нерухомих об'єктів культурного надбання, а якщо таке відновлення неможливе — відшкодувати шкоду відповідно до закону.

4. Особи, винні в порушенні встановлених вимог щодо збереження історичного ареалу населеного місця, що призвели до втрат традиційного характеру середовища, зобов'язані власним коштом відновити втрати відповідно до закону.

РОЗДІЛ XIX. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набуває чинності з дня його опублікування.

2. Центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання при підготовці бюджетних запитів передбачати кошти на реалізацію переважного права придбання об'єктів культурного надбання, примусового викупу

об'єктів культурного надбання та на придбання об'єктів культурного надбання, заявлених до вивезення.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України „Про вивезення, ввезення та повернення об'єктів культурного надбання ” (Відомості Верховної Ради України, 1999, N 48, ст. 405);

Закон України „Про охорону культурної спадщини ” (Відомості Верховної Ради України, 2000, N 39, ст. 333);

Закон України „Про охорону археологічної спадщини ” (Відомості Верховної Ради України, 2004, N 26, ст. 361.

4. Установити, що:

4.1. Археологічні предмети, набуті (придбані) юридичними і фізичними особами до набрання чинності цим Законом, повинні бути заявлені до державної реєстрації протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом.

4.2. До внесення до Єдиного державного реєстру культурного надбання правовий режим об'єкту культурного надбання мають речі, майно, примірники творів або явища, включені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Списку пам'ятників архітектури, Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України, Державного реєстру культурних цінностей, операції з імпорту яких звільняються від обкладення податком на додану вартість.

4.3. До внесення до Єдиного державного реєстру культурного надбання правовий статус об'єктів культурного надбання мають речі, майно, примірники творів внесені до Музейного фонду України, Національного архівного фонду, бібліотечного фонду національної бібліотеки України, Центральної наукової бібліотеки Академії наук України та фондів бібліотек-депозитаріїв, у державному фонді фільмів та в державному кінофотофоноархіві.

4.4. Дані Державного реєстру національного культурного надбання, Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини України, Державного реєстру культурних цінностей, операції з імпорту яких звільняються від обкладення податком на додану вартість, переносяться центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання до Єдиного державного реєстру культурного надбання.

4.5. Після перенесення всіх даних до Єдиного державного реєстру культурного надбання Кабінет Міністрів України може зупинити ведення інших реєстрів.

4.6. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства, бібліотеки всіх форм власності та підпорядкування, надають центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного

надбання дані про документи, що мають властивості об'єктів культурного надбання.

Форма надання даних встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

4.7. Музейні установи всіх форм власності та підпорядкування надають центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання дані про музейні предмети та колекції, включені до основного фонду.

4.8. Об'єкти культурного надбання, що внесені, або підлягають внесенню до Музейного фонду України, вносяться до Єдиного державного реєстру культурного надбання з зазначенням їх належності до Музейного фонду України.

4.9. Форма надання даних встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання.

4.10. Дані про документи, музейні предмети та колекції, включені до Державного реєстру національного культурного надбання не надаються.

4.11. Дані вносяться до Єдиного державного реєстру культурного надбання на підставі експертного висновку Державної експертизи об'єктів культурного надбання.

4.12. Якщо дані, що містяться в Державному реєстрі національного культурного надбання, Державному реєстрі нерухомих пам'яток України, Репрезентативному списку нематеріальної культурної спадщини України, Єдиному державному реєстрі культурного надбання, операції з імпорту яких звільняються від обкладення податком на додану вартість або які надані центральному органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства, бібліотеками та музейними установами, в дозволі на вивезення об'єктів культурного надбання з території держави, в якій вони були отримані, містять дані, визначені в статті 45 цього закону, то такі дані вносяться до Єдиного державного реєстру культурного надбання без проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання.

4.13. До затвердження Кабінетом Міністрів України видів акредитації на проведення польових (підводних) археологічних досліджень, умов такої акредитації, порядку її проведення, форм сертифікатів про акредитацію порядку їх оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку, кваліфікація археологів підтверджується відкритим листом, виданим в порядку, встановленому статтею 12 закону України «Про охорону археологічної спадщини».

5. Внести до деяких законодавчих актів України такі зміни:

1) статтю 92 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до N 51, ст. 1122) викласти у такій редакції:

„Стаття 92. Порушення вимог законодавства про охорону об'єктів культурного надбання

Порушення вимог законодавства про охорону об'єктів культурного надбання:

1) ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) порушення режиму використання пам'ятки культурної спадщини тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

3) неповідомлення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання власником або уповноваженою ним особою, особою, у володінні, користуванні або управлінні якої знаходиться об'єкт культурного надбання про:

а) знищення, пошкодження, втрату чи викрадення об'єктів культурного надбання з неповажних причин;

б) загрозу для об'єкта культурного надбання;

тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

4) порушення режиму історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території, охоронюваної археологічної території тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

5) неповідомлення про виявлення в ході земляних робіт об'єкта археологічного характеру, а також незупинення земляних робіт, що можуть пошкодити чи знищити виявленого об'єкта та не забезпечення за допомогою доступних засобів захисту такого об'єкта до проведення його огляду фахівцями тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

б) неповідомлення про випадкове виявлення об'єкта археологічного характеру та незабезпечення за допомогою доступних засобів захисту такого об'єкта до проведення його огляду фахівцями тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

7) проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт на пам'ятці культурної спадщини, зміна призначення пам'ятки культурної спадщини, її частин та елементів, здійснення написів, позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

8) порушення правил та строків Державної реєстрації об'єктів культурного надбання тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

9) ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

10) розміщення реклами на пам'ятках, в зонах їх охорони, в історичних ареалах населених місць без погодження з органом охорони культурної спадщини тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

12) невиконання законних вимог посадових осіб органів охорони культурної спадщини щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини або створення перешкод для їх діяльності тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

13) ухилення від проведення державної експертизи об'єктів культурного надбання тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

14) ухилення від Державної реєстрації об'єктів культурного надбання тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

15) введення в обіг об'єктів культурного надбання не внесених до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання крім археологічних предметів тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

16) введення в обіг не внесених до Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання археологічних предметів тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних м

інімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією археологічних предметів;

17) незаконне зберігання археологічних предметів тягне за собою накладення штрафу на громадян від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від ____ до ____ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією археологічних предметів. Особа, яка добровільно звернулась до уповноваженого органу виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання з заявою про проведення державної експертизи об'єктів культурного надбання археологічних предметів, що зберігаються у неї, та вказала джерело їх походження, звільняється від адміністративної відповідальності за незаконне зберігання археологічних предметів”;

2) у Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., N 25-26, ст. 131)::

статтю 298 викласти у такій редакції:

„Стаття 298. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини

1. Незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини або археологічних охоронюваних територіях —

караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені з використанням металошукачів, детекторів неоднорідності ґрунту чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології, —

караються штрафом до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк з конфіскацією пошукового обладнання, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

3. Доведення пам'ятки культурної спадщини до пошкодження, руйнування чи знищення внаслідок бездіяльності власника пам'ятки або особи, у володінні, користуванні чи управлінні якої знаходиться пам'ятка, —

караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів громадян або обмеженням волі на строк до двох років з конфіскацією пам'ятки.

4. Умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурного надбання чи їх частин —

караються штрафом до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

5. Дії, передбачені частиною четвертою цієї статті, вчинені щодо об'єктів культурного надбання світового та національного значення, —

караються позбавленням волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

6. Дії, передбачені частинами четвертою або п'ятою цієї статті, вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із археологічних об'єктів, —

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

7. Дії, передбачені частинами четвертою або п'ятою цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.”;

доповнити статтю 298² такого змісту:

„Стаття 298². Недбале зберігання об'єктів культурного надбання

Недбале зберігання об'єктів культурного надбання їх власником або уповноваженою ним особою, особою у володінні, користуванні чи управлінні яких знаходяться об'єкти культурного надбання, що призвело до їх пошкодження, знищення чи викрадення, -

карається штрафом від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого”;

у Земельному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., N 3 — 4, ст. 27)

пункт «в» частини третьої статті 83 викласти в такій редакції:

„в) землі під об'єктами природно-заповідного фонду та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну цінність, землі історико-культурних заповідників, землі під пам'ятками, що внесені до Переліку пам'яток, які не підлягають приватизації, та землі, на яких розташовані пам'ятки археології, за винятком земельних ділянок, на яких розташовані поля давніх битв, якщо інше не передбачено законом;”

у статті 84:

пункт „в” частини третьої викласти в такій редакції :

„в) землі під об’єктами природно-заповідного фонду, що мають національне та загальнодержавне значення, землі історико-культурних заповідників державного значення, якщо інше не передбачено законом;”

пункт „г” частини четвертої викласти в такій редакції:

„г) землі під об’єктами природно-заповідного фонду та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну цінність, землі історико-культурних заповідників, землі під пам’ятками, що внесені до Переліку пам’яток, які не підлягають приватизації, та землі, на яких розташовані пам’ятки археології, за винятком земельних ділянок, на яких розташовані поля давніх битв, якщо інше не передбачено законом;”;

4) у Цивільному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., NN 40 — 44, ст. 356):

статтю 352 викласти в наступній редакції:

«Стаття 352. Викуп об’єкта культурного надбання

1. Якщо в результаті дій або бездіяльності власника об’єкта культурного надбання йому загрожує пошкодження або знищення, відповідний уповноважений орган управління у сфері охорони культурного надбання робить власнику об’єкта культурного надбання відповідне попередження.

2. Якщо власник об’єкта культурного надбання не вживе заходів щодо його збереження, зокрема у зв’язку з неможливістю створення необхідних для цього умов, суд за позовом відповідного уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання може постановити рішення про її викуп.

3. У разі невідкладної необхідності забезпечення умов для збереження об’єкта культурного надбання позов про його викуп може бути пред’явлено без попередження.

4. Викуплений об’єкт культурного надбання переходить у власність держави.

5. Викупна ціна об’єкта культурного надбання визначається за згодою сторін, а в разі спору — судом.»

частину четверту статті 576 викласти в такій редакції:

«4. Предметом застави не можуть бути:

об’єкти культурного надбання світового та національного значення;

об'єкти культурного надбання місцевого значення якщо, заставодержатель — іноземний громадянин або особа без громадянства, яка не проживає в Україні;

об'єкти культурного надбання, що є об'єктами права державної чи комунальної власності і занесені або підлягають занесенню до Єдиного державного реєстру культурного надбання;

пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації.

документи Державного бібліотечного фонду України;

вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді.»

Частина четверту статті 4 Закону України „Про заставу ” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., N 47, ст. 642) викласти в такій редакції:

«Предметом застави не можуть бути:

об'єкти культурного надбання світового та національного значення;

об'єкти культурного надбання місцевого значення якщо, заставодержатель — іноземний громадянин або особа без громадянства, яка не проживає в Україні;

об'єкти культурного надбання, що є об'єктами права державної чи комунальної власності і занесені або підлягають занесенню до Єдиного державного реєстру культурного надбання;

пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації.

документи Державного бібліотечного фонду України;

вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді.»

Частина третю статті 14 Закону України „Про іпотеку ” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., N 38, ст. 313) викласти в такій редакції:

«Предметом іпотеки не можуть бути:

об'єкти культурного надбання світового та національного значення;

об'єкти культурного надбання місцевого значення якщо, заставодержатель — іноземний громадянин або особа без громадянства, яка не проживає в Україні;

об'єкти культурного надбання, що є об'єктами права державної чи комунальної власності і занесені або підлягають занесенню до Єдиного державного реєстру культурного надбання;

пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації.

документи Державного бібліотечного фонду України;

вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді.»

В Законі України „Про архітектурну діяльність ” (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 3, ст. 246):

1) частину третю статті 7 доповнити словами „крім випадків, передбачених законом ”;

2) у частині першій статті 9 слова „Законом України „Про регулювання містобудівної діяльності” замінити словом „законом”.

14) у Законі України „Про культуру” (Офіційний вісник України, 2011, N 2, ст. 91):

у статті 1:

абзац двадцять другий викласти в такій редакції «Термін "об'єкти культурного надбання" застосовується у значенні, визначеному Законом України Про культурне надбання".»

у статті 16:

в абзаці четвертому частини першої слово „заповідників” замінити словами „історико-культурних заповідників”;

частину третю статті 16 виключити, в зв'язку з цим частину четверту статті 16 вважати частиною третьою;

у статті 20:

частину третю викласти у такій редакції:

„3. Не підлягають приватизації, не можуть бути відчужені з державної чи комунальної власності, не можуть бути предметом застави:

меморіальні комплекси, історико-культурні заповідники та пам'ятки, що входять до їх складу, парки;

об'єкти культури, що належать до майнових комплексів установ Національної академії наук України;

пам'ятки, включені до переліку пам'яток, які не підлягають відчуженню або передачі з державної (комунальної) власності;

пам'ятки археології;

архіви та документи з них;

музейні предмети, музейні колекції та музейні зібрання, віднесені до державної частини Музейного фонду України;

документи Державного бібліотечного фонду України;

вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді;

заклади культури, що забезпечують державні соціальні нормативи у сфері обслуговування населення закладами культури;

заклади освіти сфери культури”;

частину п'яту виключити;

у тексті статей 23 і 25 слова „заповідники” замінити словами „історико-культурні заповідники”.

у Законі України „Про регулювання містобудівної діяльності” (Голос України від 12.03.2011, № 45):

пункт 5 частини першої статті 2 викласти в такій редакції:

„5) визначення і раціональне взаємне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих зон, природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, об'єктів культурної спадщини та територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини;”.

у статті 17:

частину третю статті 17 викласти в такій редакції:

„3. Для населених місць, занесених до Списку історичних населених місць України, у складі генерального плану населеного пункту розробляється історико-архітектурний опорний план, в якому зазначаються межі і режими використання історичних ареалів, межі територій розташованих в його межах об'єктів культурної спадщини, зон охорони пам'яток та режими їх використання.”;

частину четверту доповнити словами „спільно з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурного надбання”;

частину сьому доповнити пунктом 5 такого змісту:

„5) узгоджують проект генерального плану населеного пункту з органами земельних ресурсів, охорони культурної спадщини, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, державної санітарно-епідеміологічної служби, природоохоронним та іншим органам, які відповідно до закону здійснюють розгляд містобудівної документації;”;

У зв'язку з цим пункти 5 і 6 вважати відповідно пунктами 6 і 7;

3) в абзаці 3 частини першої статті 18 слова „об'єктів історико-культурної спадщини" замінити словами „об'єктів культурної спадщини".

4) доповнити статтею 19-1 такого змісту:

„Стаття 19-1. Погодження проектів містобудівної документації

1. З метою врахування вимог до об'єктів будівництва, встановлених законодавством, проект містобудівної документації узгоджується з органами земельних ресурсів, охорони об'єктів культурного надбання, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, державної санітарно-епідеміологічної служби, природоохоронними та іншими органами, які відповідно до закону здійснюють розгляд містобудівної документації.

Розділ проекту містобудівної документації (за відповідним напрямом) направляється замовником вказаним у цій частині органам, які у термін до 30 календарних днів з дня надходження розділу проекту містобудівної документації надають замовнику письмовий висновок стосовно проекту з продовженням у разі необхідності терміну його розгляду до 45 календарних днів.

2. Доопрацьований з урахуванням зауважень, викладених у висновках органів, зазначених у частині першій цієї статті, проект містобудівної документації підлягає повторному погодженню такими органами, які у термін до 20 календарних днів з дня надходження доопрацьованого проекту містобудівної документації надають замовнику письмові висновки стосовно проекту.

Після погодження зазначеними у цій статті органами проекту містобудівної документації такі органи та їх посадові особи не беруть участі у будь-який спосіб у проведенні земельних торгів, процедурі надання або продажу земельних ділянок або прав на них, розробленні та погодженні землевпорядної документації, не надають документів дозвільного характеру, крім випадків, передбачених законом.”;

статтю 20 викласти в такій редакції:

„Стаття 20. Архітектурно-містобудівні ради

1. Для професійного обговорення проектів містобудівної документації та проектних рішень у сфері містобудування центральний орган виконавчої влади з

питань будівництва, містобудування та архітектури, уповноважені органи містобудування та архітектури можуть утворювати архітектурно-містобудівні ради як дорадчі органи, що діють на громадських засадах.

Типове положення про архітектурно-містобудівні ради затверджується центральним органом виконавчої влади з питань будівництва, містобудування та архітектури.

2. Рішення архітектурно-містобудівної ради стосовно розгляду проектів містобудівної документації мають рекомендаційний характер і враховуються під час подальшого доопрацювання та затвердження таких проектів.

Архітектурно-містобудівні ради надають рекомендації з питань планування, забудови та іншого використання територій у межах історичних ареалів населених місць, меж територій пам'яток культурної спадщини та зон їх охорони з урахуванням висновків уповноважених органів управління у сфері охорони культурного надбання.

3. Архітектурно-містобудівна рада розглядає проекти будівництва об'єктів містобудування за зверненням замовників таких проектів.

Результати розгляду радою зазначених проектів мають виключно рекомендаційний характер і не можуть вимагатися під час погодження та затвердження проекту будівництва.”.

5. Об'єкти, включені до списків (переліків) пам'яток історії та культури республіканського чи місцевого значення відповідно до законодавства Української РСР про охорону і використання пам'яток історії та культури, до вирішення питання про їх включення (невключення) до Реєстру вважаються пам'ятками відповідно національного чи місцевого значення.

В Законі України „Про здійснення державних закупівель” (Відомості Верховної Ради України 2010, №33 від 20.08.2010, ст. 471):

Частину третю статті 2 доповнити абзацом дванадцятим такого змісту:

"об'єкти культурного надбання, закупівля яких проводиться на підставі Закону України «Про культурне надбання»".

Статтю 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» доповнити абзацом 11 наступного змісту «виявленні об'єкти культурного надбання, які згідно з законом перебувають у державній власності»

Статтю 17 Закону «Про єдиний митний тариф» доповнити частиною п'ятою наступного змісту:

«Відстрочка сплати мита на 90 днів надається при ввезенні на митну територію України об'єктів культурного надбання»

Статтю 100 Податкового кодексу України доповнити пунктом 100.15 наступного змісту:

«100.15. відстрочення грошових зобов'язань по сплаті податків на 90 днів встановлюється при ввезенні на митну територію України об'єктів культурного надбання»

Статтю 196 Податкового кодексу України доповнити підпунктом 196.1.14 наступного змісту:

«196.1.14. постачання об'єктів культурного надбання»

Частина першу статті 79 Митного кодексу України викласти в наступній редакції:

«У разі переміщення через митний кордон України товарів, необхідних для подолання наслідків стихійного лиха, аварій, катастроф, епідемій, а також живих тварин, органів та інших анатомічних матеріалів людини для потреб трансплантації, товарів, що мають обмежений строк чи особливий режим зберігання, радіоактивних матеріалів, фото-, аудіо- і відеоматеріалів для засобів масової інформації, культурних цінностей, товарів міжнародної технічної та гуманітарної допомоги, товарів, що слідує за процедурою МДП, їх митне оформлення здійснюється першочергово у спрощеному порядку»

Статтю 53 Земельного кодексу України викласти в наступній редакції:

«Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення

До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані археологічні об'єкти, пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби.»

Частина 2 статті 149 Земельного кодексу України доповнити абзацом 2 наступного змісту:

«Порядок вилучення земельних ділянок, віднесених до земель історико-культурного призначення встановлюється законом.»

Статтю 15 Закону України «Про оренду землі» доповнити абзацами 13 та 14 наступного змісту:

«згода орендаря на вилучення земельної ділянки чи її частини з користування в разі віднесення земельної ділянки чи її частини до земель історико-культурного призначення;

зобов'язання орендаря надати державі безоплатний строковий сервітут на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання, в разі призначення Державної експертизи об'єктів культурного надбання нерухомого об'єкта, розташованого на земельній ділянці, що надана в користування, або на суміжній земельній ділянці.

Статтю 150 Земельного кодексу України доповнити частиною 4 наступного змісту:

«4. Порядок вилучення та викупу земельних ділянок історико-культурного призначення встановлюється законом.»

Статтю 10 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» доповнити абзацами 13 та 14 наступного змісту:

«зобов'язання орендаря надати державі безоплатний строковий сервітут на проведення Державної експертизи об'єктів культурного надбання, в разі призначення Державної експертизи об'єктів культурного надбання об'єкта оренди або суміжного з ним нерухомого об'єкта;

зобов'язання орендаря надати організатору та виконавцю наукових досліджень об'єктів культурного надбання сервітут на проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання, в разі наявності дозволу на проведення наукових досліджень об'єктів культурного надбання або рішення уповноваженого органу управління у сфері охорони культурного надбання про проведення наукового дослідження об'єкта оренди, або суміжного з ним нерухомого об'єкта.»

6. Кабінету Міністрів України у шестимісячний термін:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону.

вжити необхідних заходів для забезпечення надання органами державної влади, підприємствами, установами та організаціями центральному органу виконавчої влади у сфері охорони об'єктів культурного надбання необхідної інформації для створення та ведення Єдиного державного реєстру об'єктів культурного надбання.